

Съдържание

I Резолюции, препоръки и становища

РЕЗОЛЮЦИИ

Европейски икономически и социален комитет

543-та пленарна сесия на ЕИСК, 15.5.2019 г. – 16.5.2019 г.

2019/C 240/01	Резолюция относно „Да упражним правото си на глас и да гласуваме за обединена Европа“	1
---------------	---	---

СТАНОВИЩА

Европейски икономически и социален комитет

543-та пленарна сесия на ЕИСК, 15.5.2019 г. – 16.5.2019 г.

2019/C 240/02	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Въпроси, свързани с равенството между половете“ (становище по собствена инициатива)	3
2019/C 240/03	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Икономическа, технологична и социална промяна в авангардните здравни услуги за възрастните хора“ (становищата по собствена инициатива)	10
2019/C 240/04	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Работа с азбест в областта на енергийното саниране“ (становище по собствена инициатива)	15
2019/C 240/05	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Приносът на предприятията на социалната икономика за по-сплотена и демократична Европа“ (проучвателно становище по искане на румънското председателство)	20

2019/C 240/06	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Неизползваният потенциал на филантропията в Европа“ (проучвателно становище по искане на румънското председателство).....	24
---------------	---	----

III *Подготвителни актове*

Европейски икономически и социален комитет

543-та пленарна сесия на ЕИСК, 15.5.2019 г. – 16.5.2019 г.

2019/C 240/07	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 904/2010 по отношение на мерките за засилване на административното сътрудничество с цел борба с измамите с ДДС“ (COM(2018) 813 final — 2018/0413 (CNS).....	29
2019/C 240/08	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Директива на Съвета за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на въвеждането на определени изисквания за доставчиците на платежни услуги“ (COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS)) и относно „Предложение за Директива на Съвета за изменение на Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. по отношение на разпоредбите, отнасящи се до дистанционните продажби на стоки и някои вътрешни доставки на стоки“ (COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS))......	33
2019/C 240/09	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Устойчива биоикономика за Европа: укрепване на връзката между икономиката, обществото и околната среда“ (COM(2018) 673 final).....	37
2019/C 240/10	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) 2015/757 с цел подходящо съобразяване с глобалната система за събиране на данни за консумацията на гориво от корабите“ (COM(2019) 38 final - 2019/0017(COD)).	41
2019/C 240/11	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Единният пазар в един променящ се свят — Уникален актив, нуждаещ се от възобновен политически ангажимент“ (COM(2018) 772 final).....	44
2019/C 240/12	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Координиран план за изкуствения интелект“ (COM(2018) 795 final).....	51

I

(Резолюции, препоръки и становища)

РЕЗОЛЮЦИИ

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

543-ТА ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕИСК, 15.5.2019 Г. – 16.5.2019 Г.

Резолюция относно „Да упражним правото си на глас и да гласуваме за обединена Европа“

(2019/C 240/01)

На своята пленарна сесия, проведена на 15 и 16 май 2019 г. (заседание от 15 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящата резолюция с 226 гласа „за“, 4 гласа „против“ и 12 гласа „въздържал се“.

Да упражним правото си на глас и да гласуваме за обединена Европа

В навечерието на изборите за Европейски парламент и като взе предвид Декларацията относно бъдещето на Европа, приета от държавните или правителствените ръководители на ЕС-27 в Сибиу (Румъния) на 9 май 2019 г., Европейският икономически и социален комитет призовава гражданите на ЕС да упражнят правото си на глас.

ЕС се основава на общи ценности — демокрация, защита на правата на човека, свобода на изразяване на мнение, върховенство на закона, толерантност, справедливост, равенство, солидарност и демократично участие. Тези ценности трябва да бъдат непрекъснато защитавани и отстоявани, тъй като дават възможност на европейците да живеят в отворено общество, в което се зачита всеки гражданин и в което освен от нашата национална идентичност сме обединени и от европейска идентичност.

Днес сме изправени пред общи и сложни предизвикателства:

- изменение на климата,
- социално, икономическо и териториално неравенство,
- бедност,
- безработица, особено сред младите хора,
- свиване на гражданското пространство,
- миграция,
- сигурност и тероризъм,
- корупция.

А на тях не може да се отговори с национализъм.

По тези въпроси можем да постигнем реален напредък само чрез **обединена Европа**.

Ние отстояваме една Европа, която поставя нуждите на своите граждани в центъра на своите политики и действия и гарантира, че икономическите, социалните и екологичните предизвикателства се разглеждат заедно по устойчив начин, Европа, която гарантира качество на живот и заетост, благоприятна среда за инвестиции и предприемачество, както и по-голямо икономическо и социално сближаване.

Ние подкрепяме една Европа, която предоставя възможности на младите хора да реализират своя потенциал и насърчава активното им участие в европейските политически процеси.

Ние, като представители на гражданското общество, работим заедно за ЕС, който постига резултати и отговаря по-ефективно на очакванията и нуждите на своите граждани.

Призоваваме гражданите в цяла Европа да гласуват на предстоящите избори за Европейски парламент. Призоваваме организациите на гражданското общество да се присъединят към нашите усилия за мобилизиране на положителен вот за обединена Европа.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

СТАНОВИЩА

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

543-ТА ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕИСК, 15.5.2019 Г. – 16.5.2019 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Въпроси, свързани с равенството между половете“**(становище по собствена инициатива)**

(2019/C 240/02)

Докладчик: **Indrė VAREIKYTĖ**

Решение на Пленарната асамблея	20.9.2018 г.
Правно основание	Член 32, параграф 2 от Правилника за дейността на становище по собствена инициатива
Компетентна секция	Секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	24.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	200/4/7

1. Заключение и препоръки

1.1. Комитетът счита, че равенството между половете е въпрос от обществен интерес и че обществото може да бъде силно от икономическа и социална гледна точка само ако в него има равенство между половете. Поради тази причина предоставянето на равно третиране и равни възможности на жените и мъжете е икономически и социален императив.

1.2. Въпреки че равенството между половете е основна цел на ЕС, ЕИСК изразява съжаление, че при сегашния темп постигането му ще отнеме над 100 години, особено ако напредъкът е възпрепятстван допълнително от враждебни реакции в най-важните области на развитието и от общо забавяне на икономическия растеж.

1.3. Комитетът счита, че ЕС и неговите държави членки трябва да положат всички усилия за постигането на ЦУР 5 за равенство между половете до 2030 г. Поради това той призовава за интегрирана и амбициозна петгодишна стратегия на ЕС за равенство между половете⁽¹⁾, която да обхваща мандата на следващата Комисия и на ЕП, и силен ангажимент за равенство между половете от страна на институциите на ЕС, правителствата, гражданското общество и частния сектор с цел цялостен и ефективен подход към всички аспекти на равенството по едно и също време и с мерки с еднакво въздействие.

1.4. ЕИСК призовава този въпрос да остане самостоятелна цел в бъдещите финансови рамки, с ясен ангажимент към равенството между половете и интегрирането на принципа на равенство между половете, и включване на задължителни свързани с пола показатели, оценка на въздействието по признак пол и бюджетиране, съобразено с равенството между половете, във всички програми и области на политика. Измерението, свързано с пола, следва също така да бъде включено в специфичните за всяка държава препоръки.

1.5. Комитетът призовава Европейската комисия да стартира пакет от мерки относно услугите за полагане на грижи, за да се насърчи прилагането на Европейския стълб на социалните права и да се преразгледат целите от Барселона относно грижите за деца.

1.6. ЕИСК осъжда всички форми на насилие срещу жени и насърчава държавите членки, които все още не са ратифицирали Истанбулската конвенция, да преразгледат своята позиция. ЕИСК призовава също Комисията да включи онлайн тормоза и тормоза на жените на работното място в определенията за незаконни изказвания, пораждащи омраза. Би трябвало да се създадат общоевропейски показатели за събиране на сравними данни за насилието срещу жени, тъй като това би спомогнало за разработване на ефективни политически мерки.

1.7. Комитетът отбелязва, че обсъждането на Директивата относно жените в управителните съвети остава включено в програмата на румънското председателство на Съвета на ЕС с цел увеличаване на участието на жените в органите за вземане на решения. Той призовава Съвета да не прекратява усилията си и да продължи обсъждането на тази директива. Освен това Комитетът призовава промишлеността да поеме водеща роля и да увеличи участието на жени на ръководни постове.

(¹) ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 26.

1.8. ЕИСК призовава да се предприемат ефективни мерки, за да се гарантира равното участие на жените и мъжете на пазара на труда, по-специално мерки за преодоляване на разликата в заплащането на жените и мъжете, както и за да се преодолее хоризонталната и вертикалната полова сегрегация в професиите.

1.9. ЕИСК предлага да се създаде правен фонд за извънредни ситуации на равнището на ЕС, който ще предоставя подкрепа на организациите на гражданското общество, оспорващи в съдилищата националното или местното законодателство, което нарушава правата на жените.

1.10. Комитетът признава ролята на медиите, рекламата и публичните ролеви модели за насърчване на равенството между половете и призовава да се предприемат мерки, за да се гарантира, че въздействието на рекламата върху представянето и насърчването на равенството между половете в обществото е по-скоро положително, отколкото отрицателно.

1.11. ЕИСК призовава публичните институции и организациите на гражданското общество в целия ЕС със своите политики и външни действия да насърчват равенството между половете и да въведат образцови вътрешни мерки, като например насърчване на участието на жените във вземането на решения и включване на равенството между половете във всички свои политики и процеси.

1.12. Познавайки се на член 300, параграф 5 от ДФЕС, Комитетът призовава Съвета да преразгледа своите насоки за определянето на членовете на ЕИСК и препоръчва държавите членки да предлагат членове въз основа на баланс между половете. Комитетът ще се стреми да гарантира равенството между половете в своите дейности, да го интегрира в своя работен процес и да създаде група за последващи действия (follow-up group) с цел изготвяне на подходящи насоки.

2. Общи съображения

2.1. Равенството между жените и мъжете е основна ценност и цел на Европейския съюз, залегнала в европейските договори и Хартата на основните права и отново утвърдена неотдавна в Европейския стълб на социалните права. В допълнение към своята законодателна и политическа рамка за постигане на това равенство, ЕС подкрепя изпълнението на Пекинската платформа за действие и на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, както и на Програмата за действие на Международната конференция за населението и развитието и резултатите от конференциите за тяхното преразглеждане.

2.2. Макар в Европа да съществуват множество положителни инициативи за справяне с различни аспекти на неравенството между половете, движейщите сили, способстващи за постигането на истинско равенство, особено в държавите членки и регионите, са сложни и многостранни. Въпреки реализирания общ напредък ЕИСК изразява съжаление, че при сегашния темп за постигане на равенство между половете в ЕС ще са необходими повече от 100 години. ЕИСК призовава за всеобхватна стратегия за устойчивост при изпълнението на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие. Във връзка с това Комитетът счита, че ЕС и неговите държави членки трябва да положат всички усилия за постигането на ЦУР 5 за равенство между половете до 2030 г.

2.3. ЕИСК е обезпокоен и от това, че бъдещият напредък в постигането на равенство между половете може да бъде забавен от враждебните реакции в някои държави членки в областите, свързани с икономическото овластяване на жените (заетост, равновесие между професионалния и личния живот, социални права, грижи), образованието, сексуалното и репродуктивното здраве и права, насилието над жени, женските НПО, и в ключови области на институционалната и политическата рамка в ЕС и неговите държави членки.

2.4. Освен това в редица европейски държави се предвижда забавяне на икономическия растеж и поради това съществува риск въпросът за равенството между половете да бъде отпратен на още по-заден план в дневния ред на държавите членки и предприятията. Важно е да се направи пълна оценка на въздействието на макроикономическите политики върху равенството между половете и то да се вземе предвид, наред с другото, при разработването на фискалните политики, социалната закрила и политиките за постигане на равновесие между професионалния и личния живот, така че да се избегне допълнително изостряне на съществуващите неравенства между половете.

2.5. Комитетът счита, че напредъкът в ефективното прилагане на политиките на ЕС за равенството между половете и гарантирането на това прилагане изискват нова петгодишна стратегия на ЕС в тази сфера, която да обхваща мандата на следващата Комисия и следващия ЕП, и подновен ангажимент за равенство между половете от страна на правителствата, гражданското общество, частния сектор и европейските институции. Това е необходимо не само за да се гарантира справедливо и равнопоставено общество, но представлява и най-добрият колективен отговор в борбата срещу дискриминационните и женомразки популистски движения, които към момента са предизвикателство за демократичните общества.

2.6. Общественото мнение подкрепя гледната точка на ЕИСК по този въпрос, тъй като мнозинството европейски граждани считат, че равенството между половете е от решаващо значение за едно справедливо и демократично общество (91 %), за икономиката (87 %) и за тях лично (84 %). Освен това в рамките само на две години (2016—2018 г.) делът на гражданите на ЕС, които биха искали по-голяма намеса на ЕС в тази област на политиката, се е увеличил с 10 % (от 55 на 65 %).

2.7. В този контекст Комитетът изразява съжаление, че общото финансиране от ЕС, разпределено за мерки в областта на равенството между половете през периода 2014—2020 г., е само 6,17 милиарда евро или около 0,6 % от всички бюджетни кредити. ЕИСК призовава този въпрос да остане самостоятелна цел в бъдещите финансови рамки, които трябва да демонстрират и ясен ангажимент към равенството между половете и интегрирането на принципа на равенство между половете, и да включват задължителни свързани с пола показатели, оценка на въздействието по признак пол и бюджетиране, съобразено с равенството между половете, както на равнището на ЕС, така и на национално равнище. Отделянето на внимание към интегрирането на принципа на равенство между половете и предоставянето на специални средства за свързани с него мерки следва да присъства не само в програмите, насочени към въпросите на заетостта и социалното приобщаване или основните права на човека (например ЕСФ, ПРГ, ФУМИ, EaSI), но и в области на политиката, които не се разглеждат като непосредствено свързани с равенството между половете, но имат значителни последици в тази връзка, като например политиките в областта на ИКТ, транспорта, развитието на градските и селските райони, стопанската дейност, подпомагането на инвестициите, устойчивото развитие и околната среда. Свързаното с пола измерение, оценявано въз основа на индекса за равенството между половете, би трябвало да стане неизменна част от процеса на Европейския семестър, включително от докладите по държави и специфичните за всяка държава препоръки.

2.8. С оглед на неотдавнашното нарастване на разкритията в рамките на движението #MeToo, Комитетът отправя похвала към Европейския омбудсман за направените препоръки за по-строг кодекс за поведение във всички институции на ЕС и счита, че този кодекс би трябвало да се адаптира и приеме бързо и от публичните институции в държавите членки.

2.9. ЕИСК призовава публичните институции и организацията на гражданското общество в целия ЕС не само да насърчават равенството между половете със своите политики и външни дейности, но да представят и примерни вътрешни мерки, като например насърчаване на участието на жените във вземането на решения и интегриране на принципа на равенство между половете във всичките си политики и процеси, които понастоящем са ограничени, но биха могли да дадат силен положителен пример на заобикалящите ги публични институции и предприятията и да продължат диалога относно прилагането на мерките за равенство между половете на всички равнища на европейското общество.

3. Икономика

3.1. Равният достъп до икономически ресурси не е просто въпрос на икономическа независимост на жените, но и предварително условие за постигане на целите на ЕС за устойчив икономически растеж, качествена заетост, социално сближаване, просперитет и конкурентоспособност. Насърчаването на участието им на пазара на труда е от решаващо значение за интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж и по-общо за БВП, за да се гарантира, че ЕС използва в пълна степен наличните таланти.

3.2. На пазара на труда европейските жени продължават да се сблъскват с постоянно неравенство между половете, сегрегация и разлика в заплащането между мъжете и жените, което само по себе си струва на ЕС по изчисления 240 милиарда евро в БВП до 2030 г. и има непосредствено въздействие върху нетното заплащане на жените и дългосрочно въздействие върху техните права на социална сигурност и пенсионни права. Ето защо ЕИСК приветства консултацията на Комисията за оценяване на съдържащите се в Директива 2006/54/ЕО разпоредби за прилагане на принципа на Договора относно „равното заплащане“, с цел да се гарантира по-добро прилагане на практика на принципа на равно заплащане за равностоен труд.

3.3. Въпреки че работата с намалено работно време може да бъде избор, над една четвърт от населението на Европа работи на непълно работно време не по свое желание. Делът на жените в заетостта на непълно работно време е непропорционално висок и техният избор да работят по този начин често е повлиян от отговорности, свързани с полагане на грижи. През последните години делът на работата на непълно работно време не по собствен избор намалал незначително (0,1 %). Една от причините за работата на непълно работно време не по собствен избор е липсата на подходяща инфраструктура за полагане на грижи, както и на гъвкави възможности за заетост, които биха могли да предоставят по-добри възможности за равновесие между професионалния и личния живот. Жените са също изложени в по-голяма степен на бедност и на ограничени възможности за професионално развитие. Освен това два пъти по-малко жени, отколкото мъже създават свои собствени предприятия в ЕС.

3.4. Поради това ЕИСК призовава да се предприемат ефективни мерки, за да се гарантира равното участие на жените и мъжете на пазара на труда, както и за да се преодолее хоризонталната и вертикалната полова сегрегация в професиите. Създаването на повече възможности за жените да получават достъп до качествена гъвкава заетост на пълно работно време следва да бъде основен приоритет.

3.5. Комитетът счита, че е от основно значение да се насърчават съобразени със семейството и равенството между половете трудови политики и да се прилагат трансформиращи целенасочени мерки, които могат да възстановят баланса по отношение на неравномерното разпределение на полагането на грижи и домакинската работа между жените и мъжете⁽²⁾, особено когато икономическите условия оказват все по-голям натиск върху работещите. Мониторингът на транспонирането на директивата на ЕС относно равновесието между професионалния и личния живот ще бъде от съществено значение, за да се гарантират реформи във възходяща посока към подходящ платен отпуск и гъвкави условия на труд и за да се оценят новите мерки за вземане на родителски отпуск и отпуск по бащинство от бащите.

(2) ОВ С 129, 11.4.2018 г., стр. 44.

3.6. Подходящите мерки, като осигуряването на достъпни и финансово приемливи услуги за полагане на грижи за деца и дългосрочни грижи, както и мерките за насърчаване на схемите за отпуск по семейни причини за мъжете, са от решаващо значение, за да се даде възможност на родителите и лицата, полагащи грижи, да навлязат, да останат или да се върнат на пазара на труда. ЕИСК призовава Европейската комисия, с цел насърчаване на прилагането на Европейския стълб на социалните права и допълване на Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот, да стартира пакет от мерки относно услугите за полагане на грижи, който да съдържа комбинация от препоръки за политиката, финансирането и целите, и да преразгледа целите от Барселона относно грижите за деца.

3.7. Колективното трудово договаряне може да играе важна роля за справянето с неравенствата между половете на пазара на труда. В своите действия социалните партньори, държавите членки и институциите на ЕС би трябвало да се ръководят от Препоръката на Световна комисия на МОТ относно бъдещето на труда, която се отнася до трансформационна програма за равенството между половете.

4. Образование и обучение

4.1. Независимо от многобройните насърчаващи промени в образователните постижения на жените и мъжете, стереотипните модели на сегрегация се запазват във всички държави членки. Мъжете остават непропорционално слабо представени в сектори, свързани с традиционни женски роли, като например здравеопазването и социалното подпомагане, хуманитарните науки и изкуствата или обучението на учители и педагогиката, докато във всички държави членки мъжете са повече от жените в науката, технологиите, инженерните науки и математиката (НТИМ) и ИКТ. Това създава допълнителни предизвикателства за жените, тъй като уменията в областта на НТИМ, ИКТ и изкуствения интелект са от решаващо значение днес и ще станат задължителни в бъдеще ⁽³⁾.

4.2. Жените с ниско ниво на умения и квалификации се нуждаят от допълнителна подкрепа, за да подобрят положението си на пазара на труда, тъй като разликата между половете по отношение на заетостта е най-голяма за хората без квалификация или с ниска квалификация, както и за тези, които се сблъскват с комбинирана дискриминация. Мерки на политиката, специално насочени към уязвимите групи жени, особено тези с увреждания ⁽⁴⁾ и в многостранно неравностойно положение, биха помогнали за повишаване на нивото на техните умения.

4.3. Жените продължат да увеличават участието си във висшето образование и са повече от мъжете в много области на това образование. Въпреки това сегрегацията се запазва както във висшето, така и професионалното образование, и това ограничава избора на професия в нетрадиционните сектори и достъпа до едни и същи възможности за кариера.

4.4. Затова от решаващо значение е да продължи преодоляването на основаващите се на пола стереотипи и сегрегацията в образованието и обучението, като се подкрепят чувствителни към аспектите на пола учебни програми, професионално консултиране, медийни кампании, които да насърчават момичетата и момчетата, както и жените и мъжете да следват професионално развитие в съответствие със своите умения и способности; да се насърчават професионалните възможности и развитие за жените и мъжете, които избират нетрадиционни сектори; да се създават възможности за жените да използват своите постижения във висшето образование в същата степен като мъжете, да се преодолее съществуващият „стъклен таван“ за жените в академичните среди ⁽⁵⁾ и да се увеличат възможностите да подкрепя на жените предприемачи ⁽⁶⁾, особено в нетрадиционните сектори. Препоръчва се също така да се повишат общата осведоменост по въпросите на равенството между половете и свързаните с него умения на държавните служители и специалистите.

5. Жените и бедността

5.1. Жените са изложени на по-голям риск от бедност, отчасти поради по-ниското почасово заплащане, непропорционално голямото представяне сред получаващите минимална заплата и в секторите с по-ниско заплащане, като е по-вероятно да работят на непълно работно време, при негъвкави условия или по-често да отсъстват от работа поради свързани с полагането на грижи причини. Феминизирането на бедността е следствие от редица фактори, включително подценяването на женския труд и разликата в заплащането на жените и мъжете. Разликата в заетостта между половете нараства значително, когато хората имат деца, което отразява трудностите, изпитвани от жените при съвместяването на работата с отговорностите, свързани с отглеждането на деца и полагането на грижи, а също и дискриминационното и несправедливо отношение към бременните жени или жените, които се връщат от отпуск по майчинство.

5.2. От решаващо значение е да се признае, че жените не са хомогенна категория и че са необходими специални мерки за жените, които се сблъскват с дискриминация или неравностойно положение по причини, различни от пола, т.е. жени с увреждания, жени, жертви на расизъм, ЛГБТИК+, жени, живеещи в селски райони, имигрантки, бежанки или търсещи убежище, млади и възрастни жени.

5.3. Поради това Комитетът препоръчва засилване на мерките, които подпомагат равенството между половете в икономическата активност:

— интегриране на принципа на равенство между половете в инициативи за икономическо развитие,

⁽³⁾ ОВ С 173, 31.5.2017 г., стр. 45.

⁽⁴⁾ ОВ С 367, 10.10.2018 г., стр. 20.

⁽⁵⁾ ОВ С 12, 15.1.2015 г., стр. 10.

⁽⁶⁾ ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 24.

- насърчаване на равенство в областта на заетостта с цел постигане на еднаква икономическа независимост и финансова сигурност,
- подкрепяне на инициативи, които повишават осведомеността за значението на икономическата независимост на жените за намаляването на бедността,
- преодоляване на въздействието на прекъснатото професионално развитие и различните модели на труд върху риска жените да се окажат в положение на бедност през целия си живот,
- разработване на мерки на политиката, насочени към конкретни уязвими групи жени, които са изложени в най-голяма степен на риск от бедност,
- продължаване на реформата на националните пенсионни схеми чрез отчитане на свързаното с равенството между половете измерение в пенсионните права (например чрез включване на отпуските по майчинство/бащинство и други свързани с полагането на грижи отпуски в изчисленията за определяне на размера на пенсиите),
- преодоляване на детската бедност чрез включване на перспектива за равенство между половете, както и на цялостен подход, развиващ полезни взаимодействия между социалното приобщаване, равенството между половете и други области на политика, както и с други политически и финансови инструменти,
- преразглеждане, приемане и запазване на макроикономически политики и стратегии за развитие, насочени към потребностите и усилията на жените в бедност.

6. Права на човека

6.1. Равенството между половете е основен принцип, който представлява неизменна част от правата на човека и предварително условие за прилагане на тези права по отношение на всички и предоставяне на възможност те да бъдат упражнявани от всички.

6.2. ЕИСК осъжда всички форми на насилие срещу жени и насърчава държавите членки, които все още не са ратифицирали Истанбулската конвенция, да преразгледат позицията си без по-нататъшно забавяне. Би трябвало да се създадат общоевропейски показатели за събиране на сравними данни за насилието срещу жени, тъй като това би спомогнало за разработване на ефективни политически мерки. За тази цел опитът, натрупан в някои държави от ЕС, би могъл да предостави информация за подхода, който трябва да се възприеме. ЕИСК също така призовава Комисията да актуализира Препоръката относно мерките за ефективна борба с незаконното онлайн съдържание и Кодекса на поведение във връзка с незаконните изказвания онлайн, пораждащи омраза, който беше договорен от ЕК и глобалните ИТ предприятия, като в определението за незаконни изказвания, пораждащи омраза, се включат онлайн тормозът и тормозът на жени на работното място.

6.3. Комитетът изразява дълбоко съжаление по повод настоящата враждебна реакция срещу сексуалното и репродуктивното здраве и правата на жените в Европа, която има сериозни последствия за човешките права на жените и представлява обща заплаха за универсалния характер на правата на човека. Освен това, въпреки че законодателните отстъпления бяха насочени конкретно към достъпа на жените до услуги за законен аборт на някои места в Европа (дори когато фактите сочат, че всеобхватното сексуално образование може да намали броя на нежеланите бременности с 50 %), бяха засегнати и други аспекти на сексуалното и репродуктивното здраве и правата на жените, например законовите изисквания за получаване на медицински рецепти за спешна контрацепция. Освен това влязоха в сила редица реакционни закони и политики с широка гама от вредни последици за правата на жените, включително закони, които водят до затрудняване на сексуалното образование, предотвратяване на разпространението на информация относно сексуалната ориентация и половата идентичност, включително за образователни цели, или декриминализиране на някои форми на домашно насилие.

6.4. ЕИСК призовава институциите на ЕС и гражданското общество да работят съвместно за предприемането на незабавни строги действия срещу такива закони. Комитетът също така предлага да се създаде правен фонд за извънредни ситуации на равнището на ЕС, който ще предоставя подкрепа на организациите на гражданското общество, оспорващи законодателството, което нарушава правата на жените, в съда.

6.5. Комитетът също така подчертава като необходима предпоставка за човешките права на жените значението на преодоляването на пречките, с които жените и особено жертвите на насилие се сблъскват, когато искат обезщетение в случай на нарушаване на техните права, и на гарантирането на равен достъп до правосъдие за всички жени чрез премахване на икономическите, културните и основаните на пола институционални пречки. Освен това ЕИСК изразява съжаление, че все още липсват показатели за оценка на напредъка на държавите членки в областта на човешките права на жените и че за мъжете обикновено има по-голяма вероятност да се сблъскат с необективни съдебни решения и да бъдат лишени от своите родителски права и права на посещение.

7. Жените във властта и процесите на вземане на решения

7.1. Въпреки напредъка през последните години по-слабото участие на жените в процесите на вземане на решения по политически и икономически въпроси продължава да бъде предизвикателство за ЕС и неговите държави членки. На всички равнища на управление жените заемат само една трета от длъжностите, свързани с вземане на политически решения, и едва една четвърт от старшите и младшите министерски длъжности. Публичните/частните икономически и финансови институции все още са почти изцяло доминирани от мъже.

7.2. ЕИСК изразява съжаление, че дори след многократните призови от целия Европейски съюз и от самия Комитет⁽⁷⁾ целта до 2020 г. 40 % от местата в управителните съвети на дружествата да бъдат заемани от жени няма да бъде постигната. Комитетът отбелязва, че обсъждането на Директивата относно жените в управителните съвети остава включено в програмата на румънското председателство на Съвета на ЕС с цел увеличаване на участието на жените в органите за вземане на решения. Той призовава Съвета да не прекратява усилията си и да продължи обсъждането на тази директива. Освен това Комитетът призовава промишлеността да поеме водеща роля и да увеличи значително участието на жени на ръководни постове.

7.3. Комитетът нееднократно⁽⁸⁾ е препоръчвал да бъдат разглеждани ефективни стратегии и инструменти (например правни, бюджетни и доброволни мерки, квоти за жени и мъже) за преодоляване на „стъкления таван“ и постигане на баланс между половете на изборни длъжности и длъжности с назначаване в основните политически структури. По-важно от всякога е да се обърща внимание и да се преодоляват свързаните с пола норми, нагласи и стереотипи, които пречат на равното представителство на жените на свързани с вземането на решения длъжности в политическата, икономическата и социалната област.

7.4. ЕИСК препоръчва Комисията да оглави инициатива за привличане на повече жени за участие в политиката и да гласува за квалифицирани жени кандидати, като създаде мерки за инвестиране в техните умения, ресурси и мрежи за наставничество.

7.5. ЕИСК приветства целта, поставена от председателя на Комисията Jean-Claude Juncker, да се гарантира, че до края на настоящия мандат най-малко 40 % от средния и висшия ръководен състав на Комисията ще бъдат жени, и в тази връзка признава, че предвид факта, че ЕИСК е орган на ЕС, който представлява гражданското общество в ЕС и действа като мост между обществото и институциите на ЕС, изразява съжаление, че едва 30 % от неговите членове са жени. Поради това Комитетът призовава Съвета да преразгледа насоките си за назначаване на членове на ЕИСК, за да се вземат предвид икономическите, социалните и демографските промени в рамките на Съюза, както е посочено в член 300, параграф 5 от ДФЕС. Комитетът ще се стреми да гарантира равенство между половете в своята работа.

7.6. В новоприетия Правилник за дейността на ЕИСК се ангажира да гарантира спазването на принципа на равенство между половете и недискриминация във всички свои политики. За тази цел ЕИСК ще приеме политика срещу тормоза и ще създаде група за последващи действия (follow-up group) за изготвяне на насоки за включване на равенството между половете в цялата своя дейност, по-специално в становищата.

8. Медии

8.1. Медиите играят жизненоважна роля в оформянето на мненията, нагласите и предразсъдъците в обществото. Жените са производители и потребители, както и част от медийното съдържание, но това съдържание невинаги е чувствително към аспектите на пола и може да обрисова унижителни образи на жените и да поддържа свързани с пола роли, стереотипи и норми. Възходът на цифровите технологии и новите форми на комуникация допълнително усложнява отношението между ролите на жените в медиите и начинът, по който производители, потребители и съдържание са свързани с тях.

8.2. Макар заетостта на жените в медийния сектор в ЕС да се увеличи до почти половината (44 %) от работната сила и жените да представляват най-голямата група (68 %) от завършилите курсове по журналистика и информация, жените в медийните организации заемат предимно само длъжности с ограничено влияние върху съдържанието и стратегията на организациите.

8.3. За да се подобри равенството между половете в медийния сектор, от решаващо значение е усилията да се насочат към „стъкления таван“, да се увеличи участието на жените на високи позиции за вземане на решения, да се допълнят доброволните мерки, приети от медийните организации, с политически мерки, подкрепящи трансформацията на медийния сектор и неговото съдържание. От първостепенно значение е да започнем да признаваме последиците от свързаните с пола стереотипи, дължащи се на медийното съдържание, както и да оценяваме как са представлявани мъжете и жените в медиите.

⁽⁷⁾ ОВ С 133, 9.5.2013 г., стр. 68.

⁽⁸⁾ ОВ С 262, 25.7.2018 г., стр. 101.

8.4. Рекламната индустрия все още не успява да представи жените и мъжете по пропорционален и реалистичен начин. Обществото все още вижда жените и мъжете, изобразени по остарели и неприемливи начини, въпреки че понастоящем стереотипите, свързани с пола, често се представят по-прикрито. ЕИСК счита, че е време да се отхвърлят всички анахронистични възприятия и промишлеността да поеме водеща роля, за да се гарантира, че рекламата има по-скоро положително, отколкото отрицателно въздействие по отношение на представянето и насърчаването на равенството между половете в обществото, по-специално по отношение на използването на свързани с пола стереотипи в рекламата, предназначена за деца.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Икономическа, технологична и социална промяна в авангардните здравни услуги за възрастните хора“

(становищата по собствена инициатива)

(2019/C 240/03)

Докладчик: **Marian KRZAKLEWSKI**

Съдокладчик: **Jean-Pierre HABER**

Решение на пленарната асамблея	12.7.2018 г.
Правно основание	Член 32, параграф 2 от Правилника за дейността Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	Консултативна комисия по индустриални промени (CCMI)
Приемане от CCMI	26.3.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	150/3/6

1. Заключение и препоръки ⁽¹⁾

1.1. Въпросът за социалното и демографското застаряване в Европа и етичните, политическите, икономическите и социалните ответни мерки, които следва да се предприемат, представляват значително предизвикателство, пред което сме изправени, и представят възможности в областта на заетостта, обучението, икономическото развитие и иновациите в Съюза.

1.2. Комитетът изразява съжаление, че европейските политики в икономическата и социалната област и в областта на здравеопазването не са предвидили растящите нужди на възрастните хора. Той изразява желание да се изведе на преден план социалната и икономическата роля на възрастните хора, както и огромният потенциал за заетост, който представляват те посредством „сребърната икономика“ и потребностите в областта на персоналните грижи и услуги за възрастните хора.

1.3. За да се представи реалистична социална и демографска картина на застаряването, е необходимо явлението да се измерва добре статистически: от гледна точка на здравната икономика би било удачно демографското остаряване да се измерва динамично и прецизно, като се въведат по-специално променливи като пол, очаквана продължителност на живота в добро здраве, епидемиология на околната среда и др. Във връзка с това създаването на набор от динамични показатели за застаряването на населението е целесъобразно да се възложи на група от специалисти в областта на демографията, социологията и медицината.

1.4. Понятието за персонални грижи и услуги в институционална и домашна среда би трябвало да се уточни, тъй като тази терминология обхваща разнообразни дейности, които може да се извършват от доставчици на услуги с най-различен статут.

Предвид голямото разнообразие на дейностите в областта на персоналните грижи и услуги за възрастните хора, тези услуги не се разглеждат като единен икономически сектор в рамките на ЕС. Във връзка с това е целесъобразно да се предвиди общо правно определение на персоналните грижи и услуги за възрастните хора в ЕС.

1.5. ЕИСК препоръчва правото на достойно остаряване да бъде признато като основно право на човека. Поради това счита, че трябва да се положат всички възможни усилия за благоприятстване на равния достъп до качествени грижи и услуги.

1.6. ЕИСК изразява желание стратегията на ЕС в областта на цифровите технологии да вземе предвид продължаващото използване на хартия, за да се даде възможност на възрастните хора по-лесно да разберат грижите, които им се предоставят.

1.7. ЕИСК препоръчва в структурата на жилищните политики и политиките по отношение на остаряването да се съдържа връзка с новаторски формули за жилища (като например модулни апартаменти, групирани жилища, жилища за солидарност между поколенията и др.), които би трябвало да получават постоянно внимание и да бъдат обект на специална програма за подпомагане по линия на европейските структурни фондове.

⁽¹⁾ Настоящото становище допълва становището на ЕИСК от 13.12.2012 г. относно „Тенденции и въздействие на бъдещото развитие на индустрията на персоналните социални, здравни и образователни услуги в Европейския съюз“ (ОВ С 44, 15.2.2013 г., стр. 16); и становището от 14.2.2018 г. относно „Индустриалните промени в здравеопазването“ (ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 11). В него са взети предвид и препоръките на Комисията от 2.7.2008 г. относно „Трансгранична оперативна съвместимост на системите за електронни здравни досиета“ и от 6.2.2019 г. относно „Европейски формат за електронни здравни досиета“.

1.8. Целесъобразно е на всяка държава членка да се препоръча да създаде национални и регионални обсерватории по въпросите на остаряването, които да работят в сътрудничество с икономическите и социалните служби, действащи на предна линия, с цел:

- развиване на законите разпоредби за защита на социалното и финансовото положение на възрастните хора,
- развиване на вътрешната мобилност (настаняване) и външната мобилност (дейности, пътувания, хобита...) на възрастните хора,
- организиране на взаимното допълване между услугите в домашна среда, в домовете за възрастни хора и всички алтернативни форми на настаняване за възрастните хора,
- координиране на усилията на лицата, полагащи грижи, помощниците и персоналните грижи и услуги за възрастните хора около пътека за полагане на грижи за възрастните хора, организирана от координиращ лекар геронтолог и медицинска сестра.

1.9. ЕС би трябвало да обмисли възможността за създаване на платформа за координиране на дейностите на обсерваториите по въпросите на остаряването, на които да бъде възложено, наред с другото, да осигуряват непрекъснато обучение и да разпространяват добри практики чрез разработване на публична база данни за най-добрите продукти, устройства, оборудване и архитектури, осигуряващи безопасност на ежедневието живот на възрастните хора- ЕИСК изразява желание ЕС да подпомага по-активно научноизследователски и развойни програми, свързани с човешките и социалните фактори, които са характерни за възрастните хора, и с епигенетиката, като се определят основните молекулни и биологични механизми на остаряването. Той препоръчва да се създаде обществена технологична платформа, която би позволила научноизследователската и развойната дейност да бъде ориентирана по-добре към иновации, защитаващи здравето на възрастните хора и осигуряващи превенцията.

1.10. ЕИСК призовава за по-добро използване от всички заинтересовани страни в медицинския и социалния сектор на произтичащите от цифровите технологии иновации: телемедицина, датчици, електронно здравно досие, автоматизация на дома, както и в по-общ план внедряване на техника с изкуствен интелект в пространството на възрастните хора.

Той изразява желание да се стимулират иновациите, като се прекратят разпокъсването на пазарите и корпоративните подходи, които представляват действителни технически препятствия. Насочва вниманието към липсата на европейски стандарти и сертифициране в областта на оборудването и съоръженията за възрастни хора.

1.11. ЕИСК призовава за споделено използването на нови технологични инструменти, произтичащи от цифровите технологии, за да се стимулира истински пазар, който обхваща потребностите на възрастните хора, и да се поддържат постоянни инвестиции в Европа.

Според ЕИСК повишаването на производителността в резултат на цифровите технологии следва да се използва за подобряване на благосъстоянието на възрастните хора и за планиране на повишаване на заплащането на социалните и извънболничните участници.

1.12. Професионалното обучение в сектора трябва да получи силна подкрепа. В специални програми трябва да бъдат включени въпросите за храненето, паданията в домашна среда, насилието спрямо възрастните хора и другите участници, използването на цифрови технологии в домашна среда, грижите в края на живота и т.н. Би било уместно чрез структурните фондове, по-специално Европейския социален фонд, да се финансира професионалното обучение на заинтересованите страни в сектора на грижите и услугите.

1.12.1. Предвид многообразието на подходите в ЕС ЕИСК препоръчва да се определи обща основа, в която да се включат най-важните съществуващи в Европа обучения, подобно на извършеното преди създаването на Директива 2005/36/ЕО от 7 септември 2005 г. и Директива 2013/55/ЕС относно признаването на професионалните квалификации.

1.13. За да се подготви и засили мобилността на работниците и на услугите за възрастни хора, е уместно да се определи обща европейска основа за обучение на медицински сестри в геронтологията, на санитарни и полагащи грижи лица не само в техническата област, но и на социално и човешко ниво.

1.13.1. Успоредно с това се налага повишаване на общественото признание и финансовото възнаграждение на персонала, полагащ грижи за възрастните хора. Признаването на понятието за помощници, които са близки на обгрижваното лице, е необходимо и за изграждане на съгласувана и ефикасна политика в областта на остаряването.

1.14. ЕИСК призовава за организиране на кръгла маса по финансовите въпроси, която да събере на едно място основните участници в медицинския и социалния сектор, институционалните регулаторни органи на пазарите (които са държавата и местните общини), пенсионно-осигурителните каси, застрахователите и пенсионните фондове, за да се гарантира на възрастните хора непрекъснатост на услугите и на инвестициите, да се подобри заплащането на работните места и да се препоръча справедлива цена на услугите. Тази централна кръгла маса би трябвало да се предшества от поредица децентрализирани подготвителни срещи, които да бъдат организирани около националните икономически и социални съвети и ЕИСК.

1.15. ЕИСК препоръчва въвеждането на европейска комуникационна политика, която има за цел да се развие по-голяма солидарност между поколенията в полза на възрастните хора както в икономически, така и в социален план.

2. Предварително планирана и съгласувана политика за възрастните хора

2.1. За да се представи реалистична социална и демографска картина на остаряването, е необходимо явлението да се измерва добре статистически и към него да се приложи социално-здравен подход. Би било удачно:

- да се мобилизират специалисти в областта на социологията и демографията, за да се разработи прецизен и прогнозиращ анализ на социалните и демографските измервания на остаряването (големина и състав на домакинствата, връзки с децата и други близки, въздействия на разделянето и събирането на домакинства),
- да се създадат инструменти за оценка в Европа, за да се наблюдават и да се съпоставят политиките на държавите членки и да се транспонират добрите практики.

2.2. Превенцията може да ограничи въздействието на трудното остаряване, при условие че се прецени свързаното с него предизвикателство, се определят компонентите на остаряването в добро здраве (физически упражнения, социални контакти, ведро настроение, хранене) и човешките и финансовите усилия бъдат пренасочени към това значително предизвикателство, без да се обременяват финансово данъкоплатците и като се отчита разнообразието от финансови системи.

2.3. Препоръките в тази област трябва да бъдат подплатени с научни изследвания, които трябва да се съсредоточат върху епигенетиката и да определят основните молекулни и биологични механизми на остаряването, които са податливи на подобряване посредством снабдяването на организма с микроелементи и отношението между човека и околната среда. Производството на качествени биоактивни съединения за борба с дегенерацията на клетките би трябвало да бъде по-добре контролирано и сертифицирано, за да се гарантира по-висока ефективност.

2.4. Услугите за възрастни хора са обхванати в два допълващи се подхода: институционалният подход в домове за възрастни хора, предоставящи медицински грижи, и подхода в домашна среда. Ефикасността на това взаимно допълване ще бъде гарантирана единствено чрез обективизиране на задачите и съдържанието и на единия, и на другия подход посредством точно определяне на обхванатите профили, както и посредством по-добра координация на действащите лица и техните инструменти.

2.5. Би било целесъобразно информацията да се събира и структурира, за да се направи количествена и качествена оценка на действителните потребности по отношение на местата в домовете за възрастни хора, предоставящи медицински грижи, като се има предвид, че според разглежданата литература грижите в домашна среда (дори при висока степен на зависимост от тях) е желаният вариант от преобладаващото мнозинство от хората, навършили 85 години.

2.6. Би трябвало електронният клиничен картон и електронното здравно досие да се въведат във всички държави членки. Те биха дали възможност за по-добро запознаване със здравното състояние и биха улеснили разработването на пътека за полагане на грижи специално за възрастните хора.

2.7. Би било необходимо да се насърчава преодоляването на изолираността, а оттам и партньорството между различните участници в болнична и извънболнична среда, като се даде предимство на ролята на координиращ лекар геронтолог и главна сестра, чиято роля трябва да бъде укрепена, и да се изградят мостове между услугите за полагане на грижи в институционална среда, амбулаторните грижи и услуги, семейния лекар и помощниците, които са близки на обгрижваното лице. Това би позволило по-добро запознаване с търсенето по отношение на оборудване и прием на възрастните хора.

2.8. Освен ролята на професионалните участници трябва да се признае и оцени и участието на помощниците.

Във връзка с това интерес представлява японската система Fureai Kirru (FK) ⁽²⁾.

2.8.1. ЕС би могъл да иницира пилотен проект за междупоколенческа „банка за време“ в десетина европейски региона и/или града по примера на Fureai Kirru, а след това да предложи на приемащите идеята държави членки да въведат повсеместно тази система, ако се окаже ефективна.

3. Обоснована и ефикасна политика за жилищно настаняване

3.1. Въпросът за жилищното настаняване на възрастните хора е сложен и чувствителен. В подхода към него трябва системно да се дава предимство на избора на възрастния човек и на диалога със семейството и близките. В една добре обоснована политика за жилищно настаняване на възрастните хора трябва да се вземат предвид следните елементи:

- жилищата остаряват заедно с обитателите си; разходите, свързани с настаняване в неподходящо място, може да се превърнат във фактор за обедняване, десоциализиране и влошаване на здравословното състояние,

⁽²⁾ Япония (страната от ОИСР, чието население застарява най-бързо) е създавала системата Fureai Kirru (ваучер за солидарност) – мрежа за взаимопомощ на местно равнище, съчетана с „банка за време“, даваща възможност да се повиши осведомеността на населението за доброволчеството. В съответствие с принципа на субсидиарност тя обхваща цялата помощ за възрастните хора или хората с увреждания, която не е покрита от здравното осигуряване.

- изборът вече не може да е единствено между домашна и институционална среда. Съществуват алтернативни форми на прием. Техният социален и икономически потенциал следва да се оцени и да се определят структурите, които да бъдат създадени с оглед на профилите и заболяванията (дневни центрове, прием за през нощта, квартални центрове, насочени към самостоятелност и т.н.),
- добре е да се направи разлика между „когнитивни проблеми“ и неспособност за самостоятелност,
- събирането на много възрастни хора на едно място не дава никакви когнитивни предимства и вече има научни доказателства за връзката между психичното и физическото здраве на възрастните хора,
- събирането на много възрастни хора на едно място и пълното поемане на грижите за тях повишава значително риска от отказване и примирение. Това неизбежно води до нарастващи нужди от медицински грижи и прием на лекарства.

3.2. Политиката за сградния фонд, предназначен за институциите за настаняване на зависими възрастни хора ще трябва да бъде обоснована, така че да се избегне неефективност и разходи, които трудно биха могли да бъдат покрити от самите възрастни хора, като същевременно се взема предвид важноста на географското местоположение. Задължително трябва да се гарантира зачитане на избора на лицето относно евентуалното му настаняване в институция.

3.2.1. Необходимо е да се предвидят динамични и гъвкави политики за сградния фонд и градската среда, за да се даде предимство на интермодалността на местата за настаняване, взаимодействието между поколенията и социалното приобщаване.

3.3. Технологичният напредък в областта на автоматизацията на домовете е определящ елемент на политиките за настаняване, които следва да бъдат приложени. Те ще трябва да бъдат подкрепени, като се обърне особено внимание на грижите от компетентни и квалифицирани лица.

3.4. Основната цел на инициативата „Градът, приятел на възрастните хора“ (подкрепена от СЗО) е да се насърчава остаряването в добро здраве, като се оптимизират здравето, участието и безопасността на възрастните граждани. При една такава инициатива се прави анализ на съществуващото положение, оценяват се структурите и услугите, предназначени за възрастни хора, и се разработва план за изпълнение на приоритетите и за оказване на въздействие по места.

ЕС би могъл да инициира програма с цел пилотно изпробване на поредица от инициативи в духа на „Градът, приятел на възрастните хора“, като бъдат обхванати разнообразни градски профили — от кварталите на (много) големите градове до населени места от полуселски тип.

4. **Повишаване на стойността на специалистите и подпомагане на обучението**

4.1. В едно застаряващо общество ударението трябва да се постави върху обгрижването на симптомите и тяхната разнородност. Необходими са повече специалисти за разработване на системи и процедури. Поради тази причина ще се увеличи броят на лицата, които ще работят в областта на рехабилитацията и телемедицината.

Желателно е да се сключат колективни споразумения като резултат от социален диалог, за да се избегне значително текучество на работещите в сектора, като се настоява за повишаване на общественото признание и на възнагражденията на специалистите.

4.2. От статистическа гледна точка и независимо от разглеждания вариант, професията на помощниците в домакинството е потенциално най-големият източник на заетост. Като цяло, тъй като професиите, свързани с полагане на грижи и помощ за лица в деликатно състояние, не се влияят особено от икономическата конюнктура, темпът на заетост при тях следва да е висок. Професиите на полагащите грижи, гледачите и медицинските сестри също спадат към най-големите източници на заетост.

4.3. В цялата проучена литература се стига до един и същ извод: грижите и услугите за възрастни хора представляват потенциално огромен източник на заетост, тъй като на континента е налице изразена тенденция към застаряване. Основният проблем засяга жизнеспособността на тези зле платени работни места предвид добавената им стойност, всеотдайността на персонала и трудните условия, при които работи.

4.4. Обучението на помощниците също трябва да се подкрепя, тъй като тяхното присъствие и дейности, които допълват тези на специалистите, са неразделна част от благосъстоянието на възрастните хора. ЕС би могъл да инициира проактивна политика за подпомагане на помощниците, които са близки на обгрижваното лице, като предложи на държавите членки да приспособят социалното си законодателство. Предлага се на помощниците да се признае особен статут.

4.5. Аудиторията, към която биха били насочени професионалните обучения в областта на персоналните грижи и услуги за възрастните хора, по принцип е слабо квалифицирана (или въобще не е квалифицирана), тъй като не е преминавала през обичайните модели на обучение. При все това тя разполага с емпирични знания. Във връзка с това е уместно да се създаде рамка за разработване на обучителни експерименти, които да се основават на нетипични знания (практически и житейски умения). ЕИСК препоръчва да се използва подход, при който, без да пренебрегва придобиването на формални знания, се преподава въз основа на вече постигнатото с цел определяне на подходящи профили на компетентност.

4.6. Уместно е да се улеснят достъпът и методите на обучение в полза на целевата аудитория, като се осигури гъвкаво преминаване към необходимите технически знания посредством:

- инструменти на ИКТ (и други средства), позволяващи достъп до теорията и информацията,
- заделяне на специално време за обмен,
- определяне на постоянен наставник,
- организиране на онлайн общности, позволяващи обмен на знания и практики.

4.7. Горепосоченото следва да е предмет на специално внимание от страна на програмата „Еразъм+“. Освен това би трябвало европейският бюджетен орган да започне обсъждането и да го подпомага, като създаде бюджетен ред за „експериментиране“.

5. Подходяща политика за финансиране

5.1. Принципът за всеобщ достъп до персонални грижи и помощ за възрастните хора може да бъде вдъхновен от принципа на европейската платформа на възрастните хора, а именно достъпност на цена, която не накърнява качеството на живот, достойнството и свободата на избор.

5.2. Остаряващите хора остават преки и косвени участници в тъканта на обществото. Когато не могат да бъдат самостоятелни, те изпълняват пасивната си обществена роля, като създават преки и косвени работни места, необходими за организирането на мрежа за подкрепа. В тези случаи обществото от своя страна може да активира и приложи всички свои компетентности и ресурси, за да осигури цялостното полагане на грижи за тези възрастни хора.

5.3. По принцип персоналните грижи и услуги за възрастните хора се ползват с широката подкрепа на публичните органи, която се изразява в механизми, имащи за цел осигуряване на платежоспособност на частното търсене на домакинствата. Превръщането на тези услуги в стока и реализирането на приходи от тях обаче променят ролята на публичните органи и управлението на тези услуги. От доставчици на услуги за хората, за които трябва да се полагат грижи, държавата и местните органи се превръщат в регулатори на пазара, като въвеждат процедури с цел осигуряване на неговата ефективност и на доверие сред получателите. Това се изразява основно в контрол на операторите по места, осигуряване на качеството на услугите и разпространение на информация. ЕИСК изразява желание Комисията да препоръча на държавите членки да въведат пазарна прозрачност и резултати в областта на качеството на дейностите в областта на персоналните грижи и услуги за възрастните хора.

5.4. За да се осигури действителна платежоспособност на търсещите персонални грижи и услуги за възрастните хора, държавите членки следва да бъдат насърчени да способстват за създаване на осигуровка за самостоятелност, за предпочитане в рамките на механизмите за социално осигуряване. Тази осигуровка би трябвало да бъде всеобхватна, така че с нея да се финансират услугите и оборудването, даващи възможност за реална самостоятелност. Осигуровката за самостоятелност би трябвало да обхваща потребностите от грижи в домашна среда и временния или постоянния престой в институция.

5.5. Ако държавите трябва да включат такава осигуровка, системите им за социално осигуряване няма да могат да поемат финансирането и единствено въз основа на данъци. За целта би било уместно да се предвидят и други публични и частни източници на финансиране, в това число пенсионните фондове.

Понастоящем е желателно Комисията да инициира широкообхватно проучване с цел социално-икономическа прогноза относно жизнеспособността на работните места в областта на персоналните грижи и услуги за възрастните хора на територията на Съюза. В това проучване би трябвало да се предвидят различните механизми за публично и частно финансиране, да се предложат механизми за инвестиции въз основа на публично-частни партньорства и да се предложат различни препоръки както на наднационално равнище, така и на равнището на държавите членки. Рамките на подобно проучване би трябвало да се очертаят от кръгла маса по финансовите въпроси, която да събере на едно място основните участници, отговарящи за предоставянето на грижи на възрастните хора.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Работа с азбест в областта на енергийното саниране“**(становище по собствена инициатива)**

(2019/C 240/04)

Докладчик: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Съдокладчик: **Enrico GIBELLIERI**

Решение на Пленарната асамблея	12.7.2018 г.
Правно основание	Член 32, параграф 2 от Правилника за дейността Становище по собствена инициатива
Компетентен орган	Консултативна комисия по индустриални промени (CCMI)
Приемане от CCMI	26.3.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	199/4/1

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства амбициозния план за преразглеждане на Директивата относно енергийните характеристики на сградите (ДЕХС), но и признава значителната опасност от азбеста, който днес е най-големият източник на професионални заболявания от рак в Европа. С цел постигане на амбициозните цели за обновяване на европейския сграден фонд и създаване на здравословни и енергийно ефективни жилища и работни места, ЕИСК счита, че е необходимо да се създадат полезни взаимодействия с премахването на вредните вещества по време на енергийното саниране, така че това бреме да не бъде оставено на идното поколение.

1.2. Европейската комисия трябва да предприеме последващи действия във връзка с резолюцията на Европейския парламент относно свързаните с азбеста заплахи за здравето по време на работа и перспективите за отстраняване на целия съществуващ азбест (2012/2065 (INI) и становището по собствена инициатива на ЕИСК относно „Премахване на азбеста в ЕС“ и да предприеме последващи действия във връзка с направените в тях предложения.

1.3. Европейската комисия би трябвало да търси сътрудничество с Международната организация на труда (МОТ) и Световната здравна организация (СЗО), като използва предишните програми на двете организации. Европейската агенция за безопасност и здраве при работа и Европейската комисия би трябвало съвместно да подкрепят подобни действия в ЕС.

1.4. Европейската комисия би трябвало активно да насърчава основан на жизнения цикъл подход към дизайна на сградите и строителните материали с цел осигуряване на възможности за рециклиране и употреба до края на жизнения цикъл, както и целта на ЕС за създаване на кръгова икономика.

1.5. Европейската комисия би трябвало да даде приоритет на отстраняването на вредните вещества при разработването на допълващи инструменти, като например цифров регистър на сградите и паспорт за саниране на сградите, с цел информизиране на потребителите относно възможността за саниране на тяхната сграда и подпомагане на персонализираните планове за саниране въз основа на проверки от страна на специалистите. Това би могло да включва създаването на допълнителни допълващи инструменти на равнище ЕС за регистрацията на вредни вещества в сградите, които са публично достъпни с оглед на защитата на потребителите.

1.6. Европейската комисия и държавите членки трябва да преразгледат транспонирането и практическото приложение на директивата относно експозицията на азбест по време на работа (Директива 2009/148/ЕО) от гледна точка на различните групи рискове, за да се подобри защитата на всички работници, изложени на риск от азбест. Европейската комисия и държавите членки би трябвало да работят заедно с цел ефективно използване на структурните и инвестиционните фондове на ЕС за отстраняване на азбеста.

1.7. Енергийното саниране е застъпено в множество области на европейското право. Би трябвало да бъде извършена оценка на националното законодателство и на законодателството на ЕС с цел да се гарантира съгласуваност на политиката в сферата на работата с вредните вещества. Това включва законодателството за отпадъците и гарантирането на достатъчен брой депа за третиране на азбестови отпадъци.

1.8. Държавите членки би трябвало да разработят регистри и да направят отстраняването на вредните вещества основен компонент на съществуващите паспорти за саниране на сградите или при разработването на нови паспорти.

1.9. От решаващо значение е държавите членки да разработят свои дългосрочни стратегии за саниране с оглед на присъщите опасности от азбеста и други вредни вещества.

1.10. Държавите членки трябва да гарантират, че критериите за финансово подпомагане на енергийното саниране, като например данъчни облекчения или субсидии, са изрично определени по начин, който да позволява на собствениците на жилища да премахват напълно вредните вещества в хода на санирането.

1.11. Държавите членки трябва да подкрепят социалните партньори при адаптирането на обучението, квалификацията и професионалния профил към бъдещите нужди. Това би трябвало да бъде направено с цел секторът да стане по-привлекателен за младите работници и жените.

1.12. Конкретната роля и отговорността на социалните партньори за борбата с рисковете и защита на работниците би трябвало да бъдат признати и подкрепени изцяло. Организираното гражданско общество също би трябвало да вземе участие, тъй като азбестът оказва влияние върху трудовия живот, здравето, защитата на потребителите и околната среда. Това е особено валидно, когато става въпрос за признаването и обезщетяването на жертвите на свързаните с азбеста заболявания.

1.13. Държавите членки могат да помогнат за оценката и насърчаването на добрите практики и новите технологии с цел опазване на здравето и безопасността на работниците и обитателите на сградите.

1.14. Предвид огромното значение на темата, ЕИСК ще представи настоящото становище на съвместна конференция с Европейския парламент, Европейския комитет на регионите и Европейската комисия.

2. Общи бележки

2.1. Преразгледаната ДЕХС ще окаже значително въздействие върху икономическите дейности в строителния сектор чрез увеличаване на средния процент на годишното саниране. Една от най-значимите промени в преразгледаната ДЕХС е степента на амбициозност – средният годишен процент на саниране би трябвало да се увеличи от 1 % на 3 %. Това ще се отрази положително върху заетостта и ще отвори възможност за насърчване на нови и допълнителни умения и квалификации с цел да се гарантира устойчива качествена заетост и конкурентоспособността на сектора.

2.2. Политиците и заинтересованите страни трябва да са наясно с потенциалния риск за здравето, свързан със санирането на европейския сграден фонд, произтичащ по-специално от излагането на вредни вещества като азбеста. Собствениците на жилища, обитателите и служителите, работещи в помещенията, са изложени на риск. В преразгледаната директива относно енергийните характеристики на сградите се акцентира върху въпросите, свързани със здравето, като по-конкретно в съображение 14 от Директива (ЕС) 2018/844 се предвижда, че „Държавите членки следва да подкрепят подобряването на енергийните характеристики на съществуващите сгради, което допринася за постигане на здравословна среда в помещенията, включително чрез отстраняване на азбест и други вредни вещества, предотвратяване на незаконното отстраняване на вредни вещества и улесняване на спазването на действащите законодателни актове като директиви 2009/148/ЕО ⁽¹⁾ и (ЕС) 2016/2284 ⁽²⁾ на Европейския парламент и на Съвета“.

2.3. Всъщност много сгради, които се нуждаят от подобрения в енергийните характеристики, са строени преди забраната на азбеста. Прогнозите сочат, че понастоящем приблизително 35 % от сградите в ЕС са над 50-годишни, а почти 75 % от сградния фонд е енергийно неефективен, което означава, че голямата част от сградите в Европа отговаря на условията за саниране преди 2050 г. Съответно големи количества азбест ще трябва да бъдат отстранени по безопасен начин.

2.4. Съгласно член 2а, параграф 2 от преразгледаната директива относно енергийните характеристики на сградите в своята дългосрочна стратегия за саниране държавите членки трябва да подготвят пътна карта с план за действие относно това как да трансформират своя сграден фонд до 2050 г. Предвид високия процент на сградите в Европа, съдържащи азбест, държавите членки би трябвало да формулират своите дългосрочни стратегии за саниране с цел свеждане до минимум на риска за здравето на работниците, обитателите и обществеността.

2.5. Енергийното саниране на съществуващите сгради изисква специфични знания и умения от страна на работниците. Тези нужди са очертани в рамките на проекта „Професионално образование и обучение за строителство с ниско енергопотребление“ (VET4LEC) на европейските социални партньори от строителния сектор. От значение за всички професии, занимаващи се професионално или случайно с азбест, е да разполагат с подходящите квалификации.

2.6. Азбестът продължава да бъде източник номер едно на професионалните заболявания от рак в Европа. Според Международния комитет за здраве на работното място (ИСОН), азбестът взема приблизително 88000 жертви в Европа годишно, което представлява 55 – 85 % от случаите на заболяване на рак на белите дробове на работното място. Смъртността ще продължи да нараства до края на 20 -те години и през 30-те години на този век. Дори работата със свързан азбест може да причини значително отделяне на вредни азбестови влакна.

2.7. Управленската структура на ДЕХС на национално равнище трябва да посрещне настоящите и бъдещите предизвикателства. В член 2а, параграф 5 от ДЕХС е посочено, че за да подпомогне разработването на дългосрочната си стратегия за саниране, всяка държава членка провежда обществена консултация. Държавите членки определят условията за провеждане на консултациите по приобщаващ начин, като същевременно ангажират по-ефективно съответните участници от публичния и частния сектор въз основа на широки консултации и реално участие.

3. Бележки относно европейските институции

3.1. Европейският парламент прие резолюция относно свързаните с азбеста заплахи за здравето по време на работа и перспективите за отстраняване на целия съществуващ азбест (2012/2065(INI), в която, наред с другото, призова Комисията да разработи цялостен подход към енергийното саниране и отстраняването на азбеста. В становището по собствена инициатива на ЕИСК относно „Премахване на азбеста в ЕС“ бяха направени подобни препоръки. Европейската комисия предприе някои мерки за проследяване на изпълнението на предложенията, но би трябвало да работи още за насърчаване на техните усилия.

3.2. Поради употребата на продукти, съдържащи азбест, в почти всяка част на съществуващите сгради, строени преди забраната за азбеста, всеки вид дейност по саниране носи потенциален риск от отделяне на азбестови влакна. Потенциалната експозиция на работниците трябва да се контролира и Европейската комисия трябва да започне оценка на настоящата пределно допустима стойност на азбестовите влакна от 100000 влакна/м³ (Директива 2009/148/ЕО) на работното място в Европа с цел да се определи дали на работниците се гарантира достатъчна безопасност или не. Международният комитет за здраве на работното място препоръчва намаляване на пределно допустимите стойности на 1000 влакна/м³.

3.3. Сегашните модели за регистрация на азбест и други вредни вещества в държавите членки като цяло не са подходящи за тази цел. Въпреки че много държави членки или региони предвиждат регистри на вредните вещества, те често са непълни, не са публично достъпни и повечето не са актуализирани. В някои държави те изобщо не съществуват. Полша е показателно изключение: страната разполага с амбициозна програма за отстраняване на азбеста, която се радва на обществена подкрепа и се подпомага от наличието на публично достъпен регистър за азбеста.

3.4. Един авангарден регистър на вредните вещества в сградите би трябвало да има следните характеристики: специфично за сградите указание на местоположението и количеството на вредните вещества, класифициране на възможността за заплахи и график за отстраняване, централизирано събиране на данни от публичните власти за статистически цели и информация за изготвянето на стратегии за премахване и финансови стимули, както и публична достъпност на информацията, имаща отношение към безопасността и здравето, за публичните власти, обитателите, изпълнителите и работниците.

3.5. Необходимо е да бъдат подобрени процедурите за признаване и обезщетяване на жертвите на експозиция на азбест и би трябвало да бъде подобрен достъпът до необходимата информация с цел да се даде гласност на жертвите наред с предоставянето на правна, финансова и лична подкрепа. Асоциациите на жертвите на азбест би трябвало да бъдат подкрепяни. Това може да намали личната тежест, която те поемат в рамките на тези процедури за признаване и която винаги увеличава тяхното лично страдание от заболяването.

3.6. В рамките на структурата на управление на ДЕХС на всяко равнище би трябвало да бъдат създадени точни цели въз основа на определяне на основните проблеми и оценка на напредъка. Би трябвало да бъдат разработени европейски инструменти за подкрепа на прилагането на националните дългосрочни стратегии за саниране под формата на насоки и показатели, сравнителни анализи, споделяне на най-добрите практики и партньорски проверки.

4. Бележки относно прилагането на директивата относно енергийните характеристики на сградите на национално равнище

4.1. Преразгледаната директива относно енергийните характеристики на сградите задължава държавите членки да разработят дългосрочни стратегии за саниране. В съответствие с член 7 от ДЕХС от решаващо значение е тези дългосрочни стратегии да бъдат разработени с оглед на присъщите опасности от азбеста и други вредни вещества.

4.2. Държавите членки са длъжни да изготвят и прилагат дългосрочни стратегии за саниране. Това би трябвало да се извършва в съгласие със съответните участници, включително различните териториални равнища, като например регионите и общините. Разбира се трябва да се обърне внимание на националните различия в административните и организационните структури.

4.3. Критериите за финансово подпомагане на енергийното саниране, като например данъчни облекчения или субсидии, би трябвало да бъдат изрично определени по начин, който да позволява на собствениците на жилища да премахват напълно вредните вещества в хода на мерките за енергийно саниране; това може да включва използването на енергийни активни материали, като например интегрирани фотоволтаични системи. Важно е да има и финансови стимули за отстраняването на вредните вещества, когато тяхното отстраняване не е пряко свързано с енергийните характеристики на сградата. Това може да помогне за създаването на здравословни и енергийно ефективни пространства за живот и работа и да благоприятства постигането на амбициозните цели за отстраняване на азбеста.

4.4. Потребителите изискват допълнителна подкрепа под формата на повишаване на осведомеността относно опасностите от вредни вещества в сградите, които могат да окажат отрицателно въздействие върху здравето и качеството на въздуха в помещенията, и как тези опасности да бъдат намалени в процеса на енергийното саниране. Енергийните консултанти, одиторите и другите участници, предоставящи подкрепа за потребителите, би трябвало да имат знания и да бъдат квалифицирани да предоставят информацията относно отстраняването и възможностите за финансиране.

4.5. Понастоящем изискванията и разпоредбите във връзка с обучението в много държави членки не са достатъчни за адекватната защита на работниците от рисковете, свързани с азбеста. По принцип всеки работник в строителния сектор е изложен на потенциален риск от експозиция на азбест по време на своята работа. Съгласно директивата относно експозицията на азбест по време на работа (Директива 2009/148/ЕО) всеки работник, изложен на риск, се нуждае от обучение, съответстващо на степента на риска. Това обаче не е отразено в достатъчна степен при транспонирането във вътрешното законодателство на много държави членки, които често се ограничават до работници, които потенциално са изложени на високи концентрации (напр. отстраняване/унищожаване на азбеста). Държавите членки се насърчават да преразгледат съответното транспониране и практическо приложение на директивата от гледна точка на различните групи рискове, за да се подобри защитата на всички работници, изложени на риск от азбест.

4.6. Важно е включването на осведоменост и специфично за заетата обучение, включително повишаване на общата осведоменост особено сред младите работници, което може да включва професионално обучение и образование. Обучението би трябвало да бъде разработено така, че да отговаря на нуждите на работниците, които от време на време ще бъдат изложени на азбест, и да им дава възможност за отстраняването на материали с ниска степен на риск, като например неповредени циментови покриви и тръби от азбест. Това важи особено за МСП. На последно място нуждите на специализираните дружества за отстраняване на азбеста, които също редовно могат да боравят с материали с висока степен на риск и в големи количества би трябвало да бъдат взети предвид отделно.

4.7. Европейските социални партньори в строителния сектор разработиха информационни модули за по-безопасно боравене с азбеста, които са достъпни на много езици. Държавите членки се насърчават да предприемат собствени дейности за повишаване на осведомеността в тази област или да разпространяват съществуващи материали.

4.8. На разположение са нови технологии и нови работни практики за опазване на здравето и безопасността на работниците и обитателите на сгради и е необходимо да се насърчават употребата и прилагането им. Общото намаляване на праха на работното място може да намали широк диапазон от неблагоприятни за здравето последици в резултат, наред с другото, от кристален силициев диоксид, прах от дърво и азбест. Това може да стане по различни начини, като например всмукване при източника, свързване на праха с вода или гел. За отстраняването на материали от повърхности, затворени пространства, тавани и стени на сградите вече се използват роботи с дистанционно управление. Вземането на сериозно на опасността от вредните вещества може да стимулира иновациите.

4.9. Важно е да се взема под внимание понякога вярната представа за опасните и нездравословни работни места в строителния сектор. Това е важно съображение с оглед на застаряването на работната сила. Цялостното управление на риска от азбест и други вредни вещества по време на енергийното саниране може да помогне за повишаване на привлекателността на сектора сред младите мъже и жени.

4.10. Енергийното саниране създава нови професии и трансформира съществуващите професионални профили. Това е възможност за подобряване на имиджа на сектора и за създаване на нови и привлекателни работни места. Все по-важно е вземането предвид на демографските промени в сектора чрез осигуряването на професионални профили и условия на труд, които отговарят на очакванията по-специално на младите работници и жените.

4.11. Средно човек прекарва около 90 % от времето си на закрито. В днешно време строителните материали рядко са съставени от хомогенни материали. Дори очевидно прости продукти се произвеждат посредством различни химични продукти и добавки. Често това е свързано с технически процеси. Понякога не са известни дългосрочните последици за здравето на човека. Наноматериалите например имат сходни геометрични свойства на азбеста и в дългосрочен план също могат да бъдат потенциално опасни. Създателите на политики и производителите на строителни материали би трябвало да прилагат принципа на предпазливост като водещо правило при научните изследвания и разработването на строителни материали.

4.12. Би трябвало да бъде въведен основан на жизнения цикъл подход към дизайна на сградите и строителните материали с цел осигуряване на възможности за рециклиране и употреба до края на жизнения цикъл. Създателите на политики биха могли да стимулират или да предоставят стимули за използването на устойчиви техники за строителство и природни строителни материали, като например, но не само, дърво – в идеалния случай от местни източници. Така например ние сме свидетели на увеличаване броя на сградите с дървени конструкции и на технологични развития при изолационните материали на биологична основа, като например хемпкрит или нови приложения на продукти на дървена основа. Тези новости при използването на по-устойчиви материали и продукти би трябвало да се насърчават по-активно и да се подпомагат посредством различни инструменти и инициативи на ЕС. Това би трябвало да взема под внимание и целта на ЕС за създаване на кръгова икономика.

4.13. Един от основните мотиви за преразглеждане на ДЕХС беше да се намали въздействието на изменението на климата. При това можем да очакваме по-голяма честота на природните бедствия, която може да доведе до неконтролирано отделяне на азбестови влакна от сградите и публичната инфраструктура. Това би трябвало да бъде допълнителен стимул за ускоряване на отстраняването на азбеста и би трябвало да бъде отразено в плановете за отговор на природните бедствия. В подобни ситуации на риск са изложени услугите при спешни случаи и е необходимо те да бъдат защитени адекватно.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Приносът на предприятията на социалната икономика за по-сплотена и демократична Европа“

(проучвателно становище по искане на румънското председателство)

(2019/C 240/05)

Докладчик: **Alain CONEUR**

Консултация	Писмо от 20.9.2018 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	2.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„възпържал се“)	118/1/1

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. Предприятията на социалната икономика предлагат, в многообразието на секторите си на дейност, множество отговори на въпроса как да се върви към по-сплотено общество, загрижено за общия интерес. Социалната икономика е съществен вектор от икономическото и социалното развитие в Европа, който се опира на 2,8 милиона предприятия и 13,6 милиони работни места, които представляват 8 % от БВП на ЕС. Предприятията на социалната икономика имат основна роля в създаването и запазването на качествени работни места, в успеха на европейския стълб на социалните права и Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие.

1.2. Понастоящем социалната икономика в Европа се развива неравномерно. Има държави членки, в които историческата динамика и неотдашните национални политики подкрепят развитието на сектора, докато в други той изостава. Този контекст, заедно с недостатъчните финансови ресурси, не позволява социалната икономика да допринесе за възстановяването на икономиката и за динамиката на предприятията, за намаляване на социалното напрежение, породено от нарастването на неравенството и бедността, за намаляване на безработицата в някои региони и за борба с несигурните условия на труд – явления, водещи до възход на популизма.

1.3. ЕИСК призовава държавите членки и Европейската комисия (ЕК) да признаят приноса на предприятията на социалната икономика за развитието на активно гражданство и на общото благо, както и за насърчаването на европейския социален модел и изграждането на европейската идентичност. Това признание придобива пълния си смисъл единствено с предоставянето на подходящи ресурси, но и чрез насърчаване на разпространението и популяризирането на използването на иновации и знания.

1.4. ЕИСК отбелязва, че моделите на предприятията на социалната икономика почти отсъстват от учебните програми и от схемите за създаване и развитие на предприятия. Въпросът за обучението и образованието в сферата на социалната икономика трябва да може да се впише в учебните програми на образователните системи, истинска входна врата към знанията и предприемаческия дух. Поради това е целесъобразно да се насърчава достъпът на предприятията на социалната икономика до програмата „Еразъм+“.

1.5. ЕИСК припомня, че е от съществено значение предприятията на социалната икономика да се насърчават чрез амбициозни и междусекторни публични политики, както и чрез европейски план за действие в областта на социалната икономика.

1.6. Както и в предходни становища, ЕИСК призовава институциите на ЕС и държавите членки да гарантират специална подкрепа за социалните иновации, която да включва признаване и политическа подкрепа за предприятията на социалната икономика и гражданското общество като ключова заинтересована страна в обществото, в състояние да осигури благоприятна среда.

1.7. ЕИСК призовава ЕК да изясни концепцията за социална икономика въз основа на характеристиките на нейните различни настоящи форми.

1.8. ЕИСК припомня на ЕК, на държавите членки и на Евростат необходимостта от осъществяване на предложенията, съдържащи се в Наръчника за сателитните сметки, за да се създаде статистически регистър на предприятията на социалната икономика.

1.9. ЕИСК припомня необходимостта от провеждането на повече научни изследвания, за да се разберат обхватът и механизмите, чрез които предприятията на социалната икономика допринасят за укрепване на социалното сближаване и демокрацията и стимулиране на икономиката. Този подход би дал възможност да се намали разликата между новите държави членки и останалата част от ЕС.

2. Общи бележки

2.1. Предприятията на социалната икономика се характеризират с факта, че обслужват общия интерес или интереса на дадена общност и нямат за цел да увеличат в максимална степен печалбата си. Целта им е невъзможно социална: да се подобрява индивидуалното и колективното благосъстояние чрез намаляване на неравенствата и подобряване на социалното сближаване, както и да се допринесе за създаването на качествени работни места в социално отговорни предприятия.

2.2. Социалната икономика е форма на организация на човешките дейности, основана на колективната собственост, солидарността и демокрацията на участието, която се опира на икономическата ефективност на своите ресурси и осигурява производството, разпространението, обмена и потреблението на стоки и услуги. Тя допринася за изразяването на активно гражданство и участва в индивидуалния и колективния просперитет. Социалната икономика се проявява във всички сфери: икономическа, социална, обществена и околна среда.

2.3. Трябва да се отбележи, че много фактори постепенно подкопават основите на нашите общества, които са изградени върху демокрацията и социалното сближаване: намаляване на публичните разходи и на предпазните мрежи, които те предлагат, логиката на краткосрочната печалба и рентабилност на финансовите и спекулативните пазари, нарастващия популизъм, и задълбочаващите се неравенства.

2.4. За да посрещне тези промени в обществото и нарастващата несигурност, но и за да запази амбициите си за икономическо развитие, ЕС трябва да допринесе за постигането на демократични общества, характеризирани се със сближаване, синоним на икономически и социален напредък, борба с дискриминацията и формите на социално изключване. ЕС може да осъществи амбициите си, като същевременно отстоява своите общи ценности чрез амбициозно прилагане на европейския стълб на социалните права и постигане на целите за устойчиво развитие.

3. Социално сближаване и гражданско общество

3.1. Според Съвета на Европа социалното сближаване е способността на обществото да гарантира благосъстоянието на всички свои членове чрез намаляване на различията и избягване на маргинализацията. За ЕК целта на политиката на икономическо, социално и териториално сближаване е да се намалят различията в благосъстоянието и развитието между регионите на ЕС. Накърняването на „социалното сближаване“ води до увеличаване на чувството на безсилие, изолиране от различните сред себеподобни, което е благодатна почва за антидемократични теории. Демокрацията и социалното сближаване, свободното и независимо организиране на гражданското общество са основополагаща част от европейския проект, въпреки че днес са поставени под въпрос. Чрез своите социални цели или със своето социалното въздействие, социалната икономика отговаря прагматично на целите за сближаване и развитие, като заедно с това осигурява демократичен модел.

3.2. По исторически съображения и по причини, свързани с контекста, съществуват множество различни определения за гражданското общество и то може да се проявява в различни форми в зависимост от държавата членка. Наличието му зависи от културни и политически традиции. Някои от неговите организации (профсъюзи, групи, сдружения и др.) са трайни, докато други се появяват с времето. Като част от това гражданско общество предприятията на социалната икономика, доколкото съставляват икономика на хората, а не на капиталите, могат да бъдат разглеждани като част от това гражданско общество.

3.3. Гражданското общество е един вид инкубатор за развитието на предприятията на социалната икономика и, по тази причина, ускорител на сближаването. Чрез създаването на предприятия на социалната икономика гражданското общество може да даде на някои малцинства правото да бъдат изслушвани, или да развива дейности със слаба рентабилност, които не биха били отчетени чрез по-традиционни предприятия. Във времена на ксенофобия или демократичен упадък предприятията на социалната икономика могат да допринесат за повече демокрация и сближаване (член 2 от Договора), например във връзка с интеграцията на мигранти⁽¹⁾.

3.4. В сферата на образованието социалната икономика, нейния принос и добавена стойност за нашите общества, най-често са игнорирани в учебните и университетските програми; същото се отнася и за дейностите, свързани със създаване на предприятия. Държавите членки, както и институциите на ЕС, би трябвало да открият възможността за обучение по социална икономика, за да позволят не налагането ѝ, а за да предоставят на разположение на гражданите инструментите, с които да я припознават.

4. Социалната икономика – различен икономически модел, който се проявява различно

4.1. Предприятията на социалната икономика произхождат от организирането на граждани, които са се сдружили, за да намерят отговор, предвид сътресения в обществото, на икономическите и социалните си нужди, но също и на културните си потребности; първоначално тези предприятия се определят от своите правни устава – основни договори, които обвързват заинтересованите страни, като определят свободно вътрешните правила за тяхното функциониране. Така са създадени взаимоспомагателни дружества, кооперации и сдружения, към които се добавят и фондацииите. Днес тези юридически инструменти продължават най-често да се използват за новосъздадени предприятия в социалната икономика⁽²⁾.

⁽¹⁾ ОВ С 283, 10.8.2018 г., стр. 1.

⁽²⁾ Проучване на ЕИСК от 2017 г. „Развитие на социалната икономика в Европейския съюз през последните години“.

4.2. Вследствие развитието на обществата се добавиха и други структури: предприятия за приобщаване чрез труд (WISE), работещи в секторите на социално-професионалното включване и хората с увреждания, дружества със социална цел, работещи в областта на оползотворяването и рециклирането, грижите за хората, опазването на околната среда и др.

4.3. С текстове от различно естество (инициатива, регламент⁽³⁾) ЕК даде тласък на развитието на социалните предприятия, които са предимно предприятия от сферата на социалната икономика. Днес дебатът е отворен за интеграцията на практика на едно социално предприемачество, определението за което не е еднозначно.

4.4. ЕИСК отдавна призовава за изготвянето на план за действие за предприятията на социалната икономика, който да гарантира развитието и растеж и да разгърне пълният потенциал на този сектор в Европа. За ЕИСК предприятията на социалната икономика са част от традиционната икономика и не са в противоречие с други бизнес модели. Въпреки това повечето съществуващи програми за подкрепа на предприятията, насърчаване на тяхното развитие или подпомагане на нововъзникващи предприятия, както и други необходими условия като законодателство и финансови инструменти, често не подкрепят предприятията на социалната икономика главно поради това, че са предназначени за стандартен, по-традиционен модел и логика на предприятия. Освен това предприятията на социалната икономика трябва да бъдат напълно признати и да участват в социалния диалог.

5. Принос на сътрудничеството и социалната икономика към целите на социалното сближаване и демокрацията

5.1. Демокрацията стои в центъра на определението за социална икономика и на динамиката, проявяваща се чрез нейните предприятия. „Вътрешната“ демокрация се опира на принципа „един човек – един глас“ в органите за вземане на решения и на участието на различни категории действащи лица в управлението на предприятието, като работниците, ползвателите или бенефициерите.

Ролята на предприятията на социалната икономика в демократизирането на нашата икономика, обаче, надхвърля рамките на вътрешните им начини на управление. Действително, налице е демократично измерение, което предлага на гражданите възможността да участват в колективни дейности и да изказват мнения в обществените дебати. По този начин предприятията на социалната икономика са истинско училище по демокрация на участието.

5.2. Тази демократична функция на предприятията на социалната икономика се осъществява на различни равнища: чрез предлаганите от тях стоки, услуги и алтернативи, отговорите, които дават на нуждите, на които не е отговорено, местата на изразяване на мнение и дебати, за чието създаване допринасят, лобирането и повишаването на осведомеността, които извършват. Те трябва да приемат бизнес модел, който зачита в по-голяма степен екологичните въпроси, социалните взаимоотношения и условията на труд на своите служители.

5.3. Когато се говори за приноса на социалната икономика за сближаването, обикновено се посочват основно способността ѝ да „възстановява“, дейността ѝ сред населението в затруднено положение, дельт ѝ в социалния и медикосоциалния сектор. Тази тенденция на социалната икономика да се възлага възстановителна функция е безспорна и неразделна от дейността на сектора на сдруженията. Важно е обаче да се обърне внимание и на сближаването и демокрацията от гледна точка на политиките и процедурите, прилагани от предприятията на социалната икономика, за да се измери тяхното социално въздействие.

6. Социално и териториално сближаване — консолидиране на интегрирано европейско пространство чрез социалната икономика

6.1. Глобализацията, изграждането на единния европейски пазар и големите промишлени революции доведоха до дълбоки промени в териториите. Регионите пострадаха или все още страдат от деиндустриализацията и безработицата.

6.2. Икономиките на новите държави членки преминаха през дълги и понякога мъчителни процеси на преход от комунистическо планиране към регулирани пазарни икономики. Институционалните и политическите промени се отразиха на техните общества и икономики, както и на миграционните потоци. Тези промени засегнаха и МСП, по-специално сектора на кооперациите във всяка от тези държави, който беше използван като мача в продължение на няколко десетилетия и дори по време на прехода към пазарна система. Развитието на социалната икономика в тези държави би могло да допринесе за целта на ЕС за консолидиране на една интегрирана европейска зона, в която социалните и икономическите неравенства между ЕС-15 и 12-те нови държави членки от Източна и Южна Европа да бъдат намалени и премахнати.

⁽³⁾ Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. относно Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации („EaSI“) и за изменение на Решение № 283/2010/ЕС за създаване на Европейски механизъм за микрофинансиране за трудова заетост и социално приобщаване „Прогрес“ (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 238).

6.3. В много страни в този регион социалната икономика постепенно загуби престижа си. Този сектор обаче продължава да съществува. Взаимоспомагателните дружества, сдруженията и фондацииите, на свой ред, след близо половин век, през който бяха почти пълно изчезнали, постепенно се появяват отново и се разрастват, успоредно с развитието на гражданското общество, социалните движения и профсъюзите в тези страни. Развитието на този „трети стълб“ в новите държави членки би трябвало да се разглежда като част от тяхната подходяща интеграция в европейския социален модел.

6.4. Образователните и информационните кампании за историята, традициите и националните корени на социалната икономика и кооперативните движения би трябвало да помагат за смекчаването на отрицателните представи, свързани с принудително създаваните кооперации в комунистическите режими, и да свържат новите форми на социални предприятия с традициите на социалната икономика.

6.5. В същото време, в страни със силна традиция в социалната икономика, политиките на изборни длъжности, предприемачите и населението се стремят да вдъхнат нов живот на териториите си и да отговорят на икономическите и социалните дисбаланси, пред които са изправени. Традиционните или новите форми на социална икономика са в центъра на много местни политики, които допринасят за сближаването и за демократичния живот.

7. **Предприятията на социалната икономика осигуряват социални и икономически иновации**

7.1. В предходни становища ЕИСК е разглеждал темата за иновациите, които често са наричани „социални“ или „обществени“ и които са не само от полза за обществото, но и укрепват капацитета му за действие. Социалните иновации се основават на етична и философска перспектива или на общ интерес, което проличава в ролята на гражданското общество в оформянето на социалните системи. Предприятията на социалната икономика са катализатори на социални иновации, тъй като са насочени към конкретна група потребители, незадоволена потребност в обществото или запълване на празнина.

7.2. Появяват се множество нови модели на предприемачество, които променят отношенията между производители, дистрибутори и потребители (като например икономиката на функционалността, икономиката на споделянето или отговорното финансиране). Предприятията на социалната икономика не са новост, но влизат в тази категория на алтернативни икономически модели, тъй като имат за цел да се справят с други ключови предизвикателства за хората и планетата, които са от решаващо значение за устойчивото развитие, като например постигането на социална справедливост и основано на участието управление и опазването на ресурсите и природния капитал. Европейският съюз може да се превърне в лидер на иновативните устойчиви икономически модели, в които представата за икономически просперитет е неразривно свързана с качествената социална закрила и екологичната устойчивост, и може да създаде „европейска марка“. Поради това той трябва да възприеме амбициозен подход по този въпрос.

7.3. В Белгия кооперацията SMART дава възможност на своите съдружници – самостоятелно заети лица, да развият икономическата си дейност в сигурни рамки. Понастоящем SMART работи в девет европейски държави с общо 120000 специалисти.

7.4. В Испания кооперативната група Mondragon вече над 70 години играе значителна роля в икономическото и социалното развитие на Страната на баските. В Mondragon Corporation понастоящем работят над 90000 души.

7.5. Във Франция кооперативните дружества от колективен интерес (SCIC) заемат важно място в подкрепата и реинтеграцията на хора в затруднено положение. Те се превърнаха в участници в териториалното развитие и изпълняват проекти за местно развитие.

7.6. Все повече специалисти и изследователи в областта на цифровите технологии работят под формата на кооперации и на предприятия, основаващи се на „нематериални общи блага“.

7.7. Същото се отнася и за областта на справедливата търговия, производството и разпространението на продукти на качествено земеделие – биологично или интегрирано. В секторите, свързани с околната среда, инициативите на предприятията на социалната икономика са все по-многобройни.

7.8. Предприятията на социалната икономика не са само малки предприятия. Някои от тях, в областта на банковото дело и застраховането (като например Cr dit coop ratif във Франция, Group P&V в Белгия), са водещи предприятия на своите национални пазари. Потребителските и търговските кооперации също заемат важни места в местната търговия в Европа.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Неизползваният потенциал на филантропията в Европа“

(проучвателно становище по искане на румънското председателство)

(2019/C 240/06)

Докладчик: **Petru Sorin DANDEA**

Проучвателно становище по искане на румънското председателство на Съвета	Писмо, 20.9.2018 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	24.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	132/5/15

1. **Заключения и препоръки**

1.1. ЕИСК отчита изцяло допълнителната и иновативна добавена стойност, която може да донесе филантропията за социалното сближаване чрез насърчаване на общите ценности и повишаване на устойчивостта на нашето общество. Комитетът препоръчва на държавите членки да признаят филантропията като начин за демонстриране на социална ангажираност и участие, да създадат пространство за развитие на филантропията и да поддържат активни контакти с участниците в благотворителна дейност чрез подходящи законодателни или незаконодателни инициативи.

1.2. ЕИСК призовава държавите членки да създадат благоприятна среда за развитие на филантропията в съответствие със свободите и основните права на ЕС, която да насърчава благотворителните и гражданските действия и частни дарения за общественополезни каузи и създаването на филантропски организации, както и да гарантират, че мерките за сигурност на национално равнище и на равнището на ЕС са пропорционални и основани на риска и доказателствата, но че също така насърчават прозрачността във филантропската дейност.

1.3. Социалната държава и социалната сигурност са европейски модел, който поражда завист в останалата част от света. Комитетът счита, че държавите членки следва да укрепят социалната държава, европейския социален модел и системите за социална закрила, въз основа на данъчната справедливост и ефективни политики за заетост. Това ще подобри взаимното допълване и способността на филантропските организации да отговорят на реалните нужди на най-уязвимите хора и да решат проблеми, които не са изцяло обхванати от публичните институции или частния сектор.

1.4. Тъй като свободното движение на капитали е в основата на единния пазар на ЕС, ЕИСК счита, че гарантирането на правното и практическото прилагане на тази основна свобода, съчетано с принципа на недискриминация с цел улесняване на трансграничните благотворителни дарения и инвестиции, следва да бъде приоритет за ЕС и държавите членки. Следва да се разгледат и наднационалните правни форми за улесняване на участието във филантропска дейност.

1.5. ЕС би могъл да използва въздействието на частните ресурси за общото благо, като въведе финансови инструменти (например чрез програмата InvestEU за 2018 г.), които действат като катализатор за съвместно предоставяне на безвъзмездни средства и благотворителна дейност, стимулират съвместните инвестиции и повече инвестиции със социално въздействие и предоставят гаранционни инструменти с цел намаляване на финансовите рискове на свързаните с мисии инвестиции от страна на филантропски организации. Той следва да улеснява и участието в социални иновации.

2. **Въведение**

2.1. Филантропията подобрява в различна степен условията на живот на хората в Европа и по света. В цяла Европа отделни хора, семейства, социални партньори, организации на гражданското общество и предприятия допринасят за общото благо, като участват в многовековна традиция, която допринася за нашата обща човечност, в допълнение към ролята на държавата.

2.2. Индивидуалното дарение във всичките си форми вероятно съществува открито съществуват взаимодействията между хората, докато произхождат на организираното дарение (например под формата на фондации) в много европейски държави датира от Римската империя. Същевременно Европа е многообразен континент и филантропията е свързана с разликите в историята и културата, икономическите и политическите условия и правилата.

2.3. Днес филантропията е начин за демонстриране на социална ангажираност, ангажимент към общественото благо, солидарност и активно гражданство. Хората са в основата на филантропията: те са свободни да предоставят личните си средства за общественополезни каузи и да направят това, като подпомагат или създават филантропски организации, обвързани с принципите на прозрачност и отчетност.

2.4. Филантропските финансови потоци са защитени от свободите в Договора за ЕС. Хартата на основните права на ЕС и по-специално правото на сдружаване дават на гражданите свободата да създават и организират структури, които се занимават с филантропия. Много от тях насърчават ценностите на ЕС, посочени в член 2 от Договора за ЕС, които включват зачитане на човешкото достойнство, правата на човека и принципите на правовата държава.

2.5. Филантропията има за цел да допринесе за едно общество, основаващо се на социално обличаване, активно гражданство, реализация и равни възможности. Това са важни ценности за нашето общество. В основата им са възмущение от несправедливостта, грижа за най-уязвимите, състрадание, стремеж към иновативно бъдеще и отговорност за опазване на ценната природа и култура. Мотивирани от тези ценности, много хора и филантропски организации предлагат решения и осезаеми резултати.

2.6. Секторът на филантропията в Европа се състои от различни видове донори и филантропски организации. Въпреки че няма единно, актуално и всеобхватно проучване за европейската филантропия, което да обхваща всички държави—членки на ЕС, разполагаме с някои индикативни данни за сектора. През 2016 г. данните, събрани от Мрежите от донори и фондации в Европа (DAFNE) и анализирани от Центъра на фондацииите в САЩ, показваха, че в Европа са регистрирани повече от 147000 „фондации с общественополезна цел“, чиито комбинирани годишни разходи възлизат на почти 60 милиарда евро. Тези данни се основават на последните налични данни от 24 европейски държави, включително 18 държави—членки на ЕС. През 2017 г. в проучване, публикувано от Европейската изследователска мрежа в областта на филантропията⁽¹⁾, беше представен подробен преглед на благотворителните дарения на домакинствата, корпорациите, фондацииите с общественополезна цел и благотворителните лотарии в 20 европейски държави (19 държави—членки на ЕС, и Швейцария) въз основа на източници на данни от 2013 г. Изчислено е, че за тези 20 държави филантропският принос в Европа възлиза на най-малко 87,5 милиарда евро годишно (по-ниската оценка).

3. Роля и полза

3.1. Филантропските инициативи са насочени към социални проблеми на местно, регионално, национално, европейско и международно равнище. Филантропските дарения обхващат общественополезни каузи – от насърчаване на плурализма на идеи, приобщаващи общества, интеграция на хората с увреждания, ромите и мигрантите, права на човека и принципи на правовата държава до финансиране на научни изследвания и иновации, екологични проекти, изкуство и култура, проекти за социална справедливост, стартиращи предприятия и предприятия от социалната икономика във всички области от значение за ЕС.

3.2. Поради многообразието на филантропията секторът може да открива ниши, да се намесва в тях и да ги подпомага, когато пазарът и правителствените участници изпитват по-големи затруднения да го направят⁽²⁾. Той често действа като катализатор за иновации и нови идеи. Филантропската дейност има предимство, що се отнася до откриването и изпробването на нови методологии за решаване на социални проблеми. Филантропия изпробва – често успешно, а понякога не – но винаги си извлича поуки и споделя най-добрите си практики.

3.3. В много случаи публичните участници (като например националните правителства и местните власти) и участниците във филантропска дейност работят в партньорство, за да се допълват взаимно в дейности, които заздравят обществото ни. Ако публичните власти подкрепят филантропията, въздействието ѝ ще се увеличи. ЕИСК осъзнава, че филантропията помага на хората, но тя не е част от „европейския социален модел“ (солидарност в социалната закрила, обществени услуги, социален диалог) и не може да го замени. Той е наясно и че без филантропията ощетените ще бъдат най-нуждаещите се лица. Комитетът препоръчва системите за социална закрила да бъдат запазени и развивани и признава подкрепата, която филантропските организации оказват на тези групи от населението.

3.4. Филантропията е отворена към всички – всеки може да дарява. Вече ежегодно милиони дарители и благодетели, физически лица и предприятия, се занимават с филантропия. Тяхната дейност е мотивирана преди всичко от страст, благодарност и ангажираност по обществените въпроси и допълва публичните действия. Има много начини, по които отделните хора и организациите, включително предприятията, могат да допринесат за общественополезни каузи. Те варират от благотворителни подаръци/дарения или инвестиции със социално въздействие до създаване на фондове, консултирани от донори, или учредяване на независими благотворителни организации с дългосрочна визия.

3.5. Филантропията е транснационална, трансгранична и европейска: общественополезните въпроси (като изменението на климата и рисковете за здравето) не приключват на границите, а европейците стават все по-мобилни. Ето защо филантропските организации и донорите все повече работят на трансгранично ниво и в сътрудничество с партньори от цяла Европа въпреки наличието на правни пречки пред трансграничната филантропия. Участниците във филантропска дейност са ангажирани и с глобални ценности и инициативи като ЦУР и споразумението относно изменението на климата и насърчават тяхното прилагане на европейско, национално и местно равнище.

⁽¹⁾ www.ernop.eu.

⁽²⁾ Вж. например случая с белгийската неправителствена организация *Kick Cancer*, която финансира изследвания за разработване на лекарства за деца с рак, <https://kickcancer.org/?locale=en>.

3.6. Фондациите и други филантропски организации могат също да действат като „инициатори“, които обединяват различните заинтересовани страни, борещи се за решаването на конкретно предизвикателство.

3.7. Някои национални правителства въвеждат или обмислят да въведат по-строги правила, които намаляват оперативното пространство за филантропия, под натиска и на все по-негативния обществен дискурс по отношение на организациите на гражданското общество⁽³⁾. Механизмите за стимулиране на филантропията и цялостната благоприятна среда обаче са от съществено значение за създаването на култура на даряване. Ограничаването на оперативното пространство може да доведе до по-голямо обществено недоверие във важната роля, която играе гражданското общество за насърчване на развитието на обществото като цяло.

4. Пречки, които трябва да се преодолеят с цел разгръщане на пълния потенциал на филантропията в Европа

4.1. За да разгърнат пълния си потенциал, филантропията и нейните организирани форми се нуждаят от благоприятна среда на равнището на ЕС и на държавите членки. Това включва благоприятна социална култура и правна среда, които стимулират участието в благотворителна дейност. Проучването от 2018 г. *Enlarging the Space for European Philanthropy* („Разширяване на пространството за европейска филантропия“) на Oonagh Breen⁽⁴⁾ показва, че въпреки че в рамките на единния пазар на ЕС предприятията могат да се движат свободно през границите по отношение на потоците от печалби и капитали, това все още не е така при филантропските организации и потоците от благотворителни средства. Освен това оперативното пространство се възпрепятства от тревожните тенденции във връзка с въвеждането на ограничения за външното финансиране в някои държави от ЕС и по-големите изисквания от страна на програмата за сигурност.

4.2. Организираната филантропия е ключов партньор в гражданския диалог, който се нуждае от по-строго правоприлагане⁽⁵⁾. Филантропските организации и донорите все повече работят на трансгранично ниво и в сътрудничество с партньори, но са спъвани от различни правни, административни и фискални пречки:

- Първо, филантропските организации понякога трябва да се регистрират, преди да могат да извършват дейност в друга държава. Юридическата правосубектност невинаги се признава в чужбина.
- Второ, в повечето държави няма правна разпоредба за трансгранично прехвърляне на седалището и поради това този процес е свързан с висока степен на правна несигурност.
- Филантропските организации не могат да извършват трансгранично сливане, както предприятията.
- Правителствата следва да се въздържат от намаляване на стимулите за дарения и спонсорство за филантропски организации, включително в трансграничен контекст, особено за онези, които предлагат услуги, които не са обхванати от пазара или публичните власти.
- Работата се затруднява и от фискални и административни пречки, особено за трансграничната благотворителност, тъй като принципът на недискриминация в областта на данъчното облагане все още не се прилага по еднакъв и конструктивен начин от държавите членки по отношение на трансграничната филантропия⁽⁶⁾.

4.3. Освен това сме свидетели на ограничения на външното финансиране, въпреки че финансирането за филантропия следва да се движи свободно съгласно принципа на ЕС за свободно движение на капитали, а в някои случаи политиките за сигурност на национално и европейско равнище ограничават пространството. Въпреки че програмата за сигурност е от голямо значение и е от общ интерес, е необходима предпазливост по отношение на потенциалните нежелани последици за сектора. Мерките на политиката трябва да са основани на риска и пропорционални.

4.4. Секторът на филантропията развива активна дейност и в справянето с екстремизма и предоставянето на хуманитарна подкрепа. Неговите знания и експертен опит са ценен актив за преодоляване на тези предизвикателства.

4.5. Политическа среда: на национално и особено на европейско равнище е необходимо да се подобри разбирането за допълващата роля, която филантропията играе по отношение на публичните действия. Филантропията все още почти не присъства в дебатите в европейските институции.

⁽³⁾ Вж. проучване на Агенцията на Европейския съюз за основните права от 2018 г. относно пространството на гражданското общество, в което са посочени предизвикателствата в различните държави—членки на ЕС, за гражданското общество, включително пространството за благотворителност <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>.

⁽⁴⁾ *Enlarging the space for European philanthropy*.

⁽⁵⁾ Група за връзка на ЕИСК „План за действие за прилагане на член 11, параграфи 1 и 2 от ДЕС“.

⁽⁶⁾ *Boosting cross-border philanthropy in Europe: towards a tax-effective environment (EFC-TGE study)* by Hanna Surmatz and Ludwig Forreest, May 2017 („Насърчване на трансграничната благотворителност: към данъчно ефективна среда“(проучване на EFC-TGE) от Hanna Surmatz and Ludwig Forreest, май 2017 г.

5. Ръст и потенциал на филантропията

5.1. Филантропията се разраства бързо. През последното десетилетие все повече частни инициативи са насочени към социални проблеми, които правителствата и икономическите участници се затрудняват да решат сами, и те са се превърнали във важна основа за нашето общество. ЕИСК изразява съжаление във връзка с отрицателното въздействие от намалените възможности на правителствата да предоставят закрила и социални услуги на своите граждани. Във връзка с това укрепването на условията, при които благотворителността може да се развива, е много навременен въпрос. Съвременните европейски филантропски организации са млади. Броят на фондациите с общественополезна цел нарасна бързо през последните две или три десетилетия. Между 2001 г. и 2014 г. например броят на френските фондации се е увеличил повече от два пъти. В Белгия повече от половината фондации, съществували през 2012 г., са били основани след 1995 г., а секторът се разраства бързо през последното десетилетие. В Испания над 70 % от съществуващи през 2014 г. фондации с общественополезна цел са били създадени след 1994 г. (7).

5.2. Благотворителните дарения и участието в благотворителна дейност нарастват постоянно в различните европейски държави, особено през последните пет години. Барометрите на филантропията показват такъв ръст навсякъде в Европа.

5.3. Ангажираността на общностите и местната филантропия се разрастват. Общностните фондации в цяла Европа вече са жизненоважни за социалното сближаване.

5.4. По-младото поколение е особено ангажирано с общото благо и участва по много нови начини. Изследователите изтъкват глобално движение, нови ценности и положителното въздействие на технологичното развитие (колективното финансиране, социалните медии, световните каузи без граници, но също и много местни инициативи на обикновените хора). Социалните инвестиции са от ключово значение.

5.5. Жените също играят много важна роля в благотворителността в Европа. Участието на жените във филантропска дейност се увеличава. Те са склонни да даряват по по-ангажиран и приобщаващ начин, като изразяват желание да се срещнат с хората, които финансират, да си сътрудничат с техни съмишленици и да се включат в каузата, за която се борят. Жените често даряват средства за сложни проблеми като насилието, основано на пола, и здравето.

5.6. Споделянето с нуждаещите се става част от дейността на корпоративния сектор. Филантропският ангажимент е част от стратегиите за корпоративна социална отговорност (КСО) на предприятията в цяла Европа и допринася за тяхното укрепване. Все повече различни по големина предприятия отделят финансови ресурси, продукти, знания и време за общото благо.

5.7. Следва да се отдаде специално внимание и подкрепа на разрастващия се сектор на социалната икономика, която е област на иновативна филантропска дейност. Все повече хора и предприемачи се насочват към бизнес модели на социалната икономика, които са основен двигател на устойчивото икономическо и социално развитие (8).

6. Насърчаване на филантропията в Европа

6.1. *Признаване на филантропията*: признаване на добавената стойност, която може да донесе благотворителността за социалното сближаване чрез насърчаване на общите ценности и повишаване на устойчивостта на нашето общество. Насърчаване на филантропията като начин за демонстриране на социална ангажираност. Взаимодействие с участниците в благотворителна дейност и създаване на възможност за законодателство и регулиране, насърчаващи тази форма на социална ангажираност.

6.2. *Предоставяне на възможности и защита на филантропията*: да се призоват държавите членки да създадат благоприятна среда за благотворителност. Гарантиране, че мерките за сигурност на национално равнище и на равнището на ЕС са пропорционални и основани на риска и доказателствата. Да не се обезсърчават филантропските и гражданските дейности. Предоставяне на стимули за частни дарения за общественополезни каузи в контекста на данъчната справедливост.

6.3. *Улесняване на трансграничната филантропия*: свободното движение на капитали е в основата на единния пазар на ЕС. Гарантиране на правното и практическото прилагане на тази основна свобода, съчетано с принципа на недискриминация, с цел улесняване на трансграничната филантропска дейност. Трансграничните инвестиции от филантропски организации са от основно значение. Следва да се разгледат и наднационалните правни форми за улесняване на участието във филантропска дейност.

6.4. *Съвместно предоставяне на безвъзмездни средства и съвместно инвестиране в итето на общественото благо и за едно по-силно гражданско общество*: улесняване на участието в инструменти за социални иновации и създаването на стратегически партньорства с участници във филантропска дейност. ЕС би могъл да използва въздействието на частните ресурси за общото благо, като въведе финансови инструменти, които улесняват съвместното предоставяне на безвъзмездни средства и стимулират съвместните инвестиции на филантропски организации.

(7) http://www.fundaciones.org/EPORAL_DOCS/GENERAL/AEF/DOC-cw585d042d56ecf/Aefsectorfundacional3erInforme3.pdf.

(8) Насърчаване на социалната икономика като основен двигател на икономическото и социалното развитие в Европа – Съвет на ЕС, 7 декември 2015 г.

6.5. *Възприемане на иновации*: живеем във вълнуващо време за филантропията. Иновативните подходи като социалните инвестиции, облигациите за социално въздействие, инвестициите със социално въздействие и благотворителните рискови фондове постигат революционни резултати и са източник на вдъхновение както за традиционните представи за благотворителност, така и за корпоративните практики. Новите технологии и социалните медии дават възможност за бързи нови ангажменти и въздействие. Организацията „Data for Good“ и цифровизацията предоставят нови перспективи за филантропията в цяла Европа. В процес на създаване е нова цифрова европейска трансгранична платформа за дарителска дейност, която дава възможност на донори от цяла Европа да подпомагат организации в цяла Европа. Заинтересованите страни от публичния и частния сектор следва да насърчават и развиват тези инициативи, за да направят филантропията по-целенасочена и въздействаща.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

III

(Подготвителни актове)

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

543-ТА ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕИСК, 15.5.2019 Г. – 16.5.2019 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 904/2010 по отношение на мерките за засилване на административното сътрудничество с цел борба с измамите с ДДС“

(COM (2018) 813 final — 2018/0413 (CNS))

(2019/C 240/07)

Докладчик: **Krister ANDERSSON**

Консултация	Съвет на Европейския съюз, 20.12.2018 г.
Правно основание	Член 113 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Пленарната асамблея	13.12.2018 г.
Компетентна секция	„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“
Приемане от секцията	12.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	212/2/2

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. ЕИСК подкрепя целта на Комисията за установяване на засилено оперативно сътрудничество между данъчните органи по отношение на измамите с ДДС в сектора на електронната търговия въз основа на ясни законодателни разпоредби.

1.2. ЕИСК препоръчва реакцията на публичните органи по отношение на сложни форми на измами с ДДС непрекъснато да се подобрява, що се отнася до ефективността на прилагането (като се използват подходящи технологии като например изкуствен интелект) и сътрудничеството между участващите национални органи. Тези органи би трябвало да работят в синергия, за да гарантират всеобхватен и ефективен европейски отговор на измамите с ДДС.

1.3. Същевременно ЕИСК отбелязва, че от страна на потребителите, предложението ще доведе до нов обмен и обработка на лични данни, свързани с ДДС, регулирана от Общия регламент относно защитата на данните (ОРЗД). ЕИСК набляга на необходимостта дерогациите и ограниченията на разпоредбите на ОРЗД да бъдат насочени към строго определената цел за борба с измамите с ДДС. Като специфични изключения от общите и задължителни правила за защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот, тези дерогации би трябвало да бъдат тясно и внимателно тълкувани от правоприлагащите органи.

1.4. Във връзка с това е необходимо да се обърне особено внимание на: i) целта на обработката на данни, която ще трябва да бъде възможна единствено във връзка с борбата с незаконното поведение; ii) лицата, на които е предоставен достъп до събраните, съхранявани и обменяни данни, като тези лица би трябвало да бъдат само длъжностни лица на Eurofisc, при определени условия и за известни и ограничени цели, свързани с борбата срещу измамите с ДДС; iii) последващото използване на данни с цел предизвикване на потенциални разследвания и дейности по правоприлагане.

1.5. Всички горепосочени аспекти са официално взети под внимание в предложението на Комисията и със сигурност това е положителен резултат от самото предложение. Въпреки това ЕИСК изисква от Комисията в бъдещите ежедневни практики на системата да гарантира пълно и ефективно прилагане на всички гаранции за основните свободи, заложи в предложението, като по този начин се постигне подходящ баланс между стриктното прилагане на правилата за ДДС и необходимото опазване на индивидуалните права и основните свободи.

2. Предложение на Комисията и общ контекст

2.1. С предложението на Комисията за изменение на Регламент (ЕС) № 904/2010 на Съвета се определят правила за хармонизирано събиране от държавите членки на информацията, до която доставчиците на платажни услуги дават достъп по електронен път съгласно член 243б от Директивата за ДДС.

2.2. През последните години секторът на електронната търговия отбелязва впечатляващ растеж и сега потребителите лесно могат да избират между хиляди доставчици, продукти и марки чрез своите компютри или смартфони. Тези възможности обаче се използват и от предприятията с цел измама, за да се избегнат задълженията във връзка с ДДС.

2.3. Общата загуба от ДДС в държавите членки за трансграничните доставки на стоки се оценява на около 5 милиарда евро годишно, а в последно време тази оценка е актуализирана, така че да достигне още по-внушителна сума, варираща от 7 до 10 милиарда евро. Следователно е необходимо да се даде силен отговор от името на публичните власти, който би трябвало да се основава на ефективно сътрудничество между органите, натоварени с прилагането на данъчните правила, както на равнището на ЕС, така и на международно равнище.

2.4. На практика предложението създава нова централна електронна система за събиране, съхраняване и обработване на информация за плащанията и за по-нататъшното обработване на тази информация от длъжностни лица от държавите членки, работещи за борба с измамите в рамките на Eurofisc, мрежата за многостранен обмен на сигнали за ранно предупреждение с цел борба с измамите с ДДС.

2.5. След внимателен и обширен анализ на оценката на въздействието Комисията стигна до заключението, че една централна европейска система за събиране и обмен на информация за плащанията (CESOP) би била най-ефективният начин да се гарантира, че данъчните органи имат цялостен поглед върху ситуацията, за да контролират спазването на правилата за ДДС в областта на електронната търговия и да се борят с измамите с ДДС. Тази система ще позволи на държавите членки да обменят информация за плащанията, която съхраняват на национално равнище, а това ще подпомогне ефективната борба с измамите с ДДС при електронната търговия.

2.6. CESOP ще бъде в състояние: i) да групира по получател цялата предавана от държавите членки информация за плащанията, която е от значение за ДДС; ii) да позволи създаване на цялостен обзор на плащанията, които получателите са получили от платците в ЕС; iii) да разпознава многократните записи на една и съща платежна операция; iv) да прочитва информацията, получавана от държавите членки; v) да позволява на длъжностните лица за връзка в рамките на Eurofisc да сверяват данни за плащанията с обменената информация за ДДС; vi) да пази информацията само за периода, необходим на данъчните органи за извършване на проверки във връзка с ДДС.

2.7. Информацията ще се пази в CESOP само в продължение на 2 години и длъжностните лица за връзка в рамките на Eurofisc ще могат да виждат дали плащанията, получени от даден получател за даден период, надвишават 10000 EUR за всички държави членки. До системата ще имат достъп само длъжностни лица от държавите членки за връзка в рамките на Eurofisc, а CESOP ще позволява търсения само за целите на разследване на предполагаема или открита измама с ДДС.

2.8. Комисията ще докладва на Европейския парламент и Съвета на всеки 5 години относно функционирането на новия инструмент за административно сътрудничество.

3. Общи и конкретни бележки

3.1. ЕИСК подкрепя целта на Комисията за установяване на засилено оперативен сътрудничество между данъчните органи по отношение на измамите с ДДС в сектора на електронната търговия въз основа на ясни законодателни разпоредби. Насърчаването на административната взаимопомощ между данъчните органи ще гарантира увеличаване на финансовите ресурси както за националните бюджети, така и за бюджета на ЕС, както и опростени еднакви условия на конкуренция за предприятията, спазващи данъчните разпоредби.

3.2. Нарастващото използване на комуникационни технологии от участниците на пазара предполага необходимостта от постоянно актуализиране на законодателството за борба с измамите, така че то да отразява различните начини, по които данъчните правила и задълженията във връзка с ДДС се заобикалят. Поради това е от решаващо значение реакцията на публичните органи по отношение на сложни форми на измами с ДДС непрекъснато да се подобрява по отношение на ефективността на прилагането (като се използват подходящи технологии) и сътрудничеството между участващите национални органи. Тези органи би трябвало да работят в синергия, с подкрепата на Комисията, за да се гарантира всеобхватен и ефективен европейски отговор на измамите с ДДС в съответствие с принципа на субсидиарност, установен в Договорите.

3.3. Във връзка с това според ЕИСК инвестирането в изкуствен интелект с цел откриване на измами с ДДС в рамките на новата система в процес на изграждане би било полезно предимство за пълната оперативност на новата система, при условие че основните права на физическите лица и специалните правила на ЕС, като Общия регламент относно защитата на данните (ОРЗД) ⁽¹⁾, се спазват изцяло в рамките на новия оперативен сценарий, включващ използването на нови технологии и ИИ в подкрепа на дейността на публичните правоприлагащи органи.

3.4. Като се има предвид трансграничният характер на измамите с ДДС и нарастващата лекота (улеснявана от технологиите), с която бързо могат да бъдат разработени незаконни практики — пример за това е скоростта, с която могат да се придвижват средства, придобити от измами с ДДС — по-тясно сътрудничество трябва да се развива не само в рамките на ЕС, но и между органите в световен мащаб. Мерките за борба с измамите с ДДС могат да бъдат успешни само ако данъчните администрации на държавите си сътрудничат по-тясно в дух на взаимно доверие, което ще изисква обмен на съответната информация, за да бъдат в състояние да изпълняват своите задачи.

3.5. За тази цел ОИСР препоръчва засилване на международното административно сътрудничество в областта на ДДС или данъка върху продажбите, за да се отговори на предизвикателствата, свързани със събирането на ДДС от доставчици, които не пребивават в ЕС, особено при търговията от вида В2С (от предприятие към потребител), както е напелжно отбелязано в анализа на оценката на въздействието, извършен от Комисията.

3.6. Стъпка напред в тази посока е споразумението между ЕС и Норвегия относно административното сътрудничество в областта на ДДС (юни 2018 г.), което включва и специфични инструменти за събиране на вземания по ДДС. ЕИСК се надява, че ЕС ще продължи да насърчава международното сътрудничество за борба с измамите с цел разработване на ефективен и координиран отговор на дейностите отвъд държавните и континенталните граници, които вредят както на бюджета на ЕС, така и на националните бюджети.

3.7. ЕИСК подчертава, че по отношение на потребителите предложението ще доведе до нов обмен и обработка на лични данни, свързани с ДДС, регулирана от Общия регламент относно защитата на данните (ОРЗД), наскоро приет и въведен в цяла Европа, със значителни разходи за привеждане в съответствие за предприятията от ЕС.

3.8. ОРЗД дава широко определение за лични данни, включително всякаква информация относно идентифицирано или подлежащо на идентификация физическо лице, което може да бъде идентифицирано пряко или непряко. В резултат на това информацията за плащанията, обхваната от предложението на Комисията, попада в обхвата и принципите, приложими за защитата на личните данни, както е предвидено в Хартата на основните права.

3.9. Съгласно Комисията „данъчното облагане е важна цел от широк обществен интерес за Съюза и за държавите членки и това е отчетено, що се отнася до ограниченията, които може да бъдат наложени върху задълженията и правата съгласно Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁾ и по отношение на защитата на информацията съгласно Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁾. Ограниченията във връзка с правата за защита на данните са необходими поради естеството и обема на тази информация, идваща от доставчиците на платежни данни, и следва да се основават на конкретни и предварително определени условия и характеристики, изложени в членове 24 3б—24 3г от Директива 2006/112/ЕО на Съвета ⁽⁴⁾“.

3.10. ЕИСК категорично подчертава необходимостта дерогациите и ограниченията на разпоредбите на ОРЗД да бъдат насочени единствено към строго определената цел за борба с измамите с ДДС. Като специфични изключения от общите и задължителни правила за защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот, тези дерогации би трябвало да бъдат тясно и внимателно тълкувани от правоприлагащите органи. Във връзка с това е необходимо да се обърне особено внимание на: i) целта на обработката на данни, която ще трябва да бъде възможна единствено във връзка с борбата с незаконното поведение; ii) лицата, на които е предоставен достъп до събраните, съхранявани и обменяни данни, като тези лица би трябвало да бъдат само длъжностни лица на Eurofisc, при определени условия и за известни и ограничени цели, свързани с борбата срещу измамите с ДДС; iii) последващото използване на данни с цел предизвикване на потенциални разследвания и дейности по правоприлагане.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

⁽²⁾ Общ регламент относно защитата на данните <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&qid=1561716006265&from=BG>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1725&from=BG>

⁽⁴⁾ Директивата за ДДС <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=BG>

3.11. Всички горепосочени аспекти са официално взети под внимание в предложението на Комисията и със сигурност това е положителен резултат от самото предложение. Въпреки това ЕИСК изисква от Комисията в бъдещите ежедневни практики на системата да гарантира **пълно и ефективно прилагане** на всички гаранции за основните свободи, заложи в предложението, като по този начин се постигне подходящ баланс между стриктното прилагане на правилата за ДДС и необходимото запазване на индивидуалните права и основните свободи.

3.12. Що се отнася до последното, ЕИСК настоява компетентните национални органи внимателно да наблюдават и проверяват дали правилата, ограничаващи използването на данни и информация в рамките на предложението, както и разпоредбите на ОРЗД, са напълно и конкретно спазени. ЕИСК призовава Комисията — при събирането на обратна информация от държавите членки, което трябва да приключи до края на 2024 г. — внимателно да проверява, заедно с националните органи, отговарящи за защитата на личните данни, и Европейския надзорен орган по защита на данните дали разпоредбите на ОРЗД са напълно спазени и да докладва на Европейския парламент и на Съвета в рамките на планирания доклад за функционирането на новия инструмент за административно сътрудничество (член 59 от Регламент (ЕС) № 904/2010). Ако бъдат установени изкривявания или закононарушения, разбира се, те трябва да бъдат незабавно предотвратени и коригирани.

3.13. По отношение на защитата на европейските предприятия, извършващи дейност в областта на електронната търговия, ЕИСК препоръчва новата система да бъде в състояние ефективно да запази и гарантира търговските тайни както на етапа на предварителния мониторинг на събирането и анализа на данни, така и, по-специално, на последващия (хипотетичен) етап на прилагане на закона. В това отношение опитът, натрупан от Европейската комисия във връзка със защитата на интелектуалната собственост и промишлените тайни в рамките на правото в областта на конкуренцията, може да бъде полезен като сравнителен стандарт.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Директива на Съвета за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на въвеждането на определени изисквания за доставчиците на платежни услуги“
(COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS))

и относно „Предложение за Директива на Съвета за изменение на Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. по отношение на разпоредбите, отнасящи се до дистанционните продажби на стоки и някои вътрешни доставки на стоки“
(COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS))

(2019/C 240/08)

Докладчик: **Krister ANDERSSON**

Консултация	Съвет на Европейския съюз, 20.12.2018 г.
Правно основание	член 113 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“
Приемане от секцията	12.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	209/1/3

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК подкрепя целта на Комисията за въвеждане на допълнителни правила, които да гарантират пропорционалност и да повишат правната сигурност за търговците, използващи електронни интерфейси, които улесняват доставката на стоки за потребителите в ЕС, по-специално когато те се третираат като „считани за доставчици субекти“.

1.2. ЕИСК подкрепя и целта на Комисията за установяване на редовно сътрудничество с доставчиците на платежни услуги въз основа на ясни законодателни разпоредби. Обещаващите резултати, очаквани след въвеждането на новите мерки ще осигурят повече ресурси както за националните бюджети, така и за бюджетите на ЕС, както и опростени условия на равнопоставеност за спазващите данъчните задължения предприятия.

1.3. ЕИСК отбелязва, че възприетият от Комисията регулаторен подход е в съответствие с принципа на субсидиарност, като се има предвид, че електронната търговия с ДДС е обща за всички държави членки и че европейското законодателство е най-ефикасният инструмент за ефективно подпомагане на държавите членки при получаването на необходимата информация за упражняване на контрол върху подлежащите на облагане с ДДС презгранични доставки. От друга страна, няколко законодателни инициативи, осъществени на национално равнище, биха били неподходящи за ефективно справяне с проблемите, свързани с измамите с ДДС, и биха довели до твърде сложен регулаторен сценарий.

1.4. Същевременно обаче ЕИСК подчертава, че от гледна точка на потребителите предложението ще доведе до нов обмен и обработка на лична информация, свързана с ДДС, които понастоящем се уреждат от Общия регламент относно защитата на данните (ОРЗД) ⁽¹⁾. В това отношение ЕИСК акцентира силно върху значението на пълното спазване на разпоредбите на Общия регламент за защита на данните и необходимостта от ограничаване на използването на данни до единствената и строго ограничена цел за борба с измамите с ДДС по разходооефективен и приемлив за широката общественост начин.

1.5. На последно място, ЕИСК препоръчва на Комисията да извърши адекватни инвестиции в материални активи и информационни технологии, за да се гарантира функциониращ централен регистър, като отбелязва, че очакваните разходи по проекта биха могли лесно и бързо да бъдат покрити от очакваните резултати по отношение на намаляването на измамите с ДДС и на неизпълнението на потенциалните приходи от ДДС.

2. Предложение на Комисията и общ контекст

2.1. Предложението на Комисията въвежда определени изисквания за доставчиците на платежни услуги, за да се гарантира ефективно сътрудничество между тези доставчици и данъчните органи с оглед на подобряване на инструментите за борба с измамите в областта на ДДС. Предложението е в съответствие с Директивата за ДДС за електронната търговия, която въведе нови задължения за ДДС за онлайн пазарите и нови мерки за опростяване, за да се помогне на предприятията да спазват задълженията си във връзка с ДДС чрез обслужване на едно гише.

⁽¹⁾ Общ регламент относно защитата на данните <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>.

2.2. С предложението на Комисията СОМ (2018) 819 final се въвеждат допълнителни правила, които следва да подобрят функционирането на пакета за ДДС в областта на електронната търговия, приет през декември 2017 г., който ще влезе в сила на 1 януари 2021 г. С него се въвеждат допълнителни разяснения относно третирането за целите на ДДС на доставчиците, които използват електронен интерфейс за улесняване на доставките на стоки за потребителите в ЕС, когато те се считат за доставчици съгласно член 14а, параграф 2 от Директивата за ДДС и по този начин са отговорни за събирането и плащането на ДДС на данъчните органи. По принцип, съгласно член 369б от Директива 2006/112/ЕО (Директивата за ДДС)⁽²⁾, обслужването на едно гише може да се използва само за деклариране и плащане на ДДС при трансгранични доставки на услуги и вътребобщностни дистанционни продажби на стоки, а не за вътрешни доставки на стоки. Въпреки това, тъй като доставчиците, продаващи стоки чрез използването на електронен интерфейс, могат да държат запас от стоки в различни държави членки, от които извършват вътрешни доставки, това би означавало, че търговците, използващи такива електронни интерфейси, които се считат за доставчици за тези доставки, ще трябва да се регистрират във всички държави — членки на ЕС, където първоначалните доставчици имат запас и извършват вътрешни доставки. Поради това се предлага да им се даде възможност също да използват обслужването на едно гише за вътрешните доставки, за които се считат за доставчици съгласно член 14а, параграф 2 от Директивата за ДДС. По този начин се запазва опростяването на системата за обслужване на едно гише за електронни интерфейси, като се избягват допълнителни обременителни процедури за дружествата. В предложението на Комисията СОМ (2018) 819 final се определят конкретни правила, необходими, за да се подпомогне възприемането на система за обслужване на едно гише, чрез някои целенасочени изменения на настоящата правна рамка.

2.3. През последните години секторът на електронната търговия отбеляза впечатляващ растеж и сега потребителите лесно могат да избират между хиляди доставчици, продукти и марки с помощта на своите компютри или смартфони. Тази възможност обаче се използва и от извършващи измами стопански субекти с цел избягване на задълженията им във връзка с ДДС.

2.4. По-конкретно, в областта на електронната търговия съществуват три основни случая на трансгранични измами с ДДС: **i)** вътрешни за ЕС доставки на стоки и услуги, **ii)** внос на стоки от предприятия, установени в трета държава или територия за потребителите в държавите членки, и **iii)** доставки на услуги от предприятия, установени в трета държава, за потребителите в държавите членки.

2.5. Общата загуба на приходи от ДДС в държавите членки при трансграничните доставки на стоки се оценява на около 5 милиарда евро годишно, а в последно време тази оценка се увеличава до още по-забележителната сума между 7 и 10 милиарда евро. Следователно са необходими решителни ответни действия от страна на публичните органи, които да включват, когато е необходимо и пропорционално, сътрудничество с частните заинтересовани страни.

2.6. Предложението на Комисията СОМ (2018) 812 final е насочено към намаляване на проблема с измамите с ДДС в електронната търговия чрез засилване на сътрудничеството между данъчните органи и доставчиците на платежни услуги, тъй като понастоящем над 90 % от онлайн покупките в ЕС се извършват чрез посредник. В това отношение опитът на няколко държави членки показва, че наличието на достатъчно сътрудничество между данъчните органи и доставчиците на платежни услуги може да осигури осезаеми и бързи резултати в борбата срещу измамите с ДДС в електронната търговия.

2.7. Предложението ще даде възможност на данъчните органи да събират и обменят информация за плащанията, предоставяна от доставчиците на платежни услуги, като използват централен регистър, който ще бъде разработен от Комисията съвместно с националните данъчни органи, с цел да се гарантира единен подход при събирането и анализа на данните.

2.8. На практика се въвежда ново задължение за водене на регистри за доставчиците на платежни услуги съгласно член 243б от Директива 2006/112/ЕО (Директивата за ДДС). От значение в тази връзка са само платежни услуги, които водят до презгранично прехвърляне на финансови средства към получателите (или към доставчиците на платежни услуги, които действат от името на получателите), и само когато плащането се намира в една от държавите членки. С други думи съгласно предложението като „презгранични“ се определят трансакции, при които потребителят е в една държава членка, а доставчикът в друга държава членка или в трета държава. Вътрешните плащания не са включени в обхвата на предложението на Комисията.

2.9. С цел изключване на презграничните прехвърляния на средства, извършвани по лични причини, и съсредоточаване само върху плащанията, свързани с икономическа дейност, доставчиците на платежни услуги трябва да водят регистър за този получател и да го предоставят на данъчните органи само когато общият брой на плащанията, получени от даден получател, надвишава тавана от 25 плащания в рамките на календарно тримесечие. Таванът е определен, като се отчита средната стойност на поръчките за онлайн покупки в размер на 95 евро, което, в съчетание с минимален брой от 100 платежни операции на тази стойност годишно означава продажби за 10000 евро.

2.10. Регистърът, който следва да се води от доставчиците на платежни услуги, трябва да съдържа информация за идентифициране на доставчика на платежни услуги, който съхранява документацията, информация за идентифициране на получателя на плащането и информация за получените от него плащания. Информацията за идентификация на платците не се включва в задължението за водене на регистър от доставчиците на платежни услуги, тъй като това не е необходимо за откриването на измамите. Периодът за поддържане на регистър за доставчиците на платежни услуги е 2 години.

(2) Директива (ЕС) 2006/112/ЕО: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:32006L0112>.

3. Общи и конкретни бележки

3.1. ЕИСК подкрепя целта на Комисията, залегнала в нейното предложение COM (2018) 819 final, да се въведат допълнителни правила, които да гарантират пропорционалност и да се повиши правната сигурност за търговците, използващи електронни интерфейси, които улесняват доставката на стоки за потребителите в ЕС, по-специално когато те се третираат като „считани за доставчици субекти“.

3.2. Освен това ЕИСК подкрепя целта на Комисията за установяване на редовно сътрудничество с доставчиците на платежни услуги въз основа на ясни и прозрачни законодателни разпоредби. Обещаващите резултати, очаквани след въвеждането на новите мерки, оправдават законодателното усилие на Комисията и ще осигурят повече ресурси както за националните бюджети, така и за бюджетите на ЕС, както и опростени условия на равнопоставеност за спазващите данъчните задължения предприятия.

3.3. Предложението на Комисията беше предшествано от обширна консултация с няколко заинтересовани страни, по-специално с доставчиците на платежни услуги, представители на стопанските среди и данъчните органи на държавата членка. ЕИСК приветства събирането на обширна обратна информация от страна на Комисията и приноса на публичните и частните участници, които със сигурност са спомогнали за изготвянето на разумно и пропорционално законодателно предложение.

3.4. ЕИСК отбелязва, че изложеният в предложението регулаторен подход е в съответствие с принципа на субсидиарност, залегнал в Договорите, като се има предвид, че електронната търговия с ДДС е обща за всички държави членки и че европейското законодателство е най-ефикасният инструмент за ефективно подпомагане на държавите членки при получаването на необходимата информация за упражняване на контрол върху подлежащите на облагане с ДДС презгранични доставки. От друга страна, няколко законодателни инициативи, осъществени на национално равнище, биха били неподходящи за ефективно справяне с проблемите, свързани с измамите с ДДС, и биха довели до твърде сложен регулаторен сценарий.

3.5. Предложението на Комисията изисква от доставчиците на платежни услуги да съхраняват данните, с които разполагат, за да изпълняват платежни операции, в съответствие с принципа на пропорционалност, определен в Договорите и доразвит от съдебната практика на Съда на ЕС. Освен това едно хармонизирано задължение на равнище ЕС за водене на регистър и предаване на данни на данъчните органи ще намали административната тежест за доставчиците на платежни услуги (в сравнение с тежестта, произтичаща от изискването тези доставчици на платежни услуги да спазват различни национални подходи).

3.6. В това отношение, както се вижда от анализа на оценката на въздействието, хармонизирането на задълженията за докладване в единен формат за предаването на информация ще намали разходите за привеждане в съответствие за доставчиците на платежни услуги, които ще могат да си сътрудничат за справяне с измамите с ДДС с разумно и балансирано въздействие върху техните ежедневни оперативни дейности.

3.7. Таванът от 25 плащания на тримесечие, равняващ се на около 10000 евро годишно, определен въз основа на средна стойност на поръчките за онлайн покупки в ЕС в размер на 95 евро, изглежда разумен и пропорционален, като се има предвид и фактът, че обикновено сумата от 10000 евро вече поражда задължения във връзка с ДДС в държавите членки. Освен това тази сума отговаря и на тавана от 10000 евро за вътрешните за ЕС доставки, въведен с Директивата относно ДДС в областта на електронната търговия. Следователно минималната сума от 10000 евро изглежда подходяща за постигане на баланс между защитата на чисто частни сделки, които нямат нищо общо с измами с ДДС, и целта за създаване на жизнеспособна система за мониторинг за намаляване на измамите. Европейската комисия обаче следва да наблюдава развитието, за да гарантира целесъобразността на таваните в течение на времето и да инициира промени при необходимост.

3.8. ЕИСК подчертава, че от страна на потребителите предложението ще доведе до нов обмен и обработка на лична информация, свързана с ДДС, които се уреждат от Общия регламент относно защитата на данните, който наскоро беше одобрен и въведен в цяла Европа със значителни разходи за привеждане в съответствие за предприятията от ЕС.

3.9. Общият регламент относно защитата на данните съдържа широко определение за личните данни, което включва всяка информация относно идентифицирано или идентифицируемо физическо лице, чиято самоличност може да бъде установена пряко или косвено. Вследствие на това включената в предложението на Комисията информация относно плащанията попада в обхвата и приложимите принципи за защита на личните данни, установени в Хартата на основните права.

3.10. Според Комисията „в рамките на настоящата инициатива ще бъде обработвана само информация, която е необходима за борба с измамите с ДДС при електронната търговия [...]. Информацията, която ще се обработва, се отнася само за получателите на средства (получателите) и самата платежна операция (размер, валута, дата), а информацията за потребителите, които плащат за стоките или услугите (платците), не е включена в информационния обмен. Поради това тази информация няма да бъде използвана за други цели, като например контрол на потребителските навици [...]. Вътрешните плащания ще бъдат изключени от обхвата на инициативата. И накрая, информацията за тях ще бъде на разположение само на длъжностните лица за връзка в Eurofisc от държавите членки и само за времето, необходимо за борба с измами с ДДС при електронната търговия“.

3.11. ЕИСК акцентира силно върху значението на пълното спазване на разпоредбите на Общия регламент за защита на данните и необходимостта от ограничаване на използването на данни до единствената и строго ограничена цел за борба с измамите с ДДС по разходоэффективен и приемлив за широката общественост начин. Във връзка с това ЕИСК призовава Комисията — при събирането на обратна информация от държавите членки, която трябва да приключи до края на 2024 г., внимателно да провери дали разпоредбите на Общия регламент относно защитата на данните са били напълно спазени и дали могат да бъдат идентифицирани и коригирани случаи на нарушения на тези разпоредби в държавите членки.

3.12. И накрая, ЕИСК препоръчва на Комисията да адаптира инвестициите в материални активи и информационни технологии, за да се гарантира функциониращ централен регистър, като отбелязва, че очакваните разходи за проекта — 11,8 милиона евро за неговото създаване и 4,5 милиона евро годишно за воденето му, могат лесно и бързо да бъдат покрити от очакваните резултати по отношение на намаляването на измамите с ДДС и на неизпълнението на потенциалните приходи от ДДС, тъй като общата загуба на ДДС, свързана с трансграничните доставки на стоки, надхвърля 5 милиарда евро, а общата стойност на онлайн продажбите през 2017 г. възлиза на около 600 милиарда евро.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Устойчива биоикономика за Европа: укрепване на връзката между икономиката, обществото и околната среда“

(COM(2018) 673 final)

(2019/C 240/09)

Докладчик: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Докладчик: **Udo HEMMERLING**

Консултация	Европейска комисия, 14.12.2018 г.
Правно основание	член 29, параграф 1 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Бюрото	16.10.2018 г.
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони и околна среда“
Приемане от секцията	25.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	203/1/4

1. Заключение и препоръки

1.1. Глобалните предизвикателства с **неотложен характер** като изменението на климата и нарастването на световното население ни застават да намерим, без да губим време, заместители на изкопаемите горива и да използваме по-ефективно биологичните ресурси. Селското и горското стопанство са основните производители на биомаса за употреба, различна от храната или фуража, и като такива имат важен принос за биоикономиката. Новите вериги за създаване на стойност предлагат допълнителни възможности за дейности в икономиката на селските райони, за да се премине от икономика, основаваща се на изкопаемите горива, към биоикономика.

1.2. На този фон трябва да се даде приоритет на **по-осъзнатото ни** потребление на биологичните ресурси в съответствие с целите на Парижкото споразумение. Освен постигането на по-добро разбиране, дейностите на биоикономиката трябва да **ангажират потребителите** чрез редовни консултации и информация, така че да се улеснят необходимите промени и да се проправи пътя за въвеждането на мерки за създаване на пазар, с цел допълнително насърчаване на доверието на потребителите и възложителите на обществени поръчки да използват произведени в ЕС продукти на биологична основа.

1.3. Налице са **възможности** за биологичното разнообразие, промишлеността, икономическото развитие и работните места. ЕИСК приветства актуализирането на стратегията за биоикономиката от 2012 г., което е важна стъпка в правилната посока. Съществува световно търсене на устойчиви продукти на биологична основа, които предлагат ефективно използване на ресурсите. Въпреки значителния напредък, постигнат с актуализираната версия на стратегията, някои от включените мерки трябва да бъдат приложени на практика.

1.3.1. Изключително важно е да се създадат **индивидуални и гъвкави консултантски услуги**, в допълнение към достъпа до финансови инструменти, за да се помогне на МСП от хранително-вкусовата промишленост да започнат дългосрочни и иновативни проекти. По много причини те често не разполагат с необходимия вътрешен експертен опит или познания, включително човешки, финансови и инфраструктурни ресурси.

1.3.2. В рамките на **публично-частни сътрудничества** би трябвало да се отдели необходимото внимание на първичните производители. Този модел би могъл да бъде подкрепен от набор от мерки и инструменти в рамките на **общата селскостопанска политика** (ОСП).

1.3.3. Включването на дейности от областта на **научните изследвания, иновациите и биоикономиката** в дългосрочна стратегия ще улесни подпомагането на процесите по **разработване и възпроизвеждане на решения**.

1.3.4. От решаващо значение е да се продължат **образованието и обучението** на работниците и първичните производители. Важно е да се улесни **обменът на знания**, да се осигури подкрепа за транснационалните мрежи и да се върви в крак с обществените и технологичните промени. Подходите за осигуряване на образование, ангажираност и комуникация, които включват заинтересованите страни от областта на биоикономиката в селските райони, са от решаващо значение.

1.3.5. От съществено значение е да се насърчават **кръговата икономика и междусекторните, териториални връзки** в ЕС и извън него, по-специално по отношение на изпълнението на ангажиментите, свързани с целите за устойчиво развитие и целите на COP21.

1.3.6. Всички държави членки би трябвало да **включат всеобхватна стратегия за биоикономика** в своите политики и програми и да ангажират компетентните местни власти и съответните заинтересовани страни (първичните производители, научните и образователните институции, промишлеността, гражданското общество и социалните партньори и др.).

1.3.7. ЕС би трябвало да се стреми към **глобална система за ценообразуване на въглеродните емисии**, която да представлява неутрален и ефективен начин за насърчване на биоикономиката и обхващане на всички участници на пазара с цел смекчаване на последиците от изменението на климата.

1.4. Спазването на принципите за устойчивост е от съществено значение за „новата“ биоикономика, а природните ресурси трябва да бъдат съхранени с цел запазване на тяхната продуктивност. Във връзка с това биоикономиката трябва да се съобразява с критериите за устойчивост. За да се избегнат вредите за околната среда, икономиката и обществото, за биомасата от Европейския съюз и чужбина трябва да се прилагат едни и същи правила.

2. Общи бележки

Биоикономиката включва производството на възобновяеми биологични ресурси и преобразуването им в храни, фуражи, продукти на биологична основа и биоенергия. Това включва селското и горското стопанство, рибарството, производството на храни, целулоза и хартия, както и части от химическата и биотехнологичната промишленост и енергетиката.

2.1. Стратегията за биоикономиката на ЕС от 2012 г. имаше за цел „[...] да проправи пътя към по-иновативно, по-ефективно използване на ресурсите и по-конкурентоспособно общество, което съчетава продоволствената сигурност с устойчивото използване на биотични възобновяеми ресурси за промишлени цели, като същевременно гарантира опазване на околната среда“. През 2017 г. Комисията извърши преглед на стратегията за биоикономиката на ЕС от 2012 г., в който констатира, че стратегията доказва практическото значение на своите цели и че значението на възможностите, предлагани от биоикономиката, се признава все повече в Европа и извън нея. През октомври 2018 г. Комисията представи план за действие за развитието на устойчива и кръгова биоикономика, който „има за цел да подобри и увеличи устойчивото използване на възобновяеми ресурси с цел разрешаване на глобални и регионални предизвикателства, като например изменението на климата и устойчивото развитие“⁽¹⁾.

2.2. Очаква се към 2050 г.⁽²⁾ световното население да нарасне до почти 10 милиарда и е крайно необходимо биологичните ресурси да се използват по-ефикасно, за да има безопасни, питателни и висококачествени храни на достъпни цени за повече хора при по-слабо въздействие върху климата и околната среда от единица продукция и с достатъчно възобновяеми биологични материали за производството на значителна част от това, което понастоящем получаваме от изкопаемия суров нефт, заедно с енергията от вятъра, слънцето и други възобновяеми източници. Поради това преориентирането на действията и актуализирането на стратегията за биоикономиката бяха необходими с оглед на неотдашните промени в политиката, включително целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР)⁽³⁾ и Конвенцията на ООН по изменението на климата (ангажиментите по COP21).

2.3. Комисията заявява чрез актуализираната стратегия за биоикономиката⁽⁴⁾, че през 2019 г. ще обяви 14 мерки, които включват:

- създаване на тематична инвестиционна платформа за кръговата биоикономика с бюджет от 100 милиона евро с цел доближаване на биоикономическите иновации до пазара и понижаване на риска от частни инвестиции в устойчиви решения; улесняване на развитието на нови устойчиви биорафинерии в цяла Европа;
- разработване на стратегически план за внедряване на устойчиви храни и системи за земеделие, горско стопанство и продукти на биологична основа;
- създаване на механизъм за подкрепа на политиката на Съюза за биоикономика за държавите от ЕС в рамките на програмата „Хоризонт 2020“ с цел разработване на национални и регионални програми за биоикономика;
- стартиране на пилотни действия за развитие на биоикономиката в селските, крайбрежните и градските райони, например в областта на управлението на отпадъците или улавянето на въглерод в селскостопанските почви;
- прилагане на система за мониторинг в целия ЕС за проследяване на напредъка към устойчива и кръгова биоикономика;

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- подобряване на нашето познание и разбиране за конкретни области от биоикономиката чрез събиране на данни и осигуряване на по-добър достъп до тях чрез Центъра за знания в областта на биоикономиката;
- предоставяне на насоки и насърчаване на добри практики за дейности в биоикономиката в рамките на безопасни екологични граници.

2.4. Биоикономиката може да осигури варианти, които могат да спомогнат за намаляването както на емисиите на CO₂, така и на зависимостта от внос на изкопаеми ресурси. Например, горите на ЕС улавят въглерод, съответстващ на 10 % от годишните емисии на ЕС, като същевременно осигуряват устойчиво и постоянно биомаса за възобновяема енергия. Освен това по оценки 100000 химикали, които понастоящем са в производство, на теория могат да се получават от възобновяеми суровини. Това не означава, че всички те би трябвало да се добиват по този начин, но теоретично е възможно. Това не само ще осигури възможност за местно и възобновяемо производство на артикулите за домакинствата, които използват ежедневно, но и ще помогне за създаването на работни места, преди всичко в крайбрежните и селските райони, и растеж в Европа, където технологичното превъзходство все още продължава да бъде голямо. Според оценки на промишлеността до 2030 г. в биотехнологичните производства могат да бъдат създадени един милион нови работни места.

2.5. Все още обаче продължават да съществуват сериозни бариери по пътя към повече иновации в биоикономиката на ЕС. Важна пречка е разходната конкурентоспособност на продуктите както спрямо изкопаемите алтернативи, така и спрямо съответните продукти от останалата част от света. Много фактори влияят на разходната конкурентоспособност, сред които са степента на технологична готовност, разходите за труд, субсидиите за изкопаемите горива и амортизациите, както и ниската степен на пазарна подкрепа на продуктите на биологична основа. Този проблем с конкурентоспособността се усложнява от трудностите при осигуряването на достъп до финансиране за иновативни проекти и съоръжения за производство и често продължаващата слаба осведоменост на крайните потребители за продуктите на биологична основа, както и от липсата на умения и оперативни отношения за развитие на сектора. Освен това процедурите за издаване на разрешения за нови проекти на биологична основа стават все по-дълги и утежнени, което води до значителна правна несигурност и финансови рискове за икономическите субекти.

3. Конкретни бележки

ЕИСК приветства съобщението за актуализиране на стратегията за биоикономиката от 2012 г. Необходима е дългосрочна, последователна и ефикасна политика за насърчаване на биоикономиката. Връзката между всеобхватната стратегия за биоикономиката и другите инструменти на политиката обаче все още не е автоматична. Поради това все още ключът към ефективна политика в областта на биоикономиката се крие в откриването на синергии между областите на политиката по начин, който отчита целите на жизнеспособното производство на храни, устойчивото управление на природните ресурси, балансираното териториално развитие в селските райони и сигурния и достоен поминък.

3.1. Въпреки че с актуализирането на стратегията се цели мобилизиране на инвестициите на ЕС и се поставя значителен акцент върху укрепването и разрастването на секторите на биоикономиката чрез разгръщане на инвестициите и пазарите, все още съществува разлика (отвъд НИРД) при подпомагането на дружествата от секторите на биоикономиката по отношение на набирането на средства, маркетинговите стратегии, развитието на организацията и зрелостта на продукта. Националните и регионалните инвеститори в „растежа на ранен етап“, предлагаша индивидуални съвети на много малки, малки и стартиращи предприятия, са толкова необходими, колкото и мобилизирането на инвестициите от ЕС за големите проекти. За пускането на пазара на нови продукти е необходим всеобхватен подход към финансирането.

3.2. В актуализирането на стратегията се подчертава също така, че синергиите между публичния и частния сектор могат най-добре да усвоят различните източници на инвестиции. В този контекст съвместното предприятие „Биотехнологични производства“ се оказва от решаващо значение за подпомагането на развитието на европейската промишлена биотехнологична инфраструктура и вериги за създаване на стойност, съсредоточени върху използването на възобновяеми ресурси, включително на отпадъци.

3.3. Не се поставя обаче достатъчен акцент върху частния сектор, по-специално върху първичните производители, напр. земеделските стопани, собствениците на гори и техните кооперации, които играят важна роля в развитието на устойчивата биоикономика; трябва да се отдели подобаващо внимание и на МСП, които са основна част от агрохранителната верига. В този контекст ОСП би могла да се превърне в интересен инструмент за подпомагане на земеделските стопани, собствениците на гори и техните кооперации, за да инвестират те повече в своето собствено производство и да го направят по-устойчиво.

3.4. На този фон създаването на благоприятни пазарни условия е от решаващо значение и върви ръка за ръка с нивото на доверие на потребителите в информацията за продуктите, които възнамеряват да закупят. Има полза от разглеждането на стандарти за предоставяне на информация. Важна първа стъпка е установяването на ясни стандарти за целия ЕС за продуктите на биологична основа, за да се защити по-добре доверието в договорените със сектора стандарти, като в същото време се избягва объркване сред потребителите и се вдъхва доверие у промишлените клиенти и възложителите на обществени поръчки. Още много трябва да се направи, за да се помогне на потребителите да направят информиран избор чрез интелигентни комуникационни стратегии.

3.5. Актуализираната стратегия подсилва и идеята за „разрастване“, но пропуска понятието „възпроизвеждане на решения“. Научните изследвания са налице, а дългосрочните стратегии в областта на иновациите и биоикономиката трябва да вървят ръка за ръка. Фундаменталните и приложните научни изследвания би трябвало да бъдат добре синхронизирани и да допринасят за постигането на общите стратегически цели. Би трябвало да се обърне внимание и на развитието, достъпа и поддръжката на висококачествена научноизследователска и иновационна инфраструктура или на такива клъстери. Например създаването на центрове на световно равнище за приложни научни изследвания в областта на широкомащабното биотехнологично производство, които да предлагат иновативни и устойчиви решения, би могло да помогне на малките и средните предприятия (МСП) да се възползват от пълния набор от знания. Осигуряването на демонстрации и примери ще допринесе за трансфера на знания. Демонстрациите ще дадат на МСП цялостна представа за наличните технологии в тази конкретна област на биоикономиката.

3.6. Селските райони в ЕС преминават през период на дълбока икономическа, демографска и институционална промяна. Поради това е нужно също така да се обърне необходимото внимание на подобряването на инфраструктурата и логистиката, за да се насърчат съществуващите и новите вериги за доставки на биомаса, като същевременно се оптимизира устойчивото управление на природните ресурси и създаването на работни места и добавена стойност в селските райони.

3.7. Трябва да се подчертае, че въвеждането на високотехнологични машини в биоикономиката изисква усъвършенствани умения за експлоатация и поддръжка, включително допълнителни умения в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ), нови обучителни програми в областта на здравеопазването и безопасността, както и по-добро разбиране и внимание към аспектите, свързани с опазването на околната среда. Гарантирането на непрекъснато развитие и адаптиране на уменията на хората по време на техния живот е от изключително значение, както е от решаващо значение и справянето с недостига на умения в нововъзникващия сектор на биоикономиката. В актуализираната стратегия не са изведени на преден план партньорските обмени, съвместните дейности на научните изследователи, услугите за подкрепа на иновациите, земеделските стопани, горските стопани, техни кооперации и други частни участници. Те обаче биха били от решаващо значение за улесняване на обмена на знания.

3.8. Не можем нито да постигнем целите на ООН за устойчиво развитие, нито да смекчим изменението на климата⁽⁵⁾, без да подобрим управлението на остатъчните вещества, страничните продукти и отпадъците и без да насърчим кръговата икономика. Задължително трябва да има сътрудничество между секторите (хранителен, нехранителни системи и селски територии) и континентите. Трябва да се обърне допълнително внимание на териториалните и местните връзки (между градските и селските райони, между селските райони, между сушата и морето) и техния принос за устойчивите вериги за създаване на стойност в биоикономиката и клъстерите в селските райони. Изграждането на тези връзки в Централна и Източна Европа ще бъде от ключово значение, за да се помогне на държавите там да определят своите стратегически цели за развитие за по-добра преработка на биомаса. Регионът на Централна и Източна Европа е богат на биомаса поради мащабната дейност там в областта на селското, горското и рибното стопанство и разполага с голям, но неизползван или недостатъчно използван капацитет за производство на биомаса по отношение на храни, фуражи, промишлени суровини, биогорива и използване на енергия. Освен това актуализираната стратегия не разглежда в достатъчна степен идеята, че е необходимо международно сътрудничество, за да се обединят съществуващите експертни познания и капацитет по най-ефективния начин и да се засилят синергиите с държавите членки и с научноизследователските програми извън ЕС. Международните партньорства са особено важни за изпитването и възпроизвеждането на решения.

3.9. И накрая, при изпълнението на целите на Парижкото споразумение би трябвало да се използват в максимална степен пазарните механизми. Ефективен и неутрален начин за присъединяване на всички пазарни участници би било установяването на глобална система за ценообразуване на въглеродните емисии. ЕИСК насърчава Комисията активно да проучи различни пътища и стъпки и да установи диалог с други държави за преминаването към глобална система на ценообразуване за въглеродните емисии. Ефикасна и справедлива глобална система на ценообразуване за въглеродните емисии ще създаде равнопоставени условия за предприятията, изнасящи на световните пазари, и по този начин ще намали риска от изместване на инвестиции и работни места. Освен това тя ще премахне конкурентното предимство на внасяните стоки, които са по-евтини в резултат на по-ниски изисквания по отношение на климата.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

⁽⁵⁾ ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 45.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) 2015/757 с цел подходящо съобразяване с глобалната система за събиране на данни за консумацията на гориво от корабите“

(COM (2019) 38 final - 2019/0017(COD))

(2019/C 240/10)

Докладчик: **Constantine CATSAMBIS**

Консултация	11.2.2019 г. (Европейски парламент) 13.2.2019 г. (Съвета)
Правно основание	член 192, параграф 1 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Бюрото	19.2.2019 г.
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони и околна среда“
Приемане от секцията	25.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„възпържал се“)	204/0/2

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. Настоящото становище се отнася до предложението на Европейската комисия за изменение на Регламент (ЕС) 2015/757 относно мониторинга, докладването и проверката на емисиите на въглероден диоксид от морския транспорт ⁽¹⁾ („Регламентът на ЕС относно МДП“). Във връзка с това се посочва становището (NAT/616) на докладчика Stefan Back от 2013 г. „Емисии от морския транспорт“ относно предложените изменения за Регламента на ЕС относно МДП от 2015 г., в което са изложени голям брой важни предложения, включително относно член 22 от Регламента от 2015, който беше приет от Комисията и съгласно който Комисията — в случай на международно споразумение за система за мониторинг, докладване и проверка в световен мащаб — ще прегледа Регламента на ЕС относно МДП и, ако е целесъобразно, ще предложи изменения, за да гарантира съгласуваност с международното споразумение.

1.2. Всъщност през 2016 г. Комитетът по опазване на морската среда (MEPC) на Международната морска организация на Организацията на обединените нации прие изменения на Международната конвенция за предотвратяване на замърсяването от кораби (MARPOL), като по този начин беше създадена правната рамка за глобална система за събиране на данни за консумацията на гориво от корабите (глобална ССД на ИМО на ООН), съгласно която задълженията за мониторинг влязоха в сила през януари 2019 г.

1.3. Комисията изтъкна, че осигуряването на частично съответствие на двете системи за мониторинг, докладване и проверка би могло да допринесе за намаляването на административната тежест за корабоплавателните дружества и администрациите, като в същото време се запазят основните цели на Регламента на ЕС относно МДП. За тази цел Комисията предложи ограничено съответствие на Регламента на ЕС относно МДП с глобалната ССД на ИМО на ООН във връзка с определенията, параметрите на мониторинга, мониторинговите планове и образци.

1.4. Предложените промени в Регламента на ЕС относно МДП са следните:

1.4.1. При възлагане на задълженията за докладване в случай на смяна на дружеството трябва да се вземат предвид паралелните разпоредби на глобалната ССД на ИМО на ООН. По този начин ще се гарантира, че едни и същи юридически лица ще извършват мониторинг и ще докладват по аналогично изчислявани отчетни периоди.

1.4.2. Параметърът „превозван товар“ се запазва като доброволен параметър за мониторинг за онези дружества, които желаят да предоставят изчисление на средната енергийна ефективност на техните кораби въз основа на превозвания товар.

1.4.3. Използваният понастоящем параметър „време, прекарано в морето“ е заменен от определението за „часове на плаване“ според глобалната ССД на ИМО на ООН.

1.4.4. За основа при изчисляването на параметъра „изминато разстояние“ следва да се използват предпочитаните варианти според съответните насоки на ССД на ИМО на ООН.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2015/757 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. относно мониторинга, докладването и проверката на емисиите на въглероден диоксид от морския транспорт и за изменение на Директива 2009/16/ЕО (ОВ L 123, 19.5.2015 г., стр. 55).

1.4.5. Минималното съдържание на мониторинговите планове следва да бъде хармонизирано, за да се вземат предвид „Насоките за разработване на план за управление на енергийната ефективност на корабите“ на ИМО на ООН, с изключение на разпоредбите, които са необходими, за да се гарантира, че само данните, свързани с ЕС, са подложени на мониторинг и докладване според Регламента на ЕС относно МДП.

1.4.6. Емисиите на CO₂ от корабите в пристанища на ЕС също подлежат на отделен мониторинг и докладване, за да се стимулира използването на наличните мерки за намаляване на емисиите на CO₂ в пристанища на Съюза и да се повиши осведомеността относно емисиите от корабоплаването.

1.4.7. Настоящите разпоредби на ЕС относно МДП, касаещи проверката на данни от страна на акредитирани трети страни, следва да останат, за да се запази целта на ЕС за осигуряването на съпоставима във времето и надеждна информация за вземането на решения в бъдеще на равнището на ЕС или в световен мащаб.

1.5. Останалите важни въпроси по отношение на постигането на пълно съответствие с насоките на ССД на ИМО засягат предимно органите за проверка и условията, елементите за мониторинг и публикуването на чувствителни търговски данни. Целта на пълното съответствие на Регламента на ЕС относно МДП със ССД на ИМО на ООН е да се осигури уеднаквена регулаторна уредба в световен план, с цел да се сведе до минимум допълнителната тежест, която оказва голямо въздействие, по-специално върху малките и средните корабоплавателни дружества, и да се предотвратят евентуални изисквания за двойно докладване по две различни системи.

2. Общи бележки

2.1. В становището от 2013 г. ⁽²⁾ ЕИСК постави под въпрос необходимостта и добавената стойност от оперативната информация и данните извън обхвата на консумацията на гориво и емисиите, които съгласно Регламента на ЕС относно МДП подлежат на мониторинг и докладване, и по-специално необходимостта от информация, както е определена в член 9, букви г)—ж) относно мониторинга на параметрите на база плаване, и член 10, букви ж)—й) относно мониторинга на параметри на годишна база, както и приложение II относно мониторинга на друга информация (от значение), тъй като това представлява чувствителна търговска информация и е възможно да възникнат въпроси относно стойността на наличието на тази обобщена информация.

2.2. Като цяло чрез настоящите предложени промени на Регламента на ЕС относно МДП Комисията запазва позицията си по отношение на публикуването на събраните данни от отделните кораби. Предложените промени са изменения от техническо естество, представляващи технически корекции на равнището на параметризацията. В това си качество те не представляват пълно привеждане в съответствие на Регламента на ЕС относно МДП със ССД на ИМО на ООН, както се иска от ИМО на ООН и европейския отрасъл за морски транспорт при техните публични интервенции, и остават нерешени важни въпроси. Те засягат предимно органите за проверка и условията, елементите за мониторинг и публикуването на чувствителни търговски данни.

2.3. В оценката си за предложените промени Комисията следва да вземе предвид факта, че световният отрасъл за морски транспорт е поел категоричен ангажимент за намаляване на емисиите на CO₂ най-малко с 40 % до 2030 г., продължаване на усилията за намаляване със 70 % до 2050 г. в сравнение с 2008 г., както и за намаляване на емисиите на парникови газове най-малко с 50 % до 2050 г. спрямо 2008 г., в съответствие с целите на Парижкото споразумение. През април 2018 г. ИМО на ООН прие първоначална стратегия, която да бъде преразгледана през 2023 г., осигуряваща рамката за разработване и приемане на конкретни мерки за намаляване на емисиите на CO₂ в краткосрочен план, както и предложения за мерки в средно- и дългосрочен план за постигане на подходящо намаляване на емисиите в рамките на договорените срокове и график за изпълнение съгласно договорената от ИМО на ООН пътна карта за декарбонизация до 2050 г.

2.4. Предвид броя и съдържанието на представените от държавите членки и индустрията предложения за разглеждане на предстоящите размисли на ИМО на ООН, изглежда, че всички заинтересовани страни работят усърдно за регулиране на енергийната ефективност на световния търговски флот с конкретен график и прецизна информация и данни относно емисиите на CO₂ от кораби, предоставени от ССД на ИМО на ООН.

2.5. ЕИСК смята, че предложеното частично съответствие ще доведе до обременяващи и неефективни изисквания за двоен мониторинг и докладване, тъй като задълженията за докладване остават по две различни системи — на регионално (европейско) и световно (ИМО на ООН) равнище. В резултат на това корабите ще трябва да изпълняват изискванията за мониторинг и докладване както според Регламента на ЕС относно МДП, така и според глобалната ССД на ИМО на ООН. Образците за докладване на ЕС и ИМО на ООН са различни, което увеличава натовареността, административната тежест и разходите за екипажите на корабите и морския транспорт.

2.6. Пълното съответствие на Регламента на ЕС относно МДП със ССД на ИМО на ООН не само би послужило за създаване на надеждна единна база данни за емисиите на CO₂ на корабите в световен план, но освен това би било в съответствие с програмата на Европейската комисия за по-добро регулиране, която се стреми към целенасочено регулиране с оглед на постигане на нейните цели и допринасяне на ползи за европейската икономика при минимални разходи. Освен това за европейския флот така ще се гарантират еднакви условия на конкуренция на международно равнище. Целта на пълното съответствие на Регламента на ЕС относно МДП със ССД на ИМО на ООН е да се осигури уеднаквена регулаторна уредба в световен план, с цел да се сведе до минимум допълнителната тежест, която оказва голямо въздействие, по-специално върху малките и средните корабоплавателни дружества, и да се предотвратят евентуални изисквания за двойно докладване по две различни системи.

⁽²⁾ Становище на ЕИСК относно емисиите на въглероден диоксид от морския транспорт (ОВ С 67, 6.3.2014 г., стр. 170).

2.7. Съгласно Регламента на ЕС относно МДП от Комисията се изисква да публикува получените данни заедно с идентификаторите на дружествата и отделните кораби, така че да могат да се използват от трети страни. Целта на режима на ИМО на ООН е единствено да се установи общото количество на емисиите на CO₂ на сектора на международното корабоплаване, за да се улеснят по-нататъшните политически решения и разглеждането на допълнителни мерки за намаляване на емисиите на парникови газове. Въпреки това Комисията желае да публикува подробни (и чувствителни от търговска гледна точка) данни относно отделни кораби, посещаващи пристанища в ЕС/ЕИП, с които може да се злоупотреби. Това би могло да доведе до несправедливо санкциониране на кораби и нарушаване на конкуренцията, както и до много неблагоприятно конкурентно положение за корабособствениците от ЕС на световния пазар за морски транспорт и за корабите, които акостираат на пристанища в ЕС

2.8. Би било желателно да се използват съществуващите механизми на ИМО на ООН на администрациите на държавите на знамето за прилагане и изпълнение в рамките на единна и функционална глобална система за събиране на данни за консумацията на гориво. Съгласно системата на ИМО на ООН информацията от корабите, предоставена на ИМО на ООН чрез държавата на знамето, е анонимна за трети страни.

3. Конкретни бележки

3.1. Във връзка с предложението следва да се отбележат следните технически аспекти. Съгласно член 21, буква е) Европейската комисия все пак трябва да направи публично достояние средногодишната консумация на гориво и емисиите на CO₂ за единици изминато разстояние и превозен товар при плаванията. Това изглежда в противоречие с новата изменена разпоредба на предложението в член 9, параграф 1, буква е) (нов), в която се посочва, че всеки мониторинг (на база единично плаване) на превозвания товар е на доброволен принцип. Ако обаче превозваният товар е единствено предмет на доброволен мониторинг, то така изменената разпоредба не е в съответствие със ССД на ИМО на ООН. В допълнение, въпреки факта, че определението на „дедуйейт на кораба“ е включено в член 3, буква п) и член 11, параграф 3, буква а), подточка xi) на предложението, изглежда, че този показател не е интегриран последователно във всички членове на предложението и може да се тълкува като липса на доверие от страна на Комисията по отношение на ефективността на ССД на ИМО на ООН

3.2. Приветстват се измененията в член 11, параграф 2 и член 3, буква г), на предложението относно смяната на дружеството, тъй като с тях се въвежда отговорността на бившия собственик, което беше много необходимо за случаите на извършена в рамките на отчетния период смяна на дружеството. Определенията на понятията „дружество“ и „отчетен период“, а също така и възлагането на задълженията за мониторинг и докладване в случай на „смяна на дружеството“ са приведени в съответствие в по-голяма степен с паралелните разпоредби на ССД на ИМО на ООН. Въпреки това нововъведеното описание не изглежда достатъчно точно, за да регулира връзката между „старо“ и „ново“ дружество. С оглед на максималната правна яснота новият собственик може да носи правна отговорност от деня на влизането в сила на извършената смяна. Предложеният член 11, параграф 2 (нов) може да бъде изменен, както следва:

„2. При смяна на дружеството, възможно най-скоро след деня на извършване на смяната и не по-късно от три месеца след това, предходното дружество представя на Комисията и на органите на съответната държава на знамето доклад, включващ същите елементи като доклада за емисиите, но ограничен до периода на осъществяване на дейностите под негова отговорност. Новото дружество гарантира, че всеки кораб отговаря на изискванията на настоящия регламент от деня на извършването на смяната.“

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Единният пазар в един променящ се свят — Уникален актив, нуждаещ се от възобновен политически ангажимент“

(COM(2018) 772 final)

(2019/C 240/11)

Докладчик: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Съдокладчик: **Juan MENDOZA CASTRO**

Консултация	Комисия, 18.2.2019 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	2.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	153/1/1

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. ЕИСК приветства силното послание на Комисията за укрепване на единния пазар и необходимостта от ангажираност на всички държави членки и граждани. Единният пазар изисква баланс между очакванията на хората и координираните политики за адаптиране на Европа към различните предизвикателства, породени от глобализацията, новите тенденции и технологичния напредък.

1.2. ЕИСК призовава за идентичен за всички държави в ЕС единен пазар, който трябва да бъде възприеман като възможност за утвърждаване на европейските ценности, основните права и задължения за постигане на напредък и благосъстояние за всички държави членки и граждани.

1.3. Безпрепятственият, но реален процес на интеграция е важен аргумент за избягване на заплахата от протекционизъм, индивидуализъм и екстремистки общества и борба с тази заплахата. Между държавите членки и гражданите трябва да има по-добра информация за основните постижения на единния пазар.

1.4. Има добри примери за това какви са ползите от единния пазар за европейските граждани, постигнати благодарение на усилията и ангажираността на различни участници. В резултат на започналата преди 60 години процес в нагласите на гражданите трябва да присъстват ценности като свобода, икономически растеж, демокрация, мир, наука и иновации, политическа стабилност, потребителски и социални права. Трудностите при постигането на тези ценности не могат да бъдат забравени, но трябва да се превърнат в поуки, извлечени за бъдещето.

1.5. ЕИСК отново заявява своята подкрепа за ограничаване на държавните помощи и борба срещу злоупотребите с господстващо положение, като подчертава трудностите, с които европейските предприятия се сблъскват, когато се конкурират на международните пазари с олигополи и монополи, които в някои случаи са държавни.

1.6. Комитетът подчертава също и решавашата роля на единния пазар като инструмент за насърчаване на по-амбициозна европейска промишлена стратегия с ясни цели за 2030 г. По-приобщаващата и широка интеграция на единния пазар успоредно с реална европейска промишлена стратегия следва да бъде и първостепенен приоритет за следващата Европейска комисия с акцент върху повече инвестиции в иновации и технологии, по-гъвкава и лесна за използване регулаторна рамка за конкуриране в световен мащаб, без обаче да се забравя спазването на правилата и устойчивите процедури на здравословната международна конкуренция.

1.7. ЕИСК отново призовава да се развие социалното измерение на Европейския съюз с цел насърчаване създаването на качествени работни места, подобряване на компетентностите и уменията, увеличаване на социалните инвестиции и развитие на социалната икономика чрез акцентирание върху социално отговорните предприятия, както и предотвратяване на бедността, неравенствата, дискриминацията и социалното изключване със специален акцент върху приобщаването на младите хора в обществото. Комитетът счита за целесъобразно прилагането на социални политики за справяне с това положение, което предизвиква недоволство към ЕС, нарастващ популизъм и разпространение на ксенофобски настроения сред части от населението.

1.8. ЕИСК отбелязва, че въпреки значителните усилия по отношение на въвеждането и прилагането на правилата на единния пазар, фактите показват ⁽¹⁾, че националните мерки могат да доведат до прекомерна тежест за гражданите и предприятията. Според ЕИСК от приоритетно значение е да се призват държавите членки да избягват тези практики.

1.9. През годините ЕИСК подкрепяше цифровата икономика, убеден, че бъдещето на единния пазар е свързано с нея. ЕИСК е съгласен с Комисията, че Общият регламент относно защитата на данните (ОРЗД) ⁽²⁾ е от съществено значение за гарантиране на доверието в единния пазар за лични данни, но трябва да се вземат допълнителни мерки за по-добра, ясна и лесна за използване рамка, за да се избегнат ненужната тежест и недоразуменията. Това е от съществено значение и за повишаване на мобилността с цел подобряване на сектора на услугите, който е в подем, и има решаващо значение за икономическия растеж и създаването на нови работни места. Подемът на сектора на услугите и задълбочаващата се липса на умения се нуждаят от по-добре функциониращ единен пазар.

1.10. ЕИСК подкрепя целта за създаване на рамка в подкрепа на прехода към кръгов модел и отново заявява, че основният фактор за възстановяване на доверието в пазарите и свързване на спестяванията с устойчивите инвестиции е изграждането на дългосрочна стабилна система за финансиране за устойчив растеж.

1.11. ЕИСК приветства очевидния напредък в преобразуването на Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) в Европейски валутен фонд, който би могъл да предлага ликвидност с предпазна цел, като по този начин се намалят програмите с условия. За справяне с бъдещите опасности във финансовата система обаче ЕИСК подкрепя търсенето на консенсус между държавите членки за завършването на банковия съюз. Постигането на напълно интегрирани финансови пазари и съюз на капиталовите пазари също следва да остане приоритет в дневния ред.

2. Контекст на становището

2.1. През последните четири години със съобщенията си за стратегията за единния пазар ⁽³⁾, съюза на капиталовите пазари ⁽⁴⁾ и стратегията за цифровия единен пазар ⁽⁵⁾ Комисията предложи амбициозен и балансиран набор от мерки за по-нататъшно задълбочаване на единния пазар и за да стане той по-справедлив.

2.2. Няколко предложения вече са приети, но Европейският парламент и Съветът все още трябва да се договорят за 20 от 67-те предложения, предвидени в тези стратегии.

2.3. През март 2018 г. Европейският съвет прикани Комисията да направи оценка на актуалното състояние на единния пазар по отношение на въвеждането, прилагането и осигуряването на практическо изпълнение на действащото законодателство, както и на оставащите пречки и възможности за един напълно функциониращ единен пазар.

2.4. Настоящото съобщение е прието заедно с годишния обзор на растежа ⁽⁶⁾ и съобщение за преглед на постигнатото по Плана за инвестиции за Европа ⁽⁷⁾.

2.5. В контекста на стратегията за цифровия единен пазар Комисията представи редица инициативи за преодоляване на най-големите пречки пред електронната търговия. Някои от тях вече са приети, по-специално относно блокирането на географски принцип ⁽⁸⁾, услугите за трансгранична доставка на колетни пратки ⁽⁹⁾, данък добавена стойност за електронната търговия ⁽¹⁰⁾ и сътрудничеството в областта на защитата на потребителите ⁽¹¹⁾.

2.6. Онлайн платформите се превърнаха във важни участници на единния пазар, като дадоха възможност на над един милион предприятия да достигнат до потребители в целия Съюз. Комисията представи предложение за нови хармонизирани правила за практиките при отношенията между платформите и предприятията ⁽¹²⁾, които бяха одобрени на политическо равнище от ЕП и Съвета през февруари 2019 г.

⁽¹⁾ COM(2018) 772 final, глава 2.1.

⁽²⁾ OВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, OВ C 177, 18.5.2016 г., стр. 1.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, OВ C 133, 14.4.2016 г., стр. 17.

⁽⁵⁾ COM(2015) 192 final, OВ C 71, 24.2.2016 г., стр. 65.

⁽⁶⁾ COM(2018) 770 final.

⁽⁷⁾ COM(2018) 771 final.

⁽⁸⁾ Регламент (ЕС) 2018/302.

⁽⁹⁾ Регламент (ЕС) 2018/644.

⁽¹⁰⁾ Директива (ЕС) 2017/2455.

⁽¹¹⁾ Регламент (ЕС) 2017/2394.

⁽¹²⁾ COM(2018) 238 final.

3. Общи бележки

3.1. ЕИСК подкрепя силното послание на Комисията за укрепване на единния пазар, който е значително постижение и основен елемент на процеса на европейска интеграция. Той трябва да се разглежда като крайъгълен камък за просперитета на Европа.

3.2. Въвеждането на еврото и Шенгенското споразумение бяха важни етапи по пътя към завършване на изграждането на единния пазар. Същевременно между държавите членки продължават да се наблюдават много различия, които трябва да бъдат преодолени. Всички държави членки трябва да поемат твърд ангажимент за промяна на това положение и за продължаване на сближаването.

3.3. Единният пазар изисква баланс между очакванията на народите и координираните политики с цел удовлетворяване на постоянната нужда от адаптиране на Европа към различните предизвикателства, породени от глобализацията, новите тенденции, технологичния напредък и цифровизацията.

3.4. Единният пазар, който предлага достъп до над 512 милиона потребители, е несъмнено успешно начинание: при над 80 % от промишлените продукти регулаторните пречки са премахнати благодарение на приетите общи правила, но този процес не може да се счита за завършен. Различията между ангажираността на държавите членки и необходимостта от по-добро прилагане на съответното законодателство трябва да бъдат политически приоритет. Правилата на единния пазар трябва да се прилагат и по отношение на онлайн продавачите.

3.5. Признанието на Комисията, че съществува необходимост от постигане на съгласие по законодателните предложения и преодоляване на разминаването между реторика и постигнатите резултати е добър знак. Необходимо е държавите членки да осъзнаят, че този подход трябва да се прилага „ежедневно“.

3.6. Пълната интеграция на единния пазар няма да бъде постигната докато държавите членки не осъзнаят истинската стойност на процеса и не информират гражданите си за нея. Политическите лидери трябва да изгъкват постиженията и да изпращат положително послание за благосъстоянието на народите.

3.7. Европейският проект се основава на мир, просперитет и социално развитие. Цената на „отказа от Европа“ трябва да се напомня на тези, които имат съмнения по въпроса. Европейските граждани трябва да ценят постиженията, за да участват активно в процеса, избягвайки недоразуменията и радикализма. Въвеждането на единния пазар допринесе за развитието на Европа и би могло да се използва като добър пример за популяризиране на европейските ценности.

3.8. Не може да има единен пазар, когато на него се продават продукти с „разлики в качеството“, т.е. в страните, които наскоро са се присъединили към ЕС продаваните продукти от една и съща марка да са с различно качество (с по-ниско качество на суровините) в сравнение с продуктите, които се продават в страните, които отдавна са членки на ЕС. ЕИСК смята тази практика за неприемлива.

4. Конкретни бележки

4.1. Единният пазар като инструмент за комуникация за европейските ценности и постижения

4.1.1. ЕИСК счита, че за да се подобри комуникацията относно постиженията на единния пазар трябва да се използва общ език. Факти трябва да бъдат посочени ясно, а именно: мобилността на гражданите с цел отгид и работа, финансовите услуги или дори социалните аспекти по отношение на сигурността и възможностите за трудова заетост, защитата на потребителите.

4.1.2. ЕИСК счита, че процесът на развитие на Европа се подкопава от дискурса на шепа лица. Основното в техния дискурс е експонирането на различията между държавите членки и единични факти, които не отразяват общата реалност на единния пазар. От решаващо значение е да се предотвратяват подобни изказвания и да се води борба с тях, дори и само заради това, че интеграционната политика е много динамична и се развива с различни темпове. Трябва да се изгъква цялостният резултат, а необходимостта от избягване на неравенствата на различни равнища (икономическо, социално, образователно и т.н.) трябва да бъде приоритет.

4.2. Повече възможности и ползи за гражданите

4.2.1. Политиките на ЕС в областта на конкуренцията и по отношение на потребителите изиграха важна роля в развитието на единния пазар. За да могат потребителите да се възползват от неговите предимства, единният пазар следва да работи ефективно, а потребителите трябва да могат да имат доверие в стоките и услугите, получавани онлайн и офлайн, независимо дали се предоставят на местно равнище или от друга държава членка. Държавите членки трябва да гарантират, че предприятията спазват правилата на конкуренцията и защитата на потребителите и че няма дискриминация срещу конкурентите в ущърб на благосъстоянието на потребителите.

4.2.2. Политиката на ЕС в областта на конкуренцията, която има престиж в световен мащаб, изигра важна роля в развитието на единния пазар. Както ЕИСК е подчертавал през изминалите години, ограничаването на държавните помощи и борбата срещу злоупотребите с господстващо положение доведоха до динамиката на пазара на ЕС и бяха от полза за потребителите и предприятията.

4.2.3. В контекста на правилата на икономическата конкуренция онлайн продавачите също трябва да спазват правилата на единния пазар и следва да се определи позицията на международните дружества на този пазар.

4.3. *Ползи за предприятията*

4.3.1. Единният пазар предлага на предприемачите основана на правила, отворена и многостранна търговска система и гарантиране на достъп до международни вериги на стойността.

4.3.2. Целта на съюза на капиталовите пазари е мобилизиране на капитал в Европа и насочването му към всички предприятия, инфраструктури и устойчиви дългосрочни проекти с положително въздействие върху заетостта ⁽¹³⁾.

4.3.3. При все това предстои да бъде изминат дълъг път: европейските предприятия разчитат на банковото кредитиране в много по-голяма степен, отколкото предприятията от САЩ.

4.3.4. Мащабът на единния пазар означава, че Съюзът е в позиция да формулира основана на правила, отворена и многостранна търговска система. Предприятията от трети държави трябва да спазват законодателството на Съюза за достъп до единния пазар, включително в областта на здравеопазването, околната среда, безопасността на продуктите и храните и защитата на потребителите.

4.3.5. ЕИСК подчертава трудностите, с които европейските предприятия се сблъскват, когато се конкурират на международните пазари с олигополи или монополи, които в някои случаи са държавни. Примери за това са железопътната промишленост, въздушният транспорт, вятърните генератори и други, където европейските предприятия са изправени пред ожесточена конкуренция (от предприятия от трети държави, по-специално от Китай).

4.4. *Социално измерение*

4.4.1. ЕИСК вече призова Комисията да развие социалното измерение на ЕС с цел насърчване създаването на качествени работни места, подобряване на компетентностите и уменията, увеличаване на социалните инвестиции и развитие на социалната икономика, както и предотвратяване на бедността, неравенствата, дискриминацията и социалното изключване със специален акцент върху приобщаването на младите хора в обществото.

4.4.2. Съществува разбиране, според което работниците са най-големите губещи от икономическата криза, която доведе до по-голяма безработица и бедност, стагнация или спад на реалните заплати и намаляване на социалните обезщетения. ЕИСК счита за целесъобразно прилагането на социални политики за справяне с това положение, което предизвиква недоволство към ЕС, нарастващ популизъм и разпространение на ксенофобски настроения сред части от населението. В проучване на Европейския синдикален институт (ETUI) ⁽¹⁴⁾ се посочва, че работниците в девет държави членки са печелели по-малко през 2017 г., отколкото през 2010 г., а отзвукът от кризата далеч не е отшумял. ЕИСК припомня, че в шест държави—членки на ЕС, няма задължителни минимални заплати, докато в други те са много ниски ⁽¹⁵⁾.

4.4.3. ЕИСК приветства постигнатия напредък по отношение на адаптирането на Европейския акт за достъпността с цел насърчване на правата на хората с увреждания и призовава държавите членки да възприемат амбициозен и балансиран подход през фазата на транспониране. ЕИСК призовава също така следващата Комисия да представи европейски план за действие за сектора на социалната икономика, който установява еднакви условия на конкуренция за предприятията от социалната икономика и насърчава развитието на този сектор.

4.5. *По-ефективно изпълнение и прилагане на правилата на единния пазар*

4.5.1. ЕИСК отбелязва, че въпреки значителните усилия по отношение на прилагането на директивите за единния пазар, фактите показват ⁽¹⁶⁾, че националните мерки могат да доведат до прекомерна тежест за гражданите и предприятията ⁽¹⁷⁾. Това е нещо, на което държавите членки трябва да обърнат специално внимание и новите инструменти за избягване на това положение трябва да бъдат приоритет.

4.5.2. ЕИСК подчертава, че свързаните с изпълнението на законодателството на ЕС сигнали, получени неотдавна, „невинаги са окуражаващи“, което изисква по-голяма ангажираност от страна на държавите членки.

⁽¹³⁾ ОВ С 81, 2.3.2018 г., стр. 117.

⁽¹⁴⁾ Benchmarking Working Europe 2018 („Сравнителен анализ в трудова Европа през 2018 г.“).

⁽¹⁵⁾ Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 772 final, глава 2.1.

⁽¹⁷⁾ Вж. френската инициатива <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>.

4.6. Използване на пълния потенциал на единния пазар

4.6.1. Цифровия единен пазар и икономиката на услугите

4.6.1.1. През годините ЕИСК подкрепяше цифровата икономика, убеден, че бъдещето на единния пазар е свързано с нея ⁽¹⁸⁾.

4.6.1.2. Поради тази причина ЕИСК горещо приветства политическото споразумение ⁽¹⁹⁾ относно първата по рода си програма „Цифрова Европа“ за периода 2021—2027 г. ⁽²⁰⁾ с общ бюджет от 9,2 милиарда евро, която ще направлява и подкрепя цифровата трансформация на общества и икономиките в Европа, като ще осигури широко използване и внедряване на цифровите технологии в икономиката и обществото, с цел укрепване на европейските водещи позиции в промишлеността и технологиите.

4.6.1.3. Тъй като секторът на услугите все повече допринася за глобалната икономика на ЕС ⁽²¹⁾ и създаването на работни места в ЕС, повече от всякога е необходимо да се използва пълноценно потенциалът на този сектор, особено като се има предвид, че очакваната полза от този сектор е значителна ⁽²²⁾.

4.6.2. Основана на данни европейска икономика

4.6.2.1. Основният въпрос за единния пазар е свързан с изграждането на базирана в Европа и основана на данните екосистема като необходим двигател за икономическия и социалния напредък, както и на стабилна конкурентоспособност в един свят, който е в процес на радикална трансформация със силни конкуренти от САЩ и Азия. На целия континент е налице голяма необходимост от публично-частни инвестиции в инфраструктура с цел насърчаване на свързаността и възможностите за съхранение ⁽²³⁾.

4.6.2.2. ЕИСК е съгласен с Комисията, че Общият регламент относно защитата на данните (ОРЗД) ⁽²⁴⁾ е от съществено значение за гарантиране на доверието в единния пазар за лични данни ⁽²⁵⁾, но предложеният Регламент за неприкосновеността на личния живот и електронните съобщения ⁽²⁶⁾ трябва да се изясни, така че да се гарантира прилагането на Хартата на основните права и правата на човека (членове 5, 8 и 11), както и какви са възможностите за налагане на ограничения от националното законодателство ⁽²⁷⁾.

4.6.3. Кръгова икономика и финансиране за устойчив растеж

4.6.3.1. Комитетът подкрепя целта за установяване на благоприятна рамка за преход към **кръгов модел**, която обхваща целия жизнен цикъл на продуктите ⁽²⁸⁾.

4.6.3.2. Изграждането на дългосрочна стабилна система за финансиране за **устойчив растеж** е важен фактор за възстановяване на доверието в пазарите и свързване на спестяванията с устойчивите инвестиции. Планът за действие на ЕС ⁽²⁹⁾ по този въпрос трябва да насърчава траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълноценна и продуктивна заетост и достоен труд за всички (цел за устойчиво развитие 8) ⁽³⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ ОВ С 71, 24.2.2016 г., стр. 65; ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 57; ОВ С 75, 10.3.2017 г., стр. 119; ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 51; ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 1; ОВ С 81, 2.3.2018 г., стр. 102.

⁽¹⁹⁾ IP/19/528.

⁽²⁰⁾ COM(2018) 434 final, ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 292.

⁽²¹⁾ Понастоящем секторът на услугите е най-важният сектор в ЕС, който реализира приблизително 75 % от БВП на ЕС.

⁽²²⁾ Вж. COM(2018) 772 final: Съобщение на Комисията относно „Единният пазар в един пролетящ се свят“, параграф 3.4.

⁽²³⁾ ОВ С 345, 13.10.2017 г., стр. 130.

⁽²⁴⁾ ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1.

⁽²⁵⁾ ОВ С 229, 31.7.2012 г., стр. 90.

⁽²⁶⁾ COM(2017) 010 final.

⁽²⁷⁾ ОВ С 345, 13.10.2017 г. стр. 138.

⁽²⁸⁾ ОВ С 230, 14.7.2015 г. стр. 91.

⁽²⁹⁾ COM(2018) 97 final; ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 73; ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 103; ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 97.

⁽³⁰⁾ ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 73.

4.6.4. Пазари на продукти и услуги

4.6.4.1. Прилаганият модел на стандартизация превръща ЕС в световен лидер в това отношение. ЕИСК изтъква работата на Комисията в тази област. Еднородността и последователността на набора от европейски стандарти се гарантира чрез основополагащия принцип „един стандарт, един тест – приема се в цяла Европа“. Това осигурява на предприятията както инвестиции, така и правна и финансова сигурност⁽³¹⁾.

4.6.4.2. С пакета „Чиста енергия за всички европейци“ се цели ускоряване, преобразуване и укрепване на прехода на икономиката на ЕС към чиста енергия, като в същото време се запазят важните цели за икономически растеж и създаване на работни места⁽³²⁾.

4.6.4.3. След Четвъртия законодателен пакет в областта на железопътния транспорт (2013 г.)⁽³³⁾ шестият доклад относно наблюдението на развитието на железопътния пазар (ПНЖП)⁽³⁴⁾ показва, че общата дължина на железопътната мрежа на ЕС се е увеличила.

4.6.4.4. В съобщението „5G за Европа: план за действие“⁽³⁵⁾ се разглежда един от най-важните елементи на цифровата икономика и обществото; търговски услуги ще бъдат предоставяни през 2020 г. Според ЕИСК определящите фактори ще бъдат успехът на проектите, осъществявани в рамките на публично-частно партньорство за инфраструктури 5G по време на научноизследователската фаза, и интегрирането на мрежите *fronthaul* с мрежите *backhaul* за предаване на данни чрез комутатори с голям капацитет, разнородни предавателни връзки и разположени в облака процесори, използващи множество доставчици на интернет⁽³⁶⁾.

4.6.5. По-интегрирани капиталови пазари и пълноценен банков съюз

4.6.5.1. След приетите в резултат на финансовата криза мерки в момента европейските банки са в по-добра позиция да се справят с бъдещи сътресения. ЕИСК приветства очевидния напредък в преобразуването на ЕМС в Европейски валутен фонд, който би могъл да предлага ликвидност с предпазна цел, като по този начин се намалят програмите, обвързани с условия.

За справяне с бъдещите опасности във финансовата система обаче ЕИСК подкрепя търсенето на консенсус между държавите членки за създаването на силен банков съюз, насочен към мерки, които могат да повишат доверието на гражданите и предприятията.

4.6.6. Намаляване на административната тежест и улесняване на спазването на данъчното законодателство

4.6.6.1. Съвременните правила в областта на дружественото право в ЕС са от жизненоважно значение за единния пазар. В този смисъл Пакетът относно европейското дружествено право представлява всеобхватен подход, целящ баланс и защита на законните интереси и потребности на всички заинтересовани страни, МСП, миноритарните акционери, кредиторите, работниците и служителите⁽³⁷⁾.

4.6.6.2. Изискването за единодушие в Съвета прави по-трудно приемането на общи правила в някои аспекти на данъчното облагане, по-специално по отношение на общата (консолидирана) основа за облагане с корпоративен данък (ОКООКД) и единно пространство на ЕС по отношение на данъка върху добавената стойност (ДДС). ЕИСК подкрепя също пакета за реформа на ДДС⁽³⁸⁾.

4.6.7. Устойчива мобилност

4.6.7.1. Четирима от всеки десет анкетирани европейски шофьори⁽³⁹⁾ споделят очакванията си, че следващият автомобил, който закупят, ще бъде електрически. Стандартите за чисти автомобили и стимулите за електрически превозни средства ще помогнат на производителите на автомобили в Европа да останат конкурентоспособни на бързо електрифициращия се световен пазар.

4.6.7.2. ЕИСК приветства Европейския алианс за акумулаторните батерии като добър пример за стратегическа верига на стойност в Европа. Необходими са обаче много повече усилия, защото европейските марки изостават до голяма степен от производителите от Азия и САЩ в надпреварата за доставяне на масовия пазар на превозни средства, захранвани от електрическата мрежа.

⁽³¹⁾ ОВ С 197, 8.6.2018 г., стр. 17.

⁽³²⁾ ОВ С 246, 28.7.2017 г., стр. 64.

⁽³³⁾ ОВ С 327, 12.11.2013 г., стр. 122.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 51 final.

⁽³⁵⁾ COM(2016) 588 final.

⁽³⁶⁾ ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 74.

⁽³⁷⁾ ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 24.

⁽³⁸⁾ ОВ С 237, 6.7.2018 г., стр. 40.

⁽³⁹⁾ <https://www.euractiv.com/section/electric-cars/opinion/dont-let-european-automakers-lose-the-race-to-electrification>.

4.7. *Перспективи*

4.7.1. Процесът на европейския семестър трябва да се използва, когато е целесъобразно, като един от инструментите за по-ефикасно и бързо преминаване към по-добър единен пазар.

4.7.2. Държавите членки могат да спечелят от един по-приобщаващ диалог, основан на очакванията на гражданското общество. Европейският семестър е част от този диалог, а способността на държавите членки да се възползват от „специфичните за всяка държава препоръки“, които могат да подобрят, а не да наложат, националните реформи, изглежда решаваща стъпка към постигането на успех и ангажирането на обществото.

4.7.3. Усилията за подкрепа на постиженията на единния пазар трябва да присъстват в политиките и ангажиментите на всички държави членки, с участието на гражданите и ангажираността на предприятията. От съществено значение е да се гарантира, че комуникацията между гражданите и „основания на единния пазар европейски проект“ е приоритет на държавите членки. По този начин европейските лидери ще допринасят за избягване на екстремизма и радикалните действия срещу единния пазар.

4.7.4. ЕИСК приветства призивите и поканите на Комисията към Европейския съвет, особено призива „да гарантира бързата съвместна работа на Съвета и Европейския парламент за приемането възможно най-бързо на законодателните инициативи в рамките на стратегията за единния пазар, цифровия единен пазар и съюза на капиталовите пазари и банковия съюз“⁽⁴⁰⁾.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ COM(2018) 772 final.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Координиран план за изкуствения интелект“

(COM(2018) 795 final)

(2019/C 240/12)

Докладчик: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Консултация	Комисия, 18.2.2019 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	2.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	210/2/1

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. ЕИСК приветства координирания план за изкуствения интелект (ИИ) и призовава за спешното му изпълнение, предвид бързия напредък в развитието и въвеждането на ИИ извън ЕС. За да има успех в световната конкуренция, ЕС трябва да бъде начело в иновациите и инвестициите, като следва принципа, при който човекът запазва контрол над машината, и надеждността на ИИ.

1.2. ЕИСК подчертава, че развитието и навлизането на ИИ трябва да бъдат приобщаващи по отношение на участниците от гражданското общество, в т.ч. предприятия, работници и потребители. Следователно при изпълнението на стратегията за ИИ би трябвало да се отдели необходимото внимание на това как да се използват в максимална степен възможностите на ИИ в полза на цялото общество.

1.3. ЕИСК одобрява инициативите за разпределяне на повече финансиране за свързани с ИИ иновации, инфраструктура, образование и обучение чрез инструментите на ЕС за финансиране. Комитетът настоятелно призовава и държавите членки да предприемат необходимите стъпки за постигане на общите цели.

1.4. С цел да се подобри развитието и внедряването на ИИ от страна на частния сектор, ЕИСК призовава за благоприятна бизнес среда, включително отваряща възможности и стабилна политика и нормативна уредба, които стимулират иновациите и инвестициите в областта на ИИ, като се имат предвид специалните нужди на МСП, стартиращите и разрастващите се предприятия.

1.5. Комитетът счита от решаващо значение да се гарантира качеството, наличността, достъпността, оперативната съвместимост и безпрепятствено движение на данни на единния пазар, като същевременно се осигурява защита на данните и неприкосновеност на личния живот. ЕИСК настоятелно призовава за улесняване на достъпа до публични данни и призовава за условия в подкрепа на създаването на европейски цифрови платформи.

1.6. Комитетът одобрява инициативите за трансгранично сътрудничество, партньорства и мрежи с цел насърчаване на иновациите и внедряване на ИИ и подчертава значението на сътрудничество на широка основа между различните участници от обществото.

1.7. ЕИСК настоятелно призовава държавите членки да адаптират своите образователни системи към търсенето на нови умения, което изисква реформи от началните училища до университетите. Освен това ученето през целия живот и постоянното обучение са необходимост и все по-често ще се провеждат в контекста на работата. Социалният диалог играе съществена роля в предвиждането на промени и потребности, свързани с труда.

1.8. Що се отнася да управлението на свързаните с ИИ структурни промени, ЕИСК разглежда укрепването на Европейския фонд за приспособяване към глобализацията като стъпка напред към напълно развит Европейски фонд за преход, който да спомогне за управление на цифровата трансформация.

1.9. ЕИСК подчертава, че развитието и използването на ИИ трябва да се осъществяват в съответствие с ценностите на ЕС и при спазване на законодателството, свързано с потребителите, труда и предприятията. Представители на гражданското общество и социалните партньори трябва да бъдат включени в подготовката на свързани с ИИ политики и мерки. Осигуряването на знания за ИИ е необходимо и за засилване на доверието на хората.

1.10. Тъй като ИИ трябва да служи на обществото като цяло и да взема едновременно с това предвид икономическите, социалните и екологичните аспекти, ЕИСК предлага ЕС да приеме рамката за устойчиво развитие като ръководен подход за бъдещото развитие на ИИ. ЕИСК призовава и за устойчивото прилагане на ИИ от отделни организации, включително подходящо информиране и консултиране.

2. Общи бележки

2.1. След стратегията относно „Изкуствен интелект за Европа“, публикувана през април 2018 г., Европейската комисия работи заедно с държавите членки, за да изготви координиран план за ИИ с цел максимално увеличаване на цялостното въздействие на мерките, особено на инвестициите, на равнището на ЕС и на национално равнище и гарантиране, че ЕС може да се справи със световната конкуренция.

2.2. В този координиран план се предлагат съвместни действия в четири области: увеличаване на инвестициите, подобряване на наличността и достъпността на данните, подкрепа на талантите и уменията и гарантиране на доверието. В координирания план държавите членки се призовават също така да въведат до средата на 2019 г. свои национални стратегии за ИИ.

2.3. ЕИСК приветства координирания план като важна стъпка за подобряване на изпълнението на стратегията. Комитетът е представил бележките си относно стратегията в предишно становище ⁽¹⁾. Той е представил също така становище относно програмата „Цифрова Европа“ ⁽²⁾. Освен това ЕИСК изготви становища по собствена инициатива относно различни аспекти на ИИ ⁽³⁾, както и няколко други становища, свързани с ИИ.

2.4. ЕИСК счита за важно мерките за прилагане да са планирани както на равнището на ЕС, така и на равнището на държавите членки, предвид че компетентностите на ЕС и на държавите членки са различни в различните области на политиката. Необходими са също и сътрудничество и координация с цел максимално увеличаване на резултатите и ефикасността от гледна точка на целия ЕС. ЕИСК настоятелно призовава всички държави членки да предприемат необходимите стъпки за постигане на общите цели, като същевременно признават различните условия в отделните държави.

2.5. В допълнение към сътрудничеството и координацията между създателите на политиките на различни равнища е необходимо и сътрудничество между всички участници от обществото. Това е необходимо, за да се избегнат несъответствията, припокриванията и пропуските в действията и така да се увеличи ефикасността и въздействието на мерките.

2.6. ЕИСК призовава за спешното изпълнение на стратегията, тъй като напредъкът в развитието и въвеждането на ИИ протича бързо извън територията на ЕС. Същевременно ЕС и държавите членки следва твърпо да се придържат към дългосрочните цели на стратегията. ЕИСК подкрепя стремежа Европа „да се превърне във водещ регион в света за разработване и внедряване на авангардни, етични и сигурни ИИ, като се насърчава ориентиран към човека подход в глобалния контекст“ ⁽⁴⁾.

2.7. За да има успех в световната конкуренция, ЕС трябва да следва решително своя собствен път, като същевременно отчита външните развития и тенденции. ЕИСК счита за важно конкурентоспособността и доверието да се разглеждат заедно. Надеждността има потенциала да се превърне в конкурентно предимство за ЕС, макар че и други компоненти на конкурентоспособността трябва да бъдат налице.

2.8. Тъй като ИИ трябва да служи на обществото като цяло, ЕИСК предлага ЕС да приеме рамката за устойчиво развитие като ръководен подход за бъдещото развитие на ИИ. Устойчивото развитие със своите три измерения изисква политики и мерки, които укрепват икономиката и създават благосъстояние за обществото, като същевременно намаляват въздействието в областта на климата и околната среда.

2.9. ЕИСК отбелязва, че свързаните с ИИ политики трябва да бъдат разработвани от гледна точка на участниците в гражданското общество, в т.ч. предприятия, работници и потребители. Достатъчно внимание трябва да се насочи към това как да се използват в максимална степен възможностите на ИИ за цялото общество и как да се минимизират рисковете, включително манипулирането на демократичните процеси.

2.10. ЕИСК подчертава значението на приобщаването и принципа „да не се пренебрегва никой“ при развитието и внедряването на ИИ. Това се отнася за достъпността на данните и инфраструктурата, наличността на лесни за ползване продукти и достъпа до знания и умения. Приобщаването е важно както за хората, така и за предприятията, особено за МСП. Би трябвало да се предприемат специални мерки за увеличаване на уменията на жените в ИИ и те да бъдат насърчавани да избират професии и дейности в областта на ИИ, включително в промишлеността.

⁽¹⁾ ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 51.

⁽²⁾ ОВ С 62, 15.2.2019 г., стр. 292.

⁽³⁾ ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 43; ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 1; ОВ С 345, 13.10.2017 г., стр. 52; ОВ С 190, 5.6.2019 г., стр. 17.

⁽⁴⁾ SOM(2018) 795 final, ПРИЛОЖЕНИЕ.

2.1.1. Предвид огромните обществени предизвикателства и изключително бързото развитие на технологиите ЕС следва да използва пълноценно ИИ при прогнозния анализ по отношение на сектори като здравеопазване и транспорт, включително въпроса за трудовата дейност. Освен това ЕС следва да предвиди възможностите, присъщи на революционните технологии, като например квантовата технология.

3. Улесняване на иновациите и развитие на стопанска дейност

3.1. Освен осигуряване на по-голяма ефикасност и производителност на стопанските дейности, ИИ води и до нови възможности за стопанска дейност за широк набор от сектори и услуги. Това се отнася както за големите дружества, така и за МСП, стартиращите и разрастващите се предприятия. В допълнение ще бъдат създадени и изцяло нови предприятия.

3.2. Предвид че извън ЕС се прави много за развитието и въвеждането на ИИ, ЕС също трябва да увеличи усилията си за подобряване на своята конкурентоспособност. Не става въпрос за „избор на победители“, а по-скоро за установяване на проблемите и предизвикателствата, които трябва да бъдат преодоляни с цел създаване и поддържане на подходящите условия за използване на възможностите и за свеждане до минимум на свързаните с ИИ рискове.

3.3. Основните области на действие, върху които трябва да се съсредоточим, са инвестициите в иновации и инфраструктура и по-нататъшното развитие на единния пазар. Освен това ЕИСК подчертава значението на цялостната стопанска среда, като например данъчното облагане, регулирането и наличието на производствени фактори, за иновационните дейности и инвестиционните решения на предприятията.

3.4. Комитетът одобрява инициативите за разпределяне на повече финансиране за развитието и навлизането на ИИ. Всички инструменти, като например „Хоризонт Европа“, „Цифрова Европа“, InvestEU и Европейският фонд за стратегически инвестиции, са ценни и необходими инструменти за насърчаване на иновациите и инвестициите в ИИ.

3.5. Макар на публичния сектор да е отредена важна роля чрез собствените му инвестиции в ИИ и обществени поръчки, необходими са много частни инвестиции за осъществяване на адекватен напредък както в развитието, така и в навлизането на ИИ в няколко сектора. Публичното финансиране осигурява привличане на частни инвестиции и като такава е от съществено значение. Практиките на финансиране обаче следва да станат по-лесни за използване. Следва да се разработят и правила за финансирането, за да се насърчава поемането на риск.

3.6. За развитието и навлизането на ИИ са необходими стопански екосистеми, включващи предприятия от различен мащаб и от различни сектори и различни части на веригите за създаване на стойност, както и сътрудничество между предприятията и различните заинтересовани страни. ЕИСК подкрепя плановете на Комисията за разширяване на трансграничното сътрудничество, партньорствата и мрежите чрез свързани научноизследователски центрове за високи постижения, съоръжения за изпитване и центрове за цифрови иновации (ЦЦИ). Комитетът подчертава необходимостта от улесняване на връзките с МСП и призовава за включването на организации на гражданското общество и социалните партньори в сътрудничеството в рамките на ЦЦИ.

3.7. Компетентностите и уменията играят значителна роля като фактор за иновации и свързано с ИИ стопанско развитие. Съществува търсене не само на специфични умения в областта на ИИ, но и на умения за прилагане на ИИ в специфични стопански дейности, включително предприемачески умения. Тъй като нови таланти за бизнеса и промишлеността се насърчават най-добре посредством изследователски проекти, ЕИСК призовава ЕС и държавите членки да осигурят подходящо финансиране за този вид изследвания.

3.8. Бързият темп на развитие налага гъвкавост по отношение на благоприятстването на иновациите в областта на ИИ. Това изисква съоръжения за изпитване и центрове за експериментални регулаторни практики, които дават възможност за експериментиране и пилотно внедряване на нови идеи. Освен това е важно да се гарантира обмен и взаимно признаване на резултатите от изпитванията.

3.9. ЕИСК призовава за повече инвестиции в технологиите и инфраструктурата, необходими за ИИ и основани на ИИ приложения, включително високопроизводителни компютри и 5G мобилни мрежи, заедно с мерки за подобряване на киберсигурността. Освен това ЕС следва да бъде в първите редици в развитието на квантовите технологии, особено в квантовата изчислителна технология и квантовите комуникационни технологии.

3.10. Тъй като ИИ се основава преди всичко на данни, ЕИСК счита от решаващо значение да се гарантира качеството, наличността, достъпността, оперативната съвместимост и безпрепятственото движение на данни, при осигуряване на защита на данните и неприкосновеност на личния живот. Добре функциониращият единен пазар на данни добива все по-голямо значение, предвид че е взаимосвързан с единния пазар на стоки, капитали и услуги.

3.1.1. ЕИСК подкрепя инициативите на Комисията за създаване на общо европейско пространство за данни. Комитетът настоятелно призовава за отваряне и улесняване на достъпа до генерираните от публичния сектор големи масиви от данни за всички ползватели и за усъвършенстване на приложно-програмните интерфейси (ППИ). Комитетът призовава също и за условия в подкрепа на създаването на европейски платформи за обмен на данни. Усъвършенстването на достъпността на данните и повторното използване трябва да се извършва при лоялна конкуренция и подходяща защита на данните и интелектуалната собственост.

3.1.2. Основаните на данни, платформи и екосистеми стопански модели се превръщат в „новата нормално положение“. Въпреки че в момента платформите между търговци и потребители се доминират главно от големи дружества извън Европа, ЕС би имал значителен потенциал да се конкурира успешно в областта на платформи от модела „обществена сфера – граждани“ и „предприятие – предприятие“. Във всеки случай еднаквите условия на конкуренция по отношение на чуждестранните конкуренти са от решаващо значение.

3.1.3. ЕИСК призовава за благоприятна уредба, която стимулира иновациите и избягва затрудняването на развитието с прекомерно подробни правила и изисквания, като същевременно се гарантира надеждността на ИИ. ЕИСК също така приканва Комисията да извърши оценка заедно със съответните сектори и заинтересовани страни дали има регулаторни актове, които би могло да затруднят развитието или навлизането на надежден ИИ, включително прегледа на пригодността на конкурентното право.

3.1.4. ЕИСК призовава създателите на политики да разгледат също така инструментите на политиката от гледна точка на въпросния сектор. Няма универсални решения, но различните сектори имат свои собствени потребности и предизвикателства за преодоляване. Следва да се използват пълноценно възможностите, предоставени от стандартизацията, например при насърчаването на оперативната съвместимост, предвид скоростта на промените и необходимостта от непрекъснато усъвършенстване.

4. Даване на възможност на хората да се подготвят за бъдещето

4.1. Очевидно е, че на хората до голяма степен не са им известни възможностите, които ИИ предоставя в тяхна помощ, докато очевидно съществуват безпокойства, свързани с контрола над машината. Следователно ЕИСК смята, че съществува необходимост от повишаване на осведомеността относно възможностите, които ИИ предоставя за обществото като цяло. Повече познания и разбиране за естеството и функционирането на ИИ са също необходими за повишаване на доверието на хората въз основа на критично мислене. Освен това ЕИСК призовава и за по-добри статистически данни и повече научни изследвания относно последиците от ИИ за заетостта и труда, включително проучвания за специфичните за отраслите въздействия.

4.2. Като се има предвид, че ИИ потенциално оказва значителни последиствия върху ежедневиия живот на хората като потребители, както и върху развитието на работните места и труда на бъдещето, от жизненоважно значение е на хората да се осигурят необходимите знания и умения, за да бъдат подготвени за промените. Социалните партньори имат съществена роля във връзка с предвиждането на промените в трудовата сфера, като подкрепят развитието на цифрови умения и подобряването на пригодността за заетост на работниците на пазара на труда.

4.3. Използването на ИИ предполага значителна промяна в търсенето на умения. Поради дълбокия и бърз характер на развитието на ИИ трябва да се установят както непосредствените, така и дългосрочните нужди от обучение и образование. Образованието трябва да отговори на нуждите както от основни, така и от специализирани цифрови умения. В допълнение към осигуряването на основна грамотност в областта на ИИ, общи умения следва да предоставят на хората способността да прилагат ИИ при създаването и използването на новаторски решения в ежедневиия си живот и работа, свързани например със системи за сътрудничество между хората и роботите.

4.4. ЕИСК настоятелно призовава държавите членки да отговорят на търсенето на нови умения посредством адаптиране на своите образователни системи. Комитетът подчертава също и значението на сътрудничеството между правителствата, образователните институции, социалните партньори, организациите на потребителите и други съответни организации на гражданското общество както при разработването, така и при прилагането на нови програми за образование и обучение, с цел усъвършенстване на уменията от значение на пазара на труда и в обществото като цяло. ИИ следва да се използва и при оценката на нуждите от умения, както и при организирането и предоставянето на съдържание за образование и обучение.

4.5. Необходими са реформи в учебните програми от началните училища до университетите. Необходима е стабилна база в науката, технологиите, инженерството и математиката, като същевременно се признава, че развитието и използването на ИИ изискват широки компетентности. Това подчертава значението на образованието, наред с другите, по социални науки и изкуства.

4.6. Освен развитието на основно образование има очевидна нужда от повишаване на квалификацията и преквалификацията на хората, в т.ч. на преподавателите. Ученето през целия живот и постоянното обучение са необходимост за всеки, за да се справи с настоящите и бъдещите промени. Ученето все повече ще се осъществява в контекста на работата и ще се основава на индивидуалните амбиции.

4.7. ЕИСК счита, че инвестициите в образование и обучение следва да бъдат централна част от националните стратегии за ИИ и че добрите практики на националните инициативи следва да се споделят на европейско равнище. Комитетът призовава за разпределянето на повече средства от ЕС за подпомагане на необходимите реформи и новите инициативи в областта на образованието и обучението.

4.8. Важно е също и справянето със свързаните с ИИ структурни промени в регионите и секторите, които са най-засегнати от използването на ИИ. Държавите членки следва да подготвят подходи за намаляване на недостига на умения и отрицателните социални последици, включително закрилата на лицата, които са непригодни за заетост. Трябва също така да се осигури достъп до интернет във всички области, за да се избегне цифровото разделение. ЕИСК разглежда укрепването на Европейския фонд за приспособяване към глобализацията като напълно развит Европейски фонд за преход, който да спомогне за управление на цифровата трансформация по социално отговорен начин.

5. **Насърчаване на доверието в ИИ**

5.1. ЕИСК твърдо вярва, че успехът при използването на възможностите на ИИ изисква стабилно доверие в него. Потребителите и служителите, както и предприятията – работодатели, предприемачи, инвеститори и финансисти – очакват надеждност.

5.2. Свързаните с ИИ безпокойства вероятно ще намалят с повишаване на знанията и разбирането за това какво означава ИИ, как може да бъде използван и как се вземат неговите решения. Това ще положи основата за доверие в ИИ чрез създаването на възможности за критично мислене и отчитането на основни въпроси като принципа, при който човекът запазва контрол над машината, и перспективите за хората да запазят контрол над своя живот. От друга страна, доверието зависи от много практически аспекти като лесното използване.

5.3. Европейската експертна група на високо равнище по въпросите на ИИ предложи неотдавна етични насоки за надежден ИИ. ЕИСК взема под внимание тези насоки и посочва важната роля на отворените, подходящи и надеждни данни, прозрачността на решенията относно ИИ и на приобщаващия характер на развитието и навлизането на ИИ. ЕИСК призовава също така за обсъждания на широка основа по въпроси като последиците от създаването на профили на хора и предпоставките за оспорване на решения на ИИ.

5.4. Ако се разглеждат в рамките на устойчивото развитие, разглежданите етични аспекти включват основно аспектите, свързани с човека, и затова попадат в рамките на социалното измерение на устойчивостта. В допълнение ИИ следва да взема предвид и екологични аспекти като свързаните с изменението на климата и природните ресурси, включително устойчивото използване на енергията и суровините и избягването на преждевременното остаряване на продуктите, наред с другото. Освен това икономическата устойчивост изисква решенията на основата на ИИ да бъдат икономически стабилни, т.е. продуктивни, печеливши и конкурентни.

5.5. Въздействието на приложенията на основата на ИИ е още един елемент на доверието. Ако ИИ е от полза за обществото – в духа на устойчивото развитие – като създава икономически просперитет, социално благосъстояние и здраве, както и от полза за околната среда, той може да бъде признат като „полезен“.

5.6. ЕИСК счита, че доверието в ИИ може да бъде увеличено с ориентирана към гражданите публична политика чрез участието на представители на гражданското общество в изготвянето на свързани с ИИ политики и мерки. Публичният сектор може да увеличи доверието в ИИ и посредством ориентирана към гражданите администрация, в която ИИ би могъл да играе значителна роля, като направи административните процеси по-безпрепятствени и по-персонализирани. Освен това следва да се вземат предвид възможностите за усъвършенстване на надеждни цифрови услуги, предоставяни например от технологиите на блоковата верига.

5.7. Развитието и използването на ИИ трябва да се осъществяват при пълно спазване на законодателството, независимо дали е свързано с потребителите, труда или предприятията. Съществуват много законодателни актове, които са от значение за развитието и използването на ИИ. ЕИСК призовава Комисията да завърши и допълни своята оценка на съответните законодателни актове, например в областта на безопасността и отговорността, по отношение на тяхната пригодност за целта във връзка с надежден ИИ. Следва да се направи преглед и на приложимостта на съответната секторна нормативна уредба.

5.8. Най-важното обаче е подходът и принципите за надежден ИИ да се приемат и въведат като неразделна част от културата на всяка организация както в частния, така и в публичния сектор. Свързаните с ИИ етични въпроси не трябва да се разглеждат като нещо отделно или различно от етиката като цяло. Организацията следва да включат свързаните с ИИ етични въпроси в цялостните си стратегии, общи кодекси на поведение и обичайни управленски практики, в т.ч. информирани и консултации със служителите, както и системи за мониторинг и одит.

5.9. Проактивното приемане на надежден ИИ може да бъде подобро чрез включване на етичните аспекти в образованието и обучението на разработчиците и ползвателите на ИИ, както и чрез изготвянето и изпълнението на насоки по етични въпроси. ЕИСК е готов за своята задача да разпространява информация относно етичните аспекти сред участниците от гражданското общество.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

ISSN 1977-0855 (електронно издание)
ISSN 1830-365X (печатно издание)

Служба за публикации на Европейския съюз
L-2985 Люксембург
ЛЮКСЕМБУРГ

BG